

Convención Nacional Constituyente

**CONSTITUCION NACIONAL
DE LA REPUBLICA DEL PARAGUAY**

**VERSION
GUARANI**

**Traducción oficial realizada por la Comisión de expertos en
Idioma Guaraní, integrada por:**

Lic. LINO TRINIDAD SANABRIA

Dr. DIONISIO GAUTO y

FELIX DE GUARANIA

**Resolución N° 82 del 26/05/92 de la Presidencia de la Honorable
Convención Nacional Constituyente**

Asunción, 20 de Junio de 1992.

Convención Nacional Constituyente

PARAGUAY RETĀ LEIGUASU

MOÑEPYRŪMBY

Tetã Paraguay, héra teépe oñembyatyva rupive Tetã Atyguasupavẽ Moĩbahárape, imandu'ávo Tupãre, ohechakuaávo teko marangatu, omoañetepotávo tekosã'y, joja ha tekongatu, omboetévo tekuái tetãygua remimoĩmbýva, tembijokuái rupiguáva, omongu'éva tetãygua voi ha ijahápe maymáva, omomba'e jey jéyvo ipu'akapavẽ ha ijeiko ha'e ae, ojehe'ávo mayma tetãre, **OMOÑETE** ha **OMBOAJE** ko Leiguasu.

Paraguay, jasyoteĩ, 20, 1992-me.

Antonia E. Griqritia B.

Other illegible signatures.

Convención Nacional Constituyente

VORE I

**KUAAPYRÁ MOPYRENDAHA REHEGUA,
DERECHO, DEBER HA GARANTÍA KUÉRA REHEGUA**

TEPYSÁ I

KUAAPYRÁ MOPYRENDAHAKUÉRA REHEGUA

Antonia C. Guzmán

Artículo 1.

Estado ha Tekuái() rehegua*

Paraguay República opaite árama oikóta ha'e ae (*) ha poguype'ỹ (*). Ha'e Estado ojeikohápe leietére ha oñeñangarekohápe tetāyguáre, ipeteĩ ha oñemboja'okuaa'ýva ha oguerekopa'ýva peteĩ hendápe ipokatu (*) sāmbyhyrā, Leiguasu ha leikuéra he'iháicha. Paraguay retā oiporu iñemboguatápe tekuái tetāyguá remimoĩmbýva, jokuaihára rupiveguáva, ijahápe tetāyguá maymáva, opaichaguáva, ha ipyendáva teko marangatu (*) jehechakuaápe.

Artículo 2.

Pu'akapavẽ() jeheguiete rehegua*

Paraguay retāme, pu'akapavẽ oĩ tetāyguakuéra pópe, ha āva oiporu ko Leiguasu omohendaháicha.

Artículo 3.

Tetā pu'aka() rehegua*

Tetāyguakuéra oiporu ipu'aka vóto rupive. Tekuái omboguata oñondive Poder Legislativo, Ejecutivo ha Judicial; maymáva oguereko hembiaporā tee, omanda'ýre ojuehe; oñomoirũ, cñopytyvõ ha omaña ojuehe.

Mavavéva ko'ā Poder ndaikatúu ome'ẽ ijupe térā ambuépe, térā peteĩ yvypóra ýrõ yvypóra atýpe, pokatu oĩ'ýva lé:pe, térā ombyatypa ipoguýpe pu'aka oĩva.

Dictadura osẽte voi léigui.

Artículo 4.

TEPYSÄ II

DERECHO, DEBER HA GARANTIA KUÉRA REHEGUA

MOAKÁHA I

TEKOVE HA TEKOKHA REHEGUA

PEHĒNGUE I

TEKOVE REHEGUA

Derecho ojeikovévo rehegua

Mayma yvypóra oguereko ijeheguiete voi derecho oikovévo. Ko derecho iñañetéva'erā, ikatúma guive, maymávape oikove ppy guive isy ryepýpe. Juez ndaikatúí ojukaúka avavépe hembiapo vaikuére. Estado oñangarekóva'erā mayma tekovére oñembyai'ỹ haguã hete ha iñakáme, héra ha herakuã poráme.

Léipe oíva'erā moõ pevépa peteĩ tapicha ojavokuaa ojaposéva hetégui oipytyvõpotávo mba'ekuaaverã téra tesãirã.

Tortura ha ambue tembiapo vai rehegua

Avavére ndojeporúva'erái tortura téra ñembosarái vai ojoja'ýva yvypóra rekóre. Jejukapaguasu, tortura, yvypóra ñembohapykuerekañy mbaretépe, ha jeporojuka política kuére, jepeve aréma oiko hague, ndopytareíva'erái.

Artículo 6.

Yvypóra rekove porã rehegua

Estado oñeha'áne yvyporakuéra rekove iporã haguã, ha upevarã omoĩne tembiaporã ohechakuáa oíha imboriahuetéva, oĩmbaporã'ýva, imitãiterei, ha ika'arúmava. Estado oipytyvõva'erā avei oñemyesakã haguã opa mba'e tetãyguá reko rehegua, mba'éichapa upéva ojoaju akarapu'ã ndive, tekoha ñembyai'ỹ ndive, ha yvyporakuéra reko porãve ndive.

Convención Nacional Constituyente

PEHĒNGUE II

TEKOKHA REHEGUA

Artículo 7.

Derecho tekoha resāi rehegua

Mayma yvypóra oguereko derecho oikovévo tekoha hesāivape, oguerekopáva tekoverā.

Tenondetegua tembiaporā, tekoháre ñeñangareko, oñembyai'ỹ haguā, iporā porāve haguā, ha péicha omoirū haguā yvypóra akārapu'ā. Ko'ā tembipota rapykuéri oku'eva'erā leikuéra ha Tekuaitára rembiapo.

Artículo 8.

Tekoháre ñeñangareko rehegua

Léi ohecháva'erā tembiapo ikatúva opoko vai tekoháre. Ikatu voi ojoko umíva umi tembiapo ohechakuaáro ombyaíne haguā.

Ko tetāme ndojejapóva'erāi arma atómica, avei arma ohapýva ha onvenenáva tekoha; ko'áva ndaikatúí ojejapo, ojejeru ambue tetāgui, ojejogua, ojejeruko téra ojejeru; upéichante avei ndaikatúí oñemoĩnge ko tetāme ko'āichagua veneno rembyre. Léi omoĩngekuaa voi ko'ā ikatu'ỹva ojejeruko apytépe hetave mba'e ombyaikuaáva tetā resāireko.

Léipe oíva'erā mba'éicharōpa oiko delito tekoha cóntrape ha mba'e castígopa oguerekóva'erā. Oñembyaíró tekoha oñemoporā jey ha ojehepyme'ēva'erā.

MOAKĀHA II

TEKOSĀ'Ỹ (*) REHEGUA

Artículo 9.

Yvypóra rekosā'ỹ ha jeiko kyhyje'ỹ () rehegua*

Mayma yvypóra oguereko derecho oñeñangarekóvo hese ilibertápe ha kyhyje'ỹre oiko haguā. Avavépe ndaikatúí ojejeru ojejeru haguā Léi omanda'ỹva, téra ojejeruko chugui ojejeru Léi oproivi'ỹva.

Artículo 10.

Artículo 11.

Artículo 12.

Artículo 13.

Artículo 10.

Tembiguái ramo jeiko'y rehegua

Ndaikatúi ojeguereko tembiguái ramo yvypórape; upéicha avei ambue poguýpe jeiko, térã jejogua ha ñevende mávape. Léipe oívae'rã jokuaipy ikatúva ojejapo Estadope guarã.

Artículo 11.

Libertad jepe'a rehegua

Avavégui ndaikatúi ojepe'a hekosa'y térã oje procesa hekope'y; oíva'erã mba'érepa ha oikóva'erã he'iháicha Leiguasu ha ambue leikuéra.

Artículo 12.

Ñemonambi ha ñembokoty rehegua

Avave ndaikatúi ojejoko ha oñemonambi, mburuvichaha'etéva nome'ei rire ramo kuatia upevarã, ndaha'ei ramo ojejapyhýva hembiaapo vai javete. Opaite oñembokotyva oguereko derecho:

- 1) Oñemombe'úvo chupe, mamó ojejapyhyhápe, mba'érepa ojereraha preso; ndojejopývo oñe'ẽ haguã ha oipytyvõvo chupe peteĩ ñe'ẽngára(*) ijeroviaha. Oporomonambi jave, mburuvicha ohechukáva'erã kuatia he'íva ikatuha upéva ojapo;
- 2) Pya'e ojekuaaukávo hogayguápe térã ha'e oipotávape, opytaha oñembokoty;
- 3) Ojehejávo chupe oñe'ẽ oñe'ẽséva ndive, noiméima guive peteĩ Juez he'íva ndaikatúiha ojuecha avave ndive. Jepémo oĩ incomunicado, iñe'ẽngára ndive ikatúva'erã oñe'ẽ, ha mba'evéicharõ ndaikatúi hi'arevévo léipe he'ívagui;
- 4) Oñemoívo chupe, oikotevẽ ramo, ñe'ẽmbohasahára (*); ha
- 5) Oñemoívo Juzgado poguýpe veinticuatro aravo ohasa mboyve, ojejapo haguã léipe he'íva.

Artículo 13.

Deveháre preso jehoy rehegua

Avave ndaikatúi oñemonambívo ideveháre. Juez he'í ramo upéicha haguã mante, nombahasái haguére hogayguápe hi'upyrã, térã ohepyme'ẽrangue tekoavy repy(*) ha jerovia repy(*).

Convención Nacional Constituyente

Artículo 14.

Léi pyahu ñembojeykuaa'ỹ rehegua

Mba'evéchagua léi ndaikatúi ojeporu ha'e osẽ mboyve oikova'ekuere; oime ramo ou porãve procesado ha condenádope mante.

Artículo 15.

Justicia apokuaa'ỹ jehegui rehegua

Avave ndaikatúi ojapo justicia ipo rupi térã ojerure iderecho mbaretépe. Ha katu oñemoañete pysyrõ tee ijeheguíva opavavépe.

Artículo 16.

Defensa juiciope rehegua

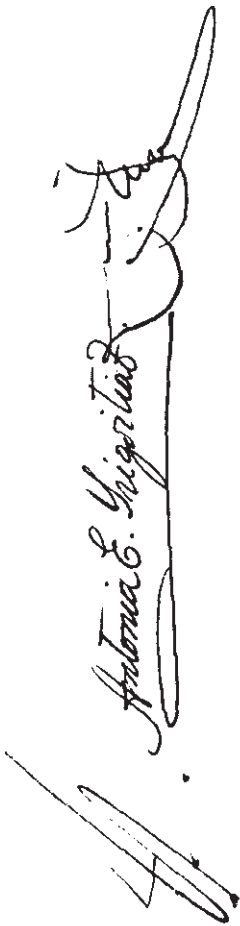
Avavégui ndaikatúi ojepe'a iderecho oñepysyrõvo juicio pe. Maymávape ohuzgava'erã tribunal ha Juez upevarã oíva, ijeheguíva ha oporombojojáva.

Artículo 17.

Proceso-hapegua derecho kuéra rehegua

Procésope tembiapo vaikuere, térã mamo ikatutahápe oñecondena, maymáva tapicha ouguereko derecho:

- 1) Ojererekóvo hembiapovai'ỹva ramo;
- 2) Ojehuzgávo ñemihape'ỹ; ikatuva'erã ambueháicha Juez ohecha ramo tekotevéha, oñepysyrõmbotávo ambue derecho kuéra;
- 3) Noñecondenávo juicio'ỹre, léi osẽva'ekue ojeprocasa mboyve rupi, ndaikatúi avei ojeprocasa tribunal oñemoíva chupe guarã añónte rehe;
- 4) Ndojehuzgajo'áivo peteĩ mba'ére. Ndaikatúi oñemoñepyrũ jey peteĩ proceso opámava'ekue, oíme'ỹ ramo ojejuhu ikatúva ou porãve oñecondenava'ekuépe, léi proceso rehegua ohechauhakápe;
- 5) Oñepysyrõvo ha'e aete, térã oñepysyrõukávo ijeroviaha ha'e oiporavóva rehe;

Antonia E. Ugarte

6) Ome'ëvo chupe Estado reiete ipysyrôharâ, ndoguerékói ramo ohepyme'ë haguã ijehegui;

7) Oñemombe'upaporâvo ichupe, oñepyrû mboyve, mba'épa oñemboja hese ha upéicha avei, oñeme'ëvo chupe kuation iproseso rehegua ha opaite oikotevéva, oñembosako'í haguã oñepysyrôvo ha tojeheja chupe toñe'ë oñe'ëséva ndive;

8) Oikuave'ëvo, ojabóvo, oguerékóvo hesápe ha ombotovévo hembiapokue rechaukaha (*);

9) Ndojeporúivo hese tembiapokue rechaukaha ha opaite mba'e ojehekýiva léipe oí'yháicha;

10) Ikatúvo ohecha ha'ete térã iñe'ëngára(*) rupi opáichagua kuation iproseso rehegua. Umíva ndaikatúi mba'eveichavérô ojejapo ñemihápe chugui ha sumario ndaikatúi oho pukuvévo léipe he'ívagui;

11) Ohepyme'ëvo chupe Estado, sapy'ánte oñecondenarei ramo, Juez ojevavy rupi.

Artículo 18.

Ñemombe'u rembirupity rehegua

Avave ndaikatúi ojehekojopy he'i haguã ivaíva ijehe, hambirekóre, iména térã hekoirüre, ha ipariente aguí rehe. Tapicha rembiapo vaikue ndohupityí hogaygua térã iparientekuérape.

Artículo 19.

Prisión preventiva rehegua

Nambisã sapy'areirô guarã guáva ojeporukuaa tekotevé jave mante, oipytyvô ramo oho porã haguã juicio rehegua tembiapo. Mba'eveichavérô ndaipukuveva'erái pena michívévaguí, ikatúva osé chupe hembiaapo vaikuére.

Artículo 20.

Ma'erāpa pena rehegua

Umi tekojejopy oipe'áva tekosā'y ojeaplicáta jahechápa noñemboguatajeyí tape potíre umi hembiaapo vaívape ha avei ojeprrotege haguã sociedad. Ndaiporimo'ávéma araka'eve pena ramo propiedad jepe'a ha tetāgui ñemosé.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 21.

Tekove ñembokoty rehegua

Opaite oñembokotýva léi rupi ojererekóva'erā óga upeicharáichaguápe, ojehe'a'yhápe kuña ha kuimba'éva. Imitáva ndaikatúi oñembotývo kakuaavakuéra ndive.

Umi ojejapyhyva'ekue ojekuaareka haguã hembiapokue, ndojererekóva'erái oñecondenámava apytépe.

Artículo 22.

Proceso jekuaauka rehegua

Ojekuaaukátarõ marandu rupi umi proceso judicial oguahẽ mboyve hu'ãme, ojejapóva'erā oje'e'yre mba'épa oñepensa hese ha mba'éichapa vaicha opáta hína. Ojeprocesávare ndoje'eva'erái ha'eha katuetei mba'e vai apohare osẽ mboyve icóntrape sentencia ikatuve'yãmava oñembojevy.

Artículo 23.

Añetegua jehechauka rehegua

Umi juicio ojejapóva oĩgui publicación oheja vaíva máva réra, herakuã porã térã heko porã, ha'érõ delito privado térã conducta privada ija'yhápe Juez kuéra pokatu, he'ĩgui upéicha ko Leiguasu térã léi sa'i, ndojeporuva'erái añete rechaukaha ramo umi mba'e vai oiko hague añetehápe, térã oje'e haguére ojekuaapaha voi. Ko'ã prueba ikatu ojeporu tetã rembiguái rembiapo vaikuére ha avei umi léi he'ihápe ikatuha ojeporu.

Artículo 24.

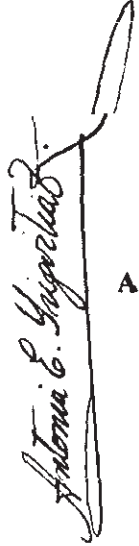
Libertad, religión ha ideología rehegua

Ojehechakuaa opaite tapichápe hembireroviapykuéra maymáva, ndohóima guive ko Leiguasu ha leikuéra cóntrape. Estado nahembireroviapyi.

Estado ojogueraháne Iglesia Católica ndive ta'e ae, ñopytyvõ ha poguype'y rupi.

Oñemoañete ta'e ae ha poguype'y maynáva tupao ha mba'ereroviapye; ko Leiguasu ha leikuéra he'iháicha katu oñemba'apo ha ojerereko umi tembiareroviapy.

Avave ndaikatúi ojejopyvo odeclara haguã imba'ereroviapy térã ijideología cáusare.

Artículo 26.

Maymáva tetâygua oguereko derecho oñeñandukávo oipotaháicha heko tee, oguenohévo iñapytu'ũ poty ha ojekuaaukávo ha'ehaichaite. Oñemoañete ikatuha oĩ opáichagua ideología.

Je'e je'eséva ha ikatúva oñemombe'u rehegua

Ikatu oje'e ha oñemosarambi oimeháichagua temiandu ha apytu'ũ poty, oñecensura'yre, ndohapejokóima guive ko Leiguasu; upévare noñeguenohéva'erái léi ojokóva ko'ã derecho. Ndaiporimo'ái delito de prensa, oĩtarõ jepe delito común oikóva prensa rupive.

Maymáva oguereko derecho omoheñói, ombyaty, térã omosarambívo oimeháichagua marandu, ha ikatu avei ã mba'erã ojeгуereko opáichagua tembiporu, proivido'yma guive.

Artículo 27.

Tembiporu marandu mosarambiha rehegua

Tembiporu marandu mosarambiha, oguahẽ rupi opavavépe, ndaikatúí oñemboty ni ojejoko hembiapópe.

Ndaikatúí oĩvo prensa isambyhyhára jekuaa'yva.

Noñembojoavyva'erái avavépe oñeme'ẽ térã oñevendekuévo chupekuéra oikotevéva prénsape guarã, noñehenonde'ava'erái radio ñe'ẽ rape, ndojehapejokova'erái mba'eveichavérõ periódico, libro, revista ha opáichagua publicación oguerekóma guive responsable hesegua. Oñemoañete marandu opaichaguáva. Léi omohenda porã va'erã publicidad rehegua tembiapo ojeprótege porãve haguã mitã, karia'y, kuñataĩ, umi olee'yva ha kuña derecho kuéra.

Artículo 28.

Marandu jehupity rehegua derecho

Oñemoañete maymávape iderecho oñeme'ẽvo chupe marandu añeteguáva ha hendápe porã oje'éva.

Ndaiporiva'erái avei jejoko oĩmeraéva ohupity haguã oimeháichagua marandu mburuvichakuéraguí. Léipe oñemoiva'erã mba'eichaitépa ojejápoíta kóva ko derecho ojeporu haguã.

Convención Nacional Constituyente

Oĩrõ opyta va'iva marandu ijapúva, térã hesakã porã'ỹva rupi, oñemosarambiva'ekue, oguereko derecho oguenohẽuka jeyvo ñeipyru hagueichaite ambue marandu oheja porã jey va'erã ichupe, ha ikatu avei ojehechakuaa chupe oimeraẽva mba'ẽpe perjuicio oikóva hese.

Artículo 29.

Tekosã'ỹ periodismo-pe ñemba'apo rehegua

Oñemba'apo haguã periodismo-pe, taha'e ha'eháicha, oĩ libertad ha natekotevẽi oñemoneĩ raẽ. Umi periodista, ojavokuévo hembiaapo, ndaikatúi mavave ojopy chupekuéra ojapo haguã iconciencia he'i'ỹháicha, ahánirirõ katu omombe'u haguã imarandu mamóguipa oguenohéra'e.

Umi omba'apóva marandúpe ikatu ohai ha oguenohẽ hemiandu, héra reheve, pe Medio omba'apohápe, ojeporavo'ỹre ichugui hembiapokue. Huvicha katu omombe'ukuaa ojuavyha upe temiandu ndive ha ojehekýi upéicha responsabilida-gui.

Periodista kuérape oñerrekonose ha'eha hembiapokue jára, taha'e tembiapo arandu, mba'e jegua, térã ta'anga rehegua, taha'e aporeko oimeháichagua, léi he'iháicha.

Artículo 30.

Señal electromagnética jerereko rehegua

Umi mba'e jahecha'ỹva omyenyhẽva arapy ha ojeporúva oñemosarambi haguã yvytúre ñe'ẽ, tyapu ha ta'anga, umíva Estado mba'e; ha ha'e, omoañetévo tetãpuakapavẽ, ombohapeva'erã ojeporupaite haguã, tetã mba'e tee rupi, ha omohendaháicha ñe'ẽme'ẽ haipyre ambue tetãnguéra ndive.

Léi oasegurava'erã, oporombojuavy'ỹre, ikatuha maymáva oiporu umi mba'e ha tembiporukuéra hesegua avei, ombyaty ha omyatyrõva marandu tetã rehegua; léi he'íva'erã mba'éichapa ojeporúta, ha jekopyty tetã ambue ndive añoite ikatu omopychi'ĩ ko'ã mba'e jeporu. Mburuvichakuéra oasegura va'erã ani ojeporútei ko'ã mba'e oñembyai haguã máva reko, hogaygua reko, ha avei oñenega haguã derecho añete ko Leiguasúpe oíva.

Artículo 31.

Marandupavêha estado mba'éva rehegua

Umi marandupavêha Estado mba'éva, léi he'iva'erã mba'éichapa oñembohekóta omba'po haguã, ha oñemoañete'va'erã ikatu haguãicha maymavéva aty oiporu peteichapa, ojeporavo'yre ha ñeporombojoavy'yre.

Artículo 32.

Libertad atyrã ha ñeñandukarã rehegua

Mayma yvypóra oguereko derecho oñembyaty ha oñeñandukávo py'aguapýpe, arma'yre ha iporãvarã, tekoteve'yre upevarã ojerure ñemoneĩ; upéichante avei oguereko derecho ndojejopýivo chupe ko'ã atyrã.

Léi sa'ive he'iva'erã mba'éichapa ojeporúta ko derecho kóva mba'e aravo ha guataha rupipa, ojeho'y haguã ambuekuéra derecho cóntrape ha ñemohenda léi omoiva cóntrape.

Artículo 33.

Derecho teko aňohapegua rehegua

Ndaikatúi ojepoko aňohapegua ha ogapypegua teko rehe, ha avei ñemboaje oiva'rã teko ogapy rehe. Yvypóra reko ndohói ramo hína ñemohenda tetãpypegua cóntrape, téra ambuekuéra derecho cóntrape, ndo'ava'erãi mburuvicha poguýpe.

Oñemoañete mayma yvypórape ñangareko heko ogapýre, heko marangatu ha mandu'a porã heseгуáre.

Artículo 34.

Koty oñembotyvare ndojepokóivo rehegua derecho

Óga imba'e'yme ndaikatúi mavave oikéntevo. Ikatuva'erã jepe ojeike téra oñembotyete, Juez ojapouká ramo léipe he'iháicha. Ikatúta avei ojeike oiko jave upépe tembiapo vai, téra upéva ojejokopotávo oikóta katuetérõ; avei ojejoko haguã ivaíva oikótarõ tapicha téra imbae'e tee rehe.

Artículo 35.

Kuatia mdva kuaaukaha rehegua

Avavégui ndaikatúi ojepe'a kuatia ikuaaukaha téra omombe'úva hembiapo yrõ hembiapokue. Mburuvichakuéra ndaikatúi oheja umi kuatia noiméi ramo léi upéicha he'íva.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 36.

Kuatiakuéra ha comunicación privada rehe ndojepokóivo rehegua derecho.

Ndaikatúi ojevavyky umi kuatia peteĩ tapicha mba'eteéva; upéichante avei imarandu térã ñomongetaha carta, teléfono, telegrama ha opáichagua, avei hemiñongatupy pe mávape guarãnte ovaléva. Ndaikatúi ojehecha térã ojepe'a chugui ndaipóri ramo órden judicial upevarãite oséva ha tekotevẽtarõ katuete oñemyesakã haguã juicio-pe oikóva. Léi avei he'íva'erã mba'éicharõpa ikatúne mburuvichakuéra ohecha libro comercial ojererahápe contabilidad térã registro mba'apo rehegua.

Opaite mba'e hekope'ỹ ojekuaáva, ndovaléi ojeporúva'erã juicio pe.

Opaichavévo ojeguerokiriríva'erã umi mba'e oguereko'ỹva relación oñemyesakáséva hína ndive.

Artículo 37.

Derecho oñembotovévo py'aremiandu oipota'ỹva rehegua

Maymáva ikatu omomarã tembiapopy oheja'ỹva chupe ojapo ipy'a remiandu ha itupã'andu, ko Leiguasu ha leikuéra ombohapéma guive.

Artículo 38.

Derecho oñepysyrõvo opavavépe ou porãva rehegua

Mayma yvypóra oguereko derecho, ha'eño ãrõ ambuekuéra ndive, ojerurévo mburuvichakuérape tomoĩ tembiaporã oipysyrõva tekoha, oñembyai'ỹ haguã; avei oĩ haguã tesãi, ñangareko tetã reko tee rehe, ha consumidor kuéra derecho rehe; toipysyrõ tekotevẽva comunidad reko iporãve haguã.

Artículo 39.

Derecho oñemuengoviávo perjuicio rehegua

Mayma yvypóra oguereko derecho Estado omuengoviávo chupe, hendápe ha hekópe porã, perjuicio chugui ohupityva. Léi sa'ivé omohendáva'erã ko derecho kóva.

Artículo 40.

Derecho oñemba'ejerurévo mburuvichakuérape rehegua

Mayma yvypóra, ha'eño térã ambuekuéra ndive, oguereko derecho ijeheguiete omba'ejerurévo, kuatia rupive, mburuvichakuérape, ha ko'áva ombohováiva'erã ára pa'ũme léi he'iháicha. Nombohováiri ramo upe ára pa'ũme he'ise noñemoneĩriha ojejeruréva.

Artículo 41.

Derecho ojeguata'vo ha ojepyta'vo teko hápe rehegua

Mayma paraguay oguereko derecho oikovévo hetáme. Tetāyguakuéra ikatu oñemongu'e ilibertápe porā tetāpyre, ova hóga térā hekohágui, oho tetā ambuére ha upéi ou jey hetáme, ogueru imba'ekuéra térā ogueraha ko'águi, oja'poma guive léi ko'áva rehegua he'iháicha. Jeike ha ñesé rehe oñe'eva'erā umi léi hesa'ivéva, oguerekokuévo hesa renondépe ko'á derecho.

Pytaguakuéra jeike ovaite'ýre ko'ápe, léipe oñemoiva'erā ojehechakuaápype tetānguéra jekopyty ko'áva ko'á mba'e rehegua.

Pytaguakuéra opytaitémava, ndaikatuvémai oñemosé ko'águi Juez nome'ëirō kuatione'pevarā.

Artículo 42.

Libertad joaju apo haguā rehegua

Mayma yvypóra ikatu oñomoirū ha ojoaju iporāvarā; upéicha avei avavépe ndaikatúí ojejopy oíke haguā peteí atyhápe. Léi he'íva'erā mba'éichapa profesional kuéra ojoajúta. Ndaikatúí ojejapo joaju ñemi, ha umi aty "paramilitar".

Artículo 43.

Derecho de asilo rehegua

Paraguay omomba'ete, asilo ñeme'ë ijyvy'pe ha ñembajáda pe umi hetāgui oñemuñávape política kuére ha opaite mba'é upéva rehehápe ojapo haguére, hemimo'ã ha hembireroviáre. Mburuvichakuéra ome'eva'erā chupe pya'e porā, kuatione'pe héra kuaakaha ha salvoconducto oñemongu'e haguā.

Mavave ajeasiláva política kuére ndaikatúí ojererahávo mbaretépe upe tetā oñemuñahaguépe.

Artículo 44.

Tetāme ojehepyme'ëva rehegua

Avave ndaikatúí ojejopy'vo ohepyme'ë haguā tetāme térā omba'apóvo chupe guarā, oime'y'ma guive léipe, tapykuevéma oséva'ekue.

Ndojejopyva'erāi avavépe ome'ë haguā jeroviarepy hetaitereíva ha tekoavyrepy ipohyirasáva.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 45.

Derecho ha garantía kuéra oje'e'ýva rehegua

Derecho ha garantía oñemboysýva ko Leiguasúpe, nde'iséi oñembotoveha umi ambue osêva voi yvypóra rekógui, jepevénte ko'ápe noñemoñiri. Ndaipóri haguére léi orreglamentáva, nde'iséi oñembotove kuaaha téra ndojejapói haguã mba'evéro umi derecho ha garantía.

MOAKĀHA III

JOJAREKO REHEGUA

Artículo 46.

Yvyporakuéra peteichapanteha rehegua

Opaite oikóva ko República-pe peteichapante hekokatu ha ideréchope. Ndaikatúi oñeporombojoavývo. Estado ojaipóne tekotevéva upéicha oiko haguã.

Joja'ý rehe ñangareko ndojehechava'erái oñeporombojoja'ýva ramoguáicha.

Artículo 47.

Joja reko añete rehegua

Estado omoañeteva'erā maymávape:

- 1) Jojareko justicia rovake; upevarā oipe'áne umi ohapejokóva;
- 2) Jojareko leikuéra rovake;
- 3) Jojareko oike haguã omba'apo tetā rembijokuáirō, ojeike'ýha rupi, voto rehe ae, ikatupyryma guive tembiaporāme; ha
- 4) Jojarekópe ohupity haguã yvy remimoñgue, opaite herekopy ijapopyre ha arandukuaa.

Artículo 48.

Derecho joja kuña ha kuimba'evape guarã rehegua

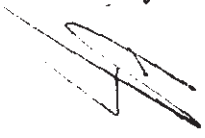
Kuña ha kuimba'e ojoja iderecho-pe: oporoporavóvo, ojeporavóvo, oñemomba'évo hekópe, mba'erekopýpe ha arandukuaápe. Estado ojavóva'erã tekotevẽva upe jojareko upéva iñañete haguã, oipe'ávo opaite mba'e ojokóva ijapo ha ombohapévo kuñanguérape oike haguã omba'apo opa mba'épe tetã tuichakue javeve.

MOAKÃHA IV

DERECHO OGUEREKOVA FAMILIA REHEGUA

Artículo 49.

Ñemoñanga(*) rehe ñeñangareko rehegua

Ñemoñanga omopyenda tetãyguára aty. Estado ojavova'erã tekotevẽva, oñeñangareko porãmbaite haguã hese. Ojeguereko avei ñemoñanga ramo, kuimba'e ha kuña joaju mbarete, ta'yraquéra ndive ha comunidad oikóva ñemoñare sy reheve año téra túva reheve año.

Artículo 50.

Derecho ojererekóvo familia rehegua

Maymáva oguereko derecho oguerekóvo hemimoñanga, ha upéva apópe, kuña ha kuimba'e peteĩchante hembiaporã katu ha hembiaporã tee.

Artículo 51.

Menda ha joajurei rapykuere rehegua

Léipe oíva'erã mba'éichapa ojejavóta omenda haguã kuimba'e kuña ndive, mba'épa oñekotevẽta upevarã, mba'éichapa ikatu ojueja jey hikuái, ha oparei jeýrõpa mba'e hapykuere; oíva'erã avei léipe mba'éichapa ojeporúta mba'e oguerekóva hikuái; he'íva'erã avei mba'e mba'épa hembiaporã katu ha hembiaporã tee mokõivéva.

Umi ojuajureíva, ikatúma guive omenda ojuehe, ha oikóma guive hikuái omendaitévaicha, oheja hapykuere ku omendaiterõ guáicha, ndohóima guive léi contrape.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 52.

Joaju menda rupi rehegua

Kuimba'e ha kuña joaju, menda rupigua, ha'e ñemoñanga yta tee peteiva ha tenondetegua.

Artículo 53.

Mitānguéra rehegua

Túva ha sykuéra oguereko hembiaporā katu ha hembiaporā teéva ramo oñangarekóvo mitānguéra iñemoñare rehe michi aja, omongarúvo ha ohekombo'évo. Léipe oiva'erā tekojopy umi ombohasa'yvape guarā imitānguérape hi'upyrā.

Ñemoñare okakuaapa pyre oñangareko ha oipytyvōva'erā isy ha itúvape ko'áva oikotevērō.

Léi he'iva'erā mba'éichapa oñepytyvōta iñemoñare retávape ha kuña imena'yvape, omyakāva hogapy.

Ñemoñarekuéra peteichapa léi renondépe. Kóva omoneiva'erā jeporeka tuvareko rehegua. Ndaikatúí oñemoi kuatia kuaaukahápe pe mávapa mitārei térāpa omendáva ñemoñare.

Artículo 54.

Mitā ñangareko rehegua

Ñemoñanga(*), tapicha aty ha Estado omoañetéva'erā mitāme okakuaporā haguā ha oiporu haguā mayma tekokatu: ndojehejava'erāi ha'eñorei pérupi, térā iñembyahýi, oñeñembosarái hese, ojejopyeterei hendive, oñevende térā oñemomba'apo vaipa.

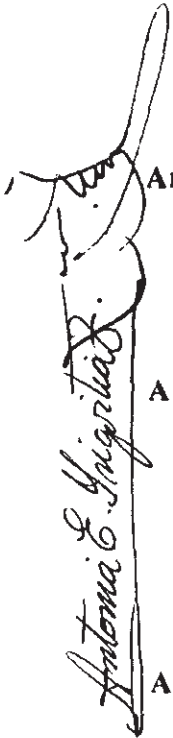
Ko'áva ã mba'e oikórō, oimeraéva ikatu ojerurejopy mburuvichápe opa haguā ha ojehekojopy haguā ijapohakuéra.

Mitā rekokatukuéra itenondéva'erā ambue tekokatu rovái, oirō ñontende'y.

Artículo 55.

Sy reko ha túva reko rehegua

Sy reko ha túva reko ohechagi'yva hembiaporā rehe, Estado oñangarekóva'erā ha oñeha'äne omoí tekotevéva umi mba'e ojejapo porā haguā.

Artículo 56.

Mitã pyahu kuéra rembiaporã rehegua

Estado oñeha'áva'erã ikatu haguãicha mitã pyahu kuéra oike ha omba'apo avei ambuekuéra javeve tetã ha tetãygua akãrapu'arãre, opaichagua tembiapópe.

Artículo 57.

Tekove ika'arúmava rehegua

Maymáva tekove ika'arúmava ohóvo oguereko derecho oipytyvõ ha oñangarekóvo hese hogayguakuéra, tetãygua aty ha Estado avei. Mburuvichakuéra oñeha'áva'erã ojuhu jeiko porãve ichupekuéra, jeykeko rupi, ohechakuaáva'erã hemikotevẽ okaru ha oñepohano haguã, óga oiko haguã, hekoarandu ha hekorei omyenyhẽ haguã.

Artículo 58.

Tekovekuéra oimba'ỹva derecho rehegua

Oñemoañete tekove oimba'ỹvape iderecho oñeñangarekóvo hese, hesái, oñehenkombo'e, oiko pytu'u rory haguã, ha avei oñembokatupyry haguã oimeraẽva tembiapópe ikatu haguãicha oike ha ojehe'a hapicháre.

Estado omoíva'erã mba'éichapa oñehenonde'áta mba'e vai ikatúva ojehe umi tekovépe, oimba'ỹva hetépe, iñakãme ha heteandúpe, ha oipytyvõva'erã opáicha ko'ávape hemikotevẽ ohupity haguã.

Ojehechakuaáva'erã ko'ã tekovépe opáichagua tekorã ko Leiguasu ome'ẽva mayma yvypóra tetãpype oikóvape, oñembojoavy'ỹre, ikatu haguãicha ogueropu'aka porã hekove ku oĩmbaitérõ guáicha.

Artículo 59.

Ñemoñanga mba'e teéva rehegua

Ojehechakuaa pe ñemoñanga mba'e teéva tekotevẽha oĩ oiko porãve haguã tekovekuéra oñondivepa; léipe he'íva'erã mba'éichapa oñemohendáta. Ñemoñanga mba'e teévape oike óga ojeikoha térã yvy oñeñemitýha, tembiporu ogapypegua ha mba'apohápegua, ha áva ã mba'e ndaikatúi ojepe'a deveháre mba'eveichavérõ.

Artículo 60.

Mbaretégui ñepysyrõ rehegua

Estado ombohape va'erã ani haguã mbarete oike ojohogayguakuéra pa'ũme, ha upéicha avei ani haguã oike ijapytepekuéra mba'e vai ikatúva omoíngo meguã oñondive.

Convención Nacional Constituyente

Antonio L. Guigüerka

Artículo 61.

Mitã reru yvy ári ha kuña imembýva resãi rehegua

Estado ohechakuaa tekora katu yvypóra oguerékova ijeheguiete oguerúvo mitã yvy ári, hetakuépe ha ipy'ýinguépe; avei ohupitývo tekombo'e, ñembohape kuaapyrãme ha ñangareko hekoitépe, tetã rembijokuaipy ñepytyvõ rupi.

Oñemoíva'erã aporekorã hesãi haguã oñemoñáva, kuña imembýva ha mitã michĩ imboriahuvéva apytépe.

MOAKÁHA V

YPYKUÉRA RETÁ REHEGUA

Artículo 62.

Ypykuéra retã ha ijatykuéra rehegua

Ko Leiguasu ohechakuaa oíha ypykuéra retã, peteicha heko teéva, oímava'ekue voi oiko mboyve Estado Paraguayo.

Artículo 63.

Ypykuéra reko tee rehegua

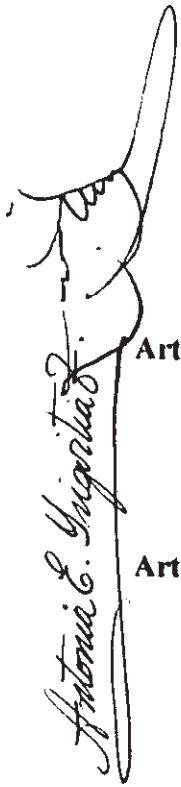
Ojehechakuaa ha oñemoañete tekora katu ypykuéra retã oguerékova oñangareko ha omombaretévo heko tee hekohaitépe. Upéicha avei oguereko derecho oiporúvo, apyti'ýre, heko yma, tekoha ñemboguatápe, jeiko oñondivépe, mba'e jererekópe, teko rechaukahápe ha mba'e reroviapýpe. Upéichante avei oikóva'erã heko ymáre nomomarãima guive umi tekora katu oíva ko Leiguasúpe. Indígena rekokue ñemyesakãme ojehecháva'erã ha ojeporu hekorã katu imba'e teéva.

Artículo 64.

Mba'e rereko oñondivepa rehegua

Indígena retãnguéra oguereko derecho oiporúvo yvy oñondivepa, tuichakuépe hemikotevẽ he'i háicha, ha iporãnguépe heko tee rehegua ñangareko ha imyakãrapu'ã ojerureháicha.

Estado ome'ẽ reínteva'erã chupekuéra ko'ã yvy, ha ãva ndaikatúi ojejopy, oñemboja'o, oñembohasa ambue akãre; ndaikatúi avei oí oñembojárava hese aréma oipuru haguére téra ojepe'a deveháre, téra ojeporuka; ndopagava'erã avei impuesto.

Artículo 65.

Ndaikatúí oñemosẽ térã ojeguero va hekohágui ha'ekuéra nomoneĩri ramo upéva ijeheguiete.

Derecho ojeparticipávo rehegua

Oñemo'añete indígena retãnguérãpe tekora katu oikévo tetã Paraguay rekovépe, herekopyrã apópe, jeiko porãme, tetã sambyhýpe ha arandukuaápe, teko yma, Leiguasu ha leikuéra he'iháicha.

Artículo 66.

Tekombo'e ha pytyvõ rehegua

Estado omoañetéva'erã pyykuéra reko yma, tenonderãite tekombo'e reheguápe. Oñeñangarekóne avei, ani haguã ipokãve ohóvo, oñembyai'ỹ ha iky'apa'ỹ haguã hekoha; ani oñemomba'apo reipa chupekuéra, ha ani haguã teko ambue ojapyhy vai.

Artículo 67.

Jejopy'ỹ rehegua

Indígina kuéra ndojejopyva'erãi ojapo haguã tembiapo Estado mba'éva, ha cuartel-pe jecho; ndohupityi avei chupekuéra umi tetã rembiapoukapy(*) oĩva léipe.

MOAKÁHA VI

TESÁI REHEGUA

Artículo 68.

Derecho tesái rehegua

Estado oñangareko ha omombarete tesái, ha'e rupi kóva yvypóra derecho tenondegua ha comunidad rembipota.

Avavépe noñemboykéva'erãi Estado ñangarekógui, ogehapejoko térã oñemonguera haguã mba'asy opaichagua térã plága; avei oiko jave sarambiguasú ha teko'ýngatu(*)

Mayma yvypóra ojapóva'erã katuete tembiaporã léi omoĩva tesáirã, nomomarãima(*) guive teko marangatu.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 69.

Tetã remimoĩmby tesãirã rehegua

Estado omboguatáva'erã temimoĩmby tesãirã ikatuhápe tembiapokuéra oñomoirũ ha oñomoĩmba; tomoĩ avei tape ikatu haguãme oĩ ñe'ẽjoja, ha ñopytyvõ Estado ha tetãyguakuéra oñondive.

Artículo 70.

Tekoporãmba ojoapytépe rehegua

Léi rupive oñemohendáva'erã tembiapo tetãygua reko porãrã ha imboguatápe ipyendáva'erã tekombo'e tesãirã ha tekohayguáva ñomoirũme.

Artículo 71.

Ka'amonge ñevende, hi'u ha jekuera jey rehegua

Mburuvichakuéra ojopýva'erã ani ojejapo ha oñevende ka'amonge ha opáichagua droga tekove mbyaiha; upéicha avei ojokóva'erã pirapire umívagui guare ani ojeporu.

Ojopýne avei ani haguã umi droga ojeporu ojeporu'ỹ haguãme.

Léi he'íne mba'éichapa ojeporúva'erã pohã ramo.

Oñemoĩne apopyrã oñembo'e haguã ani ojeporu droga ha oñemonguera jey haguã umi ojepokuaamava'ekuépe hese, atyha tetã mba'e'ỹ pytyvõ reheve.

Artículo 72.

Mba'eapopykue jehecha rehegua

Mburuvichakuéra ojaopone tekotevẽva iporã haguã mba'e apopyre: hi'upyrã, pohaguã, kímikova ha opaite mba'e tekove reheguáva, ojejapohápe, ojereru jave ambue tetã rupigui ha oñevende jave. Upéicha avei, Estado ojaopóva'erã ikatúva mboriahu ohupity haguã umi pohã tekotevẽva.

MOAKĀHA VII

TEKOMBO'E HA ARANDUKUAA REHEGUA

Artículo 73.

Tekombo'e jehupity ha ma'erāpa rehegua

Maymáva oguereko derecho oñembo'eukávo hekópe porā, tekotevĕháicha, ojejapoháicha voi opavave tetāygua ñembo'eukápe. Tekombo'e rembiaporā ha'e: yvypórape omongakuaapávo hekópe, tekosā'ỹ ñembyai'ỹre ha py'aguapyrā; ha'e avei tekojoja ha ñopytyvõ jepyso ha tetānguéra joaju ñemombarete porā; oñemboaje derecho humano ha democracia pyenda, oñemombarete tetā rayhu, oñemomba'e guasu Paraguay reko; oñemongakuaa apytu'ũ rembiapo; oñemombareteve teko marangatu ha tapicharayhu; upéicha avei, ojepe'apaite umi mba'e oporombojoja'ỹva arandukuaápe.

Kuatia moñe'ĕkuaa'ỹ opaitéva'erā ha oñembokatupyry'va'erā maymávape omba'apo kuaa haguā.

Artículo 74.

Derecho arandu kuaa pyhy ha ñeporombo'évo jejoko'ỹ rehegua

Oñemoañete tekora katu ojekuaa pyhývo arandu ha tekojojápe porā ikatúvo maymávape ija ohupityvo yvypóra rehegua ikuaapy, opáichagua mba'ekuaa ha mba'e apo kuaa rehegua katupyry.

Oñemoañete avei oñeporombo'évo tekosā'ỹme porā; upevarā tekotevĕnte upe oporombo'éva ikatupyry añete hembiapópe ha heko porā, upéicha avei oguereko derecho ombo'évo tembিরerovia ha temiandu iñambuéva.

Artículo 75.

Máva pópepa oíva'erā tekombo'e rehegua

Tekombo'e oíva'erā tetāygua aty pópe ha tenonderáite ñemoñanga, municipalidad kuéra ha Estado pópe.

Estado ombohapéva'erā tembipopy mitānguéra temimbo'e omokarapachāi haguā hembí'u mbo'ehaópe ha avei ohupity haguā hemikotevĕ mbo'ehaópe umi oguerekokatu'ỹva hepyrā.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 76.

Estado ojapóva'erā katue te rehegua

Mitā mbo'e oikóva'erā katue te. Mbo'ehao tetā mba'évape, upéva reíva'erā. Estado oipytyvōva'erā oiko haguā ñeporombo'e mbytepegua, oñeporombokatupyry haguā mba'e apópe, mba'apo kokuépe, mymba mongakuaápe, industria apópe ha pe yvatevegua térā universitária-pe; upéicha avei arandu pypukuve ha mba'e apo kuaa rekápe.

Ñeporomo'arandu rehegua tembiapo, ha'e Estado rembiaporā tee. Ha ijapópe oikéva'erā avei tetāyguá aty. Upe tembiapo ohupity tetā jokuaipýpe ha ijokuaipype'y, mbo'ehaópe ha mo'ehaope'y.

Artículo 77.

Ñe'ẽ teépe ñeporombo'e rehegua

Mbo'ehaokuérape iñepyrūrā mitāme oñembo'éva'erā hogaygua ñe'ẽ teépe. Upéicha avei oñemo'arandúva'erā chupekuéra mokõive Paraguay ñe'ẽme.

Umi tapicha, tetāyguá aty imbovyvéva, noñe'ẽiva guaraníme, oiporavo kuaa Paraguay ñe'ẽ peteíva oñembo'euka haguā.

Artículo 78.

Aporeko ñehekombo'e rehegua

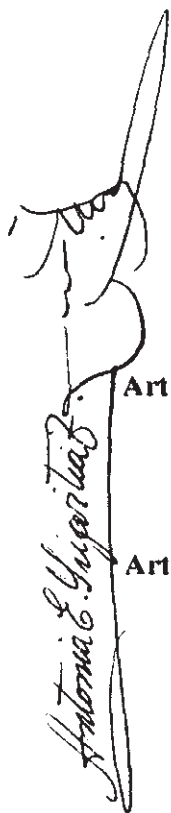
Estado oipytyvōva'erā maymáva ikatupyry haguā mba'apópe, oñembo'e rupi chupekuéra upevarā, ikatu haguáicha tetā oguereko oikotevéva oñakārapu'ã haguā.

Artículo 79.

Universidad ha mbo'eha yvateve rehegua

Universidad ha umi mbo'eha yvateve oguereko va'erā hembiapo tenondete ramo, oporomo'arandu pypuku porāvo, ohekávo arandukuaave ha aporeko kuaave, ha upéicha avei, omosarambívo universida rembiapo.

Universidad-kuéra oiko ijehegui. Oikuaáne ha'ekueraité mba'éichapa oñesāmyhýva'erā, oikuaáne mba'épa ombo'éva'erā, ombojojáma guive tembiaporā ñehekombo'e rehegua Estado omoĩvare tetā akārapu'ārā.

Artículo 80.

Oñemoañete ñeporombo'e tekosã'yñme. Universidad-kuéra, taha'e tetã mba'e térã imba'e'y, oiko ypy va'erã léi rupive, he'íva mba'e mba'épa oñembo'e va'erã ipype, ha mba'e tembiapópe guarãpa tekotevéta título universitario.

Viru tekombo'e pytyvõrã rehegua

Léipe he'íne oñemoíva'eraha viru oñepytyvõ haguã arandu kuaa, mba'e apo kuaa ha ártepe guarã tenondete umi imboriahuvéva ykekorã.

Artículo 81.

Tetã mba'e teéva tembikuaa rehegua

Ojejapóva'erã tekotevéva anítei oñembyai umi mba'e, kuatia haipyre ha tenda tetã rembiasakue rehegua, arte ha monumento ymaite guaréva, tekove ha mymba yma retepore, mba'e porã ha kuaa arandu apopyre ha upéicha avei umi ko'áva jerére oíva, ha'éva tetã mba'e tee ha oñembyairõ katu oñemyatyrõ jey va'erã.

Estado oikuaa ha omboguapýva'erã kuatiápe umíva umimba'e ojekuaáva oíha ko'ápe, ha oírõ tetã ambuére, ojererukava'erã ko'ápe. Tetã rembijokuái upevarã oíva oguenohéva'erã tesaráigui umi tetãygua mba'ekuaa ojehai'yva ha umi mandu'arã ojererekóva tetã mba'e tee; oipytyvõva'erã ijehegui omba'apóvape ko'ã mba'e pysyrõme. Ndojoporúva'erãi oimehaicharei umi ñane retã mba'e tee, noñemoambuéva'erãi, ndojeguerováva'erãi henda ypygui ha noñeme'éva'erãi virúre ojererahauka haguãicha tetã ambuére.

Artículo 82.

Iglesia Católicape tembiechakuaa rehegua

Ojehechakuaa Iglesia Católicape hembiapo porãngue tetã ñemongakuaápe ha tetãygua mba'ekuaápe.

Artículo 83.

Tetãygua mba'ekuaa mosarambi ha impuesto jepaga'y rehegua

Estado ha Municipalidad nomoíva'erãi impuesto umi mba'e, henohẽmby ha tetãygua mba'ekuaa rerekua rehegua ári. Léipe oíva'erã ko'ã exoneración ha oñemokyre'yva'erã tembiapo ojereru haguã tetãme opáichagua tembiporu tekotevéva oñemba'apo haguã árte-pe, investigación científica ha tecnológica-pe ha avei oñemosarambi haguã ko'ã mba'e tetãpyre ha tetã ambue rehe.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 84.

Ñembosaraikuéra rutapyña rehegua

Estado ohatapyñáva'erā ñembosarái, tenonderáite umi ndaha'éiva profesional, ha omokyre'yva tete mbo'e reko; ome'epotávo pytyvõ omoíva'erā léipe impuesto jepaga'y ko'ã mba'ére. Omokyre'yva'erā avei tetāyguha oho haguã umi ñoha'ã oikohápe tetã ambue rupi.

Artículo 85.

Iguýre prespuéstope oíva'erā rehegua

Viru tekombo'erā oíva Presupuesto de la Nación-pe nambovyvéva'erāi sãgui mokõipa (20%) mayma viru Estado-pe guarã oikévagui, ojepapa'yre ojeporúva ambue tetãgui ha oñeme'ẽreínteve tetãme.

MOAKĀHA VIII

MBA'APO REHEGUA

PEHĒNGUE I

MBA'APO REHEGUA DERECHO-KUÉRA

Artículo 86.

Derecho oíva oñemba'apóvo rehegua

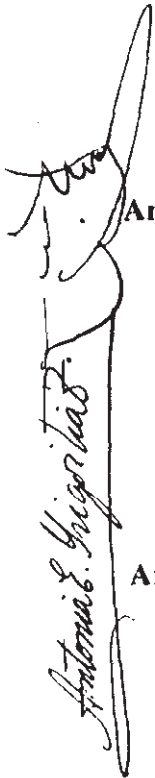
Maymáva tetāyguha iderecho oguerekóvo oimeháichagua tembiapo iporãma guive, oiporavova'ekue ijeheguiete ha omboguatáva tindy'yre tekojojápe.

Léi oipysyrõva'erā mba'apo opáichagua, ha umi derecho ome'ẽva mba'apohárape ndaikatúí ha'e oiporu'yvo.

Artículo 87.

Ñemba'apopáite rehegua

Estado oipytyvõva'erā oí haguã tembiapo maymávape guarã ha oñembokatupyry haguã hembiapópe tapichakuéra, tenondete voi umi mba'apohára tetāyguávape.

Artículo 88.

Ñombojoavy'ỹ rehegua

Noñombojoavyva'erāi mba'apoharakuérape ijypykue reñói rehe, kuimba'e térā kuña haguére, ituja, iguãiguĩ térā imitã haguére, itupã'andu rekóre, henda socieda-peguáre ha política térā mba'apohára aty ijeroviaháre.

Oimba'yva hetépe térā iñakáme rembiapo oñepysyrōva'erā peteĩrãre imba'apópe.

Artículo 89.

Kuñanguéra mba'apo rehegua

Kuña ha kuimba'e omba'apóva peteĩchante hembiaporã katu ha hembiaporã tee mba'apópe, ha syreko katu oñemotenondéva'erā pytyvõme; oñeñangarekóva'erā sy rehe ha opytu'úva'erā tekotevé háicha, mbovyvérõ "doce semana". Kuña ndaikatúi oñemongúivo imba'apohágui hyeguasú aja ha opytu'úva'erā imemby mbovyve ha imemby rire avei.

Léipe he'fne kuimba'e ikatuha ndohói imba'apohápe hambireko imembyha ára.

Artículo 90.

Mitãmba'apo rehegua

Oñemotenondéva'erā mitã mba'apo rehegua derecho-kuéra oñemoañete haguã chupe okakuaa porãvo, oñemoarandúvo ha oñemboheko porãvo.

Artículo 91.

Ara oñemba'apo ha ojepyty'úva'erā rehegua

Hetave oñemba'apórõ ndohasáva'erāi ocho aravógui peteĩ árape ha cuarenta y ocho aravo peteĩ semana-pe, arakuépe ramo; léipe oñe mba'éicharõpa ikatu oñemba'apo hetave. Léipe oiva'erā avei mba'éichapa oñemba'apóta umi tenda hesái'yha rupi, ipeligrosoha rupi, ipohyiha rupi, pyharekue oñemba'apórõ ha umi tembiapo oñemondoho'yha rupi.

Pyty'u sapy'agua ha umi ary pahápe guáva, ojehepyme'ëva'erā léi he'iháicha.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 92.

Mba'apo jehepyme'ẽ rehegua

Omba'apóva oguereko derecho ojehepyme'ẽvo chupe hekópe hembiapokuére, ikatu haguãicha ha'e ha hoguaygua oikove jejopy'ỹre ha teko marangatu ojerure háicha. Léi he'íne mbovýpa iguýre tekotevẽ oñegana, ha péva oku'eva'erãha ha oguerekóva'erã avei mba'aporepy mbojo'aha año pahapegua, hogayguápe ojehechakuaaha ramogua, jehepyme'ẽ mba'apo hesái'yva téra ipeligrosova rehegua, óra ipukuvérõ rehegua, pyharekue ha pytu'uha ára jave rehegua. Peteĩchagua tembiapóre, peteĩcha avei ojehepyme'ẽva'erã.

Artículo 93.

Mba'apohárape guarã pytyvõ rehegua

Estado ohechakuaa ha omokyre'yva'erã empresa kuérape ko'áva ome'ẽ ramo imba'apoharakuérape sueldo ári ambue pytyvõ. Ko'áva ndoikéi hína umi jehepyme'ẽ tapiaguávape ha ambue pytyvõnguéra léi voi omoivape.

Artículo 94.

Ñemongui'y ha jehepyme'ẽ rehegua

Oñemoañete omba'apóvape noñemonguírivo imba'apohágui, léi he'íva ohupityha peve, upéicha avei ojehepyme'ẽvo chupe virúpe sapy'ánte oñemosērõ mba'eve'yre.

Artículo 95.

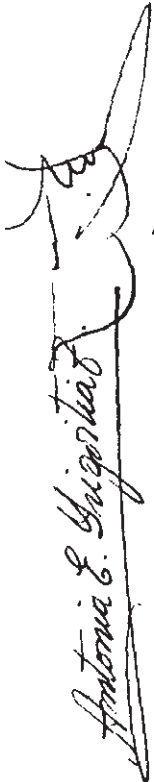
Seguridad social rehegua

Léipe oíne mba'apohára ha hogaygua oguerekova'erãha katuete seguro social. Oñeñeha'áva'erã kóva ohupity haguã mayma tetãyguápe.

Seguridad social ikatu oĩ Estado téra particular yró katu mokõivéva pópe, taha'e ha'éva, Estado tapiate oguerekóva'erã hesápe.

Viru ijatýva seguro social-pe guarã ndaikatúi ojeporu ambue mba'épe, oíva'erã tapiate ojeporu haguãicha hendápe; hetave haguã mante ikatu oñemohenda oĩ porã haguãme.

Artículo 96.

Mba'apohára joaju rekosã'ỹ rehegua

Mayma omba'apóva Estado terã particular-pe guarã oguereko derecho oja'apóvo sindicato, oikoteve'ỹre upevarã permiso. Ko derecho ndohupityí Fuerzas Armadas ha Policia kuérape. Upeichaiténte avei umi oporomomba'apóva ikatu oja'apo ijatyha. Avavépe ndaikatúi ojejopy oike haguã peteĩ mba'apohára atyhápe.

Estado omoañete haguã peteĩ sindicato ha péva oñemoĩ haguã hembiapo teépe, tekotevéta ojechai héra institución del Estado upevarã oĩvape, ha upévantema.

Sindicato sambyhyhára moĩ ha ñemboguata ojeja'apóva'erã democracia rekópe, léipe oĩháicha; léi avei omoañeteva'erã sindicato sambyhyhára okui'ỹ haguã imba'apohágui.

Artículo 97.

Ñe'ẽ ñome'ejoa rehegua

Sindicato kuéra oguereko derecho omoĩvo oñondivegua tembiaporã ha oñemoĩvo peteĩ ñe'ẽme poromomba'apohára ndive tembiapo ñemboguarã.

Estado oipytyvõva'erã oñeguahẽ haguã jekopytýpe ha oiko haguã ñe'ẽjoa oĩ jave ñontende'ỹ mba'apohápe.

Ikatu ojejerure mohendahára pytyvõ.

Artículo 98.

Huelga ha paro apo rehegua

Mayma omba'apóva Estado ha particular kuérape oguereko derecho oja'apóvo "huelga" sapy'ánte oĩramo ñontende'ỹ imomba'apoha kuéra ndive. Upéicha avei, oporomomba'apóva oguereko derecho ojokóvo mba'apo umícha jave.

Ko'ã derecho ko'áva, huelga ha paro rehegua, ndohupityí Fuerza Armada ha Policia kuérape.

Léipe oĩva'erã mba'éichapa ojeoporúta ko'ã derecho opoko'ỹ haguã umi apopy opavave oikotevéva rehe.

Convención Nacional Constituyente

Antonia E. Guiza

Artículo 99.

Mba'apogua léi ñemoañete rehegua

Leikuéra ñemoañete, mba'apo, ñeñangareko ha mba'apoha poĩ rehegua, ha'e mburuvichakuéra rembiapo tee, ko'áva oguerekóva'erā hesápe léikuéra remimoĩngue; ha'ekuéra avei ome'ēva'erā tekojopy umíva umi léi oñemomarā ramo.

Artículo 100.

Derecho oga jeguereko rehegua

Mayma tetāygua iderecho oguerekóvo óga hekopeguáva. Estado ombohapéva'erā iñañete haguā ko derecho; ha upevarā omboguatáne tembiapo óga ñemopu'ā rehegua, oikotevėvape guarā, ipu'aka haguāicha hese hepyme'ēme.

PEHĒNGUE II

TETĀ REMBIJOKUAIPY REHEGUA

Artículo 101.

Estado-pe omba'apovakuéra rehegua

Mayma tetā rembijokuái oĩ tetāygua rembijokuaipy ramo. Mayma paraguay oguereko derecho omba'apóvo Estado oporomomba'apohápe térā ojupívo mburuvicha ramo.

Léi rupi oñemohenda porāne mamópa ikatu kuaa oñemba'apo Estado-pe guarā, taha'e judicial, porombo'e, diplomacia, consular, arandu hypyve ha apokuaa reka, tetāygua pytyvō, militar ha policia térā ambue háicha.

Artículo 102.

Derecho oguerekóva estado-pe guarā omba'apóva rehegua

Opaite omba'apóva Estado-pe guarā oguereko umi derecho omoíva ko Leiguasu mba'apohárape, tekojojápe opaichagua ñemba'apoha ndive, léi he'íva ohupityha peve, opytarei'ýre tekorāngatu ohupitymava'ekue.

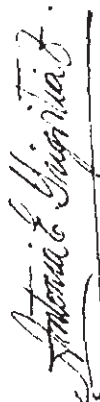

Artículo 103.

Jubilación rehegua

Léi omohenda porā va'erā mba'éichapa umi tetā rembijokuái ogehuviláta tetā remimoĩmby ñepytyvō añete rehegua ryepýpe, ojejapo haguā ko tembiapo kóva Estado ñeñangarekópe, ha upévape toike avei maymáva, tomba'apo ra'e hína omba'apoháicha Estado rembijokuáirō.

Léi omoañeténe jubilación ojoja haguā opaite ára, umi Estado peguarā omba'apóva gueteri hína rehe.

Artículo 104.

Oñemombe'uva'erāha katuete ojererekóva ha oñeganáva rehegua

Opaite omba'apóva Estado rembijokuái ramo, umi ojupiva'ekue voto rupi jepeve, umi tetā rérape omba'apóva ambue tetā ndive, umi tetā empresa heko jeheguívape omba'apóva, ha amo ipahápe opaite ogana tapiáva Estado-gui, omombe'úva'erā oguerékóva ha oganáva quince día ohasa mboyve ojupi hague ha oheja hague guive imba'apoha.

Artículo 105.

Mokõi sueldo jererekokuaa'y rehegua

Oimeháichagua omba'apóva Estado rembiguáirō ndaikatúi oguerékóvo mokõi térā hetave mba'apo repy oñondive, ndaha'ei ramo ñeporombo'e repy.

Artículo 106.

Estado-pe omba'apóva responsabilidad rehegua

Opaite omba'apóva Estado-pe guarā ndaikatúi ojehekýivo hembiapokuégui. Ojeheko'avý térā hembiapo vai ramo omba'apohápe, ha'e omyatyrōva'erā jehepyme'ẽ rupi; upéicha avei Estado oíta responsable omyengovia haguā upe mba'e'avýkue ha ikatu oho hembijokuái ári upe ríre.

Convención Nacional Constituyente

MOAKĀHA IX

DERECHO ECONOMICO HA REFORMA AGRARIA REHEGUA

PEHĒNGUE I

DERECHO ECONOMICO REHEGUA

Artículo 107.

Mba'apo ha ñemu megua liberta rehegua

Maymáva oguereko derecho omba'apóvo omba'aposévape hekopeguáma guive, tekojojápe porã.

Oñemoañete opavavépe oñemu jojávo. Ndojehejáva'erã avavépe omba'e mono'õmbaguasu, ha avei ogehupi ha oñemboguejývo hekope'ý mba'erepy, ombohasýva'erã ñemu joja porã. Viru poruka hepy ha mba'erepy oporombyaíva ñeme'ẽ, ohekojopýva'erã léi.

Artículo 108.

Mba'erepy gueroguata jejoko'ý rehegua

Opaite mba'e ojejápo va tetápýpe, ha umi ambue tetãgui hekope porã ojererúva, ojegueroguatákuaa jejoko'ýre tetã tuichakue javeve.

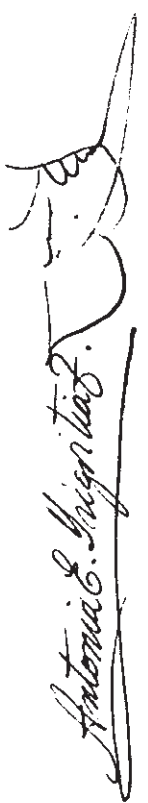
Artículo 109.

Mba'e tee reko rehegua

Oñemoañete mba'e tee reko ha léi he'iva'erã mamó pevépa, ojehechakuaa pype oña akãrapu'arã ha jeikoporãrã ha tekotevêha ohupity opavavépe.

Mba'e tee reko rehe ndojepokóva'erã.

Avavégui ndaikatúí ojepe'ávo imba'e tee, ndaha'etí ramo sentencia judicial rupi; ikatu jepe ojepe'a tetã ha tetãygua oikotevê ramo, léi rupive. Léi avei omoañeteva'erã jehepyme'ẽ ojepe'a mboyyve, peteĩ ñe'ẽme ijára ndive, ýrõ katu sentencia judicial rupi, ndaha'etí ramo vyguasu rekorei ikatúva ojepe'a Reforma Agraria peguarã, he'iháicha léi upevarã oíva.

Artículo 110.

Derecho mba'e apoha ha apytu'ũ rembiapo rehegua

Opaite mba'e apohára, mba'e moñepyrühára, térã ñemuhára, ha'e hembiapokue jára tee, léipe oñháicha.

Artículo 111.

Empresa Pública ñeme'ẽ particular-pe rehegua

Estado ombohásata ramo peteĩ empresa pública térã imba'e oĩva pype, sector privádope, omotenondéva'erã ijoguápe umi ipype omba'apóva kuérape ha avei umi sector upe empresa ndive ojoajúvape. Léi he'iva'erã mba'éichapa oikóta upe ñemotenonde.

Artículo 112.

Estado mba'éva rehegua

Estado mba'éva'erã opaite mba'e yvyguýpe oĩva ijehegui voi, "hidrocarburos" ha opaichagua mineral, taha'e hatáva, hykúva térã otimbóva, ojejuhúva tetã tuichakue javeve; ndaha'éima guive ita, yvyrei ha cal-kuéra.

Estado ikatu ome'ẽ mávape térã umi empresa tetã mba'e, imba'e'yvape ha ojehe'ávape, apeguáva ha tetã ambuepeguávape, oikuaa ha'ã, oheka, ojepovyvy, ojo'o ha oguenohẽ haguã umi mba'e, oñeme'ẽha ára peve chupekuéra.

Léipe oñemoĩne mba'éichapa ojejapóva'erã ko'ã mba'e ouporã haguã Estado pe, umi empresa oñeme'ẽhápe ha vvy jarakuérape.

Artículo 113.

Cooperativa kuéra rehegua

Estado omokyre'yva'erã ojejapo haguã cooperativa ha ambue háichagua joaju ojejapo haguã mba'erepy ha tembiapo techakuaarã, oñemopyrendáva ñopytyvõmbápe ha akárapu'ã oñondivepápe, ha ávape oñemoañetéva'erã oiko haguã ijeheguiete ha poguype'y.

Umi pyenda ppyete omombaretéva cooperativa reko, oñemo sarambiva'erã tekombo'e tetã ojapóva rupi.

Convención Nacional Constituyente

PEHENGUE II

REFORMA AGRARIA REHEGUA

Artículo 114.

Reforma agraria rembireka rehegua

Reforma Agraria ha'e peteĩ mba'e tenondete omopyrendáva akārapu'ã, okarayguakuérape guarã. Upevarã okarayguakuéra oike añeténe tetã rembiapoguasú akārapu'ārāme. Oñeme'ëva'erã yvy oñeporombojoavy'ÿre, oñembohapéva'erã viru jeporuka ha pytyvõ aporeko, tekombo'e ha tesairāme; oñemokyre'ÿva'erã Cooperativa apo chokokuékuéra apytépe ha opáichagua ambue joaju; ha oñeñeha'áva'erã hetave haguã mba'erepy, toñeindustrializa ha ñeivende tojejapo hekópe ikatu haguã oñakārapu'ã opáicha okaraygua.

Artículo 115.

Reforma agraria ha okaraygua akārapu'ã pyrenda rehegua

Reforma Agraria ha okaraygua akārapu'ã oñemopyrenda ko'āvape:

- 1) Oiva'erã impuesto jepaga omokyre'ÿva okarayguápe oprodusive haguã ha omokangýva vyguasu jerereko; oñemoañetéva'erã umi yvy'i ha tuichaite'ÿva jerereko, ha ijára akārapu'ã, ikatuháicha ha mamó ikatuhápe.
- 2) Ojejapo ha oñemohenda porāve va'erã yvy jeporu ha ñemitý reko, ani oñembyai ohóvo yvy, ha oñeñeha'áva'erã avei ojeprodusi pya'eve ha oñeñotý hetave mba'e;
- 3) Oñemokyre'ÿva'erã aty ñemitýrã michíva ha tuichaite'ÿva;
- 4) Oñemohendáva'erã okarayguápe; oñeme'ë chupe ijyvy teerã, ha'éma guive Reforma Agraria-pe mba'e jararã ha ojehecháva'erã opytaite haguã peteĩ hendápe, oipa tape ha upéicha avei oñehekombo'e ha oñepohanouka haguã;
- 5) Oñemoiva'erã sistema ojehepyme'ë porã haguãicha chokokuépe imba'erepyre;
- 6) Ojeporukáva'erã viru, hepyete'ÿva ha oporopa'undyva'ÿre, ñemitýrã téra mymba ñemomgakuaarã;

Antonia C. Yigritia

7) Oñepysyrõ ha oñeñangareko porã va'erã tekoháre;

8) Oñemoiva'erã seguro agrícola;

9) Oiva'erã pytyvõ kuña okarayguápe tenonderáite umi kuña óga omyakávape;

10) Kuña okaraygua oikéva'erã kuimba'e ndive peteicha Reforma Agraria rembiapópe;

11) Okaraygua mba'apohárape oñehendúva'erã Reforma Agraria ojejapokuévo ha oñemotenondéva'erã iñorganización oñepysyrõ haguã hemikotevẽ, ijeykeko ha hembikuaa;

12) Oñemotenondéva'erã tetãygua Reforma Agraria rembiapópe;

13) Oñehekombo'éva'erã chokokue ha hogaygua ikatu haguãicha ikatupyry ha omba'apo kyre'ỹ tetã akãrapu'ãrãre;

14) Ojejapóva'erã atyha ojekuaaha'ã haguã yvy, ha ojekuaa mba'épa oñeñotýta umi yvy umívape;

15) Oñembohapéva'erã ñepytyvõ oĩ haguã ñemitý ha mymba ñemongakuaa, ha ojejapo atyha katupyryrã tembiapo okaraygua rehegua; ha

16) Oñemokyre'ýva'erã okaraygua jeva peteĩ hendágui ambue hendápe, tetãpýre, ojehechakuaávo tetãygua retakue, tekotevẽ vaiete ha jeikoñondive.

Artículo 116.

Yvyguasu rekorei rehegua

Ikatu haguãicha opa ohóvo mbeguekatúpe umi vyguasu rekorei, léi omañáva'erã umi yvýpa ome'ẽ opu'ã porã haguã kóga, oĩpa tekotevẽ yvypóra oñasãingóva kokuére apytépe ha ojekuaápa ojejapóva'erã okakuaa joja haguã tembiapo ñemitý, mymba mongakuaa, vyukuéra ha industria rehegua; ha upéicha avei ojeporúpa hekopete ha tekotevẽ haichaite umi mba'e ome'ẽva ijehogui vci ha oñeñangarekópa tekoháre.

Convención Nacional Constituyente

Ojepe'a haguã ijáragui umi yvyguasu rekorei, tekotevēva Reforma Agraria-rã, osēva'erã léi peteiteivare ha ojehepyme'ēva'erã ha'e he'iháicha, mba'éichapa ha araka'épa.

MOAKĀHA X

TETĀ ÑEMBOGUATARĀ REHEGUA DERECHO HA DEBER

Artículo 117.

Derecho tetã ñemboguatara rehegua

Tetãyguakuéra, kuña ha kuimba'éva, peteicha oguereko derecho oikévo tetã ñemboguatápe, ijeheguiete téra ambue rupi, he'iháicha ko Leiguasu ha leikuéra.

Oñembohapéva'erã kuña oike haguã umi tetã rembiapópe.

Artículo 118.

Voto moñ rehegua

Mburuvichakuéra jeporavo ha'e tetãygua rembiaporã tee ha hembiaaporã katu. Omopyrenda democracia rekópe; uguata voto rupive, ha péva ha'e maymáva rembiaporã, jejopy'yre, jekuua'yre mávarepa, peteichapa; voto jepapa oikóva'erã tesarekohára renondépe, ha umi ojepravóva ojepoka voto retakuére ha oikéva'erã joja ra'áme.

Artículo 119.

Voto moñ atyha michivévape rehegua

Umi Partido Político, umi Sindicato ha Organizaci6n Social sãmbyyhára ojepravovo haguã, ojejavóva'erã yvateve oje'e haguéichante avei.

Artículo 120.

Poravoharakuéra rehegua

Ha'e poravohára voto rupive mayma paraguayvo oikóva.

Paraguáype, oñembojavoy're, ombotyma guive 18 ary.

Mayma tetãygua, ikatuháicha oiporavo mburuvicharã, ikatu avei ojepravovo mba'evéichagua jejoko'yre, ndaha'éima guive umi oiva ko Leiguasu ha ambue Leikuérape.

Pytagua oikoitéva ko tetāme oguereko avei derecho ovotávo municipalida-kuéra sāmbyhyhára ñemoĩme.

Artículo 121.

Referendum rehegua

Ñeporanduguasu léi rupive ojaipóva Congreso, ikatu oñemoañete téra nahániri. Léi oñe'ẽva'erā hese.

Artículo 122.

Ñeporanduguasu poguýpe ho'a'yva rehegua

Ndaikatúi oiko ñeporanduguasu ko'āvare:

- 1) Jekopyty ambue tetānguéra ndive, ha ñe'ẽme'ẽ oikóva hendivekuéra;
- 2) jepe'a ijáragui imba'éva;
- 3) tetā pysyrõ;
- 4) yvýre ñemoĩ mba'éicha pevépa ojeguerokokuaa tuichakuépe;
- 5) impuesto ñembyaty rehegua; avei tetā viru ha banco kuéra rembiapo rehegua; viru ojeoporukáva Estado-pe; tetā presupuesto guasu; ha
- 6) jeporavoguasú tetāpypegua, departamento ha município-pe ojeiapóva.

Artículo 123.

Tetāygua ikatuha omoñepyrū léi apo rehegua

Ojehechakuaa umi ovotakuaávape oku'évo ijehegui ha omoguahẽ Congrésope leirã. Léipe he'íva'erã mba'éichapa upéva uguahẽva'erã ha mbovy poravohárapa omoíva'erã hese héra.

Artículo 124.

Partido Político kuéra reko ha rembiaporã rehegua

Partido Político kuéra ha'e máva léi renondépe. Ijáva'erã ipype opaichagua tetāygua, ha hembiaaporã ha'e: oipytyvõ mburuvicharã ñemoĩme, ombohape Estado rembiaporã tetā tuichaháicha ha iphengueháicha; ha oipytyvõ tetāygua ñehekombo'épe.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 125.

Joaju política pegua rekosã'ỹ rehegua

Mayma tetãygua oguereko derecho ojoajúvo jejopy'ỹre Partido ha Movimiento Político apópe, oipityvõ haguã, democracia ojerure háicha, mburuvicharã jeporavópe, ko Leiguasu ha ambue leikuérape oĩ háicha; avei ombohape haguã Estado-pe hembiaporã.

Léi oñe'ẽva'erã Partido ha Movimiento Político kuéra ñemohenda ha ñemongu'e rehe ikatu haguãicha oguata democracia he'iháicha.

Juez mante kuation rupive oipe'akuaa Partido ha Movimiento Político kuéragai imáva reko léi renondépe.

Artículo 126.

Partido ha Movimiento kuéra ikatu'ỹva ojapo rehegua

Partido ha Movimiento Político kuéra ikatu'ỹva ojapo:

- 1) oñepytyvõuka virúpe térã hembiaporã ñemohapépe atyha ỹrõ Estado pytaguávape;
- 2) Ojapo joaju ojeporu haguãicha mbarete política apópe; ha
- 3) oñemoĩ omyengovia haguãicha mbaretépe tekosã'ỹ ha tekuái tetãygua remimoĩnbýva térã omoĩ peligro guýpe República rekove.

MOAKÃHA XI

TEMBIAPORÃ TEE REHEGUA

Artículo 127.

Léi ñemoañete rehegua

Mayma yvypóra ojapóva'erã léi he'íva. Ikatu oje'e oje'eséva léire, ha katu ndaikatúi oje'e ojejapo'ỹ haguã hembiapoukapy.

Artículo 128.

Opavave rembipota itenondeva'erãha ha pytyvõ oĩva'erãha rehegua

Mba'eveichavérõ umi peteiteĩva rembipota ndohasakuaái opavave rembipota ári. Mayma tetãygua oipityvõva'erã oho porã haguã ko tetã, ha ojapóva'erã katuete umi tembiaporã tetãyguaháicha léi oityva hi'arikuera.

Artículo 129.

Servicio militar rehegua

Mayma paraguay oñembosako'i ha oñe'armáva'erā oipysyrō haguā tetā.

Pevarā oñemoĩ servicio militar obligatorio. Léipe he'iva'erā mba'eichaitépa ojejapóta ko tembiaporā kóva.

Servicio militar apokuévo oñemboajéva'erā tekovereko. Ha ñorairōguasu mba'e ndoikóirō, nda'ipukuveva'erāi dóse jasygui.

Kuña ndojapóva'erāi servicio militar, oipytyvō peve va'erā, tekotevērō, ñorairōguasu aja ambue tetā ndive.

Umi oikuaaukáva hembireroviapy ndohejaiha chupe ojapo, umíva ojejokuáiva'erā ambue henda tekoteveha rupi. Oñemboheko ha oñemboguatávo ko derecho, ndojejapóva'erāi chugui tekojopy ha ndaipohyivéva'erāi servicio militárgui.

Ndaikatúí ojejapo servicio militar léipe oĩ'ýva, térā peteĩ máva ýrō entidad privada provechorānte.

Léipe oíva'erā pytaguakuéra pytyvō rehegua tetā pysyrōme.

Artículo 130.

Tetā pysyrōhare rehegua

Umi oñorairōva'ekue Chákope ha ambue tetāndive ñorairō oiko jey ramo, tetā pysyrōpotávo, umíva ojehecharamo ha oñemomba'eguasuva'erā, oñemoíva'erā chupekuéra pensión oiko haguā jejopy'yre, itenondeva'erā tesái ñangarekópe, ha péva reínteva'erā.

Viru jehupitype opytáva'erā hekovia ramo hembirekore, mitā aky térā oĩmba'ýva; ko'ápe oikéva'erā avei umi omanómava'ekue ñemoñare ko Leiguasu osē mboyve.

Ndojepokóva'erāi temime'ẽ oñemoíva tetā pysyrōharépe rehe, ha oñeme'éva'erā ojekuaa rehe voi ha'eha chakore.

Convención Nacional Constituyente

Umi boliviano prisionero-kuéva, ijeheguiete opytaiteva'ekue ko tetãme chakoreichaiténte avei ojeguerékóva'erã viru jehupitype ha tesãĩ ñangarekópe.

MOAKÃHA XII

JEROVIAUKAKUERA LEIGUASU PEGUA REHEGUA

Artículo 131.

Jeroviaukakuéra rehegua

Ojeporu añete haguã maymáva derecho oĩva ko Leiguasúpe, oñemoĩ avei jeroviaukakuéra hysýiva ko moakãha kóvape; léi ombohapéva'erã ijeporu.

Artículo 132.

Oho'yva Leiguasúre rehegua

Corte Suprema de Justicia ipokatu he'ívo oimeraéva léi ha oĩvéva tembiapoukapy juez-kuéra oguenohéva'ekue, ndohoiha Leiguasúre. Omboguatávo kóva ko tembiapo, noséva'erãi ko Leiguasu ha léi he'ívagui.

Artículo 133.

" Habeas Corpus " rehegua

Kóva ko jeroviauka ikatu ojerure tapicha ojejopýva, ijehegui térã ambue rupi, tekotevé'yre ome'ẽ pokatu upevarã; oimeraéva Juez de 1ra. Instancia-pe ikatu ojejerure ko jeroviauka.

" Habeas Corpus " ikatu ojejerure:

1) Sapy'areirõ guarã: Kóva rupi, oimeraéva tapicha, ohechárõ oñemonambíta katuetcha mbaretépe, ojerure kuaa oñehesa'yjijo porã haguã ikatúpa añete oiko hese pe ha'e oimo'áva; ikatu avei ojerure juez-pe opi haguã pe tekojopy oĩva hi'ári;

2) Moñyrōhára: Kóva rupi, oimeraēva tapicha oñemonambíva'ekue hekope'ỹ, ikatu ojerure oñemyatyrō haguā mburuvicha jejavykue. Juez he'íva'erā ojereru haguā hendápe pe detenido, mburuvicha imonambihare marandu reheve; péva oikóva'erā mokōipa irundy aravo ohasamboyye ojejerure hague guive. Ndojererúi ramo Juez rendápe, kóva ohóva'erā detenido oĩ hápe ha upépe ombohapéva'erā tekojoja, ku ojereru ramo guáicha hendápe pe detenido, mburuvicha marandu reheve. Ndaipóri ramo mba'érehepa oñemonambíra'e pe mávape léipe he'iháicha, opoiukáva'erā chugui pya'aporá; oĩ ramo kuatia pe ñemonambirā ome'ēva'ekue peteĩ Juez, ojererahaukáva'erā kóvape kuatiakuéra detenido rehegua; ha

3) Genérico: Kóva rupi, oimeraēva tapicha ikatu ojerure oñemyatyrō haguā oikova'ekue hese oñemonambí rupi, térā oikomo'áva'ekue hese, ndaha'éima guive peteĩva umi mokōi káso tenondeve ojehechava'ekue. Upéicha avei, ko jeroviauka ikatu ojejerure ojejopy vai ramo peteĩ tapichápe ombyai haguáicha hete, iñaká térā heko porá, jepémo leietére oikóra'e iñemonambi.

Léi ombohape ha he'íva'erā mba'eichaguaita "Habeas Corpus"-pa oĩta ha ha'ekuéra ikatúva'erā ojeporu "Estado de Excepción" aja avei. Iñemboguata pya'e, mbyky ha reiva'erā, ha ikatúva'erā voi juez omboguata avave ojerure'ỹre.

Artículo 134.

Amparo rehegua

Maymáva tekove oimo'ã ramo oikoha hese mba'e vai térā ohecha ramo oikóta katuete hese, térā ojepe'áta chugui iderecho térā jeroviauka oĩva ko Leiguasu ha ambue léipe, oĩgui peteĩ mburuvicha térā mburuvicha'ỹ ojapóva mba'e hemdape'ỹ, térā ndojapóiva ojapóva'erā, ha ndaikatúí ramo Juez omohenda ikáso jepiveguáicha, tekotevẽgui ojehecha pua'e oiko mboyye ivaíva, ikatu ojerure "Amparo" Juez upevarā oĩvape. Tembiapo upéva pya'e, mbyky ha reiva'erā ha ikatúva'erā "omboguata tetãygua aty" upéichava'erāha he'i ramo léipe.

Juez oguerekóva'erā pokatu oipysyrō haguā derecho térā jeroviauka, térā omohenda jey haguā oñesẽ ramo léi rapégui.

Umía oiko ramo jeponderā rehegua rehe, térā organización política rehe, juez oguerekótava pokatu, ha'eva'erā justicia electoral-pegua.

Convención Nacional Constituyente

Amparo ndaikatúí ojejerure juicio mbytépe ni órgano judicial-kuéra rembiapo cónt-ra-pe ni umi léi apópe.

Léi ombohapéva'erā aporeko ko'áva rehegua. Juez he'íva "Amparo" jerurépe, ikatu ojehecha jey ha oñemoambue avei.

Artículo 135.

" Habeas Data " rehegua

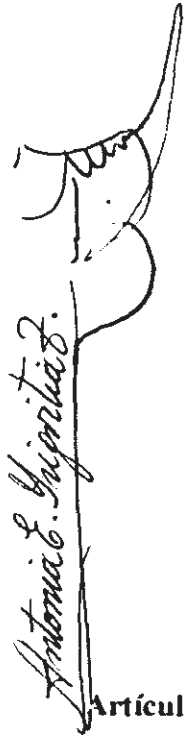
Mayma tekove ikatúva'erā oikuaa marandu ha dato-kuéra hesegua téra herekopy imba'éva rehegua oíva umi Registro oficial téra privado-há rupi; ikatúva'erā avei oikuaa mba'éichapa ojeporu umi mba'e ha maerāpa ojejuereko. Ikatu ojerure juez upevarā oívape oñembopyahu, oñemoambue téra oñembyaipaité haguā umi marandu ha dato-kuéra noíri ramo hekópe téra opokóta ramo ideré chore.

Artículo 136.

Juez-kuéra ikatúva ojapo ha ho'áva hesekuéra rehegua

Juez oguerekóva pokatu ndaikatúí ohechagívo recurso ojejeruréva chupe umi artículo kóva mboyve oíva he'iháicha. Ndohechaséi ramo mba'eve'ýre, oñenjuiciava'erā upévare ha tekotevé ramo, oñemongúiva'erā.

Juez he'íva'erā avei hembiapoukapýpe mamopevépa oho mburuvicha jejavykue ha ojejuhu ramo mba'evai apópe tekoavýpe, omonambiukáva'erā mba'e vai apoharépe ha ojapóva'erā tekotevéva oñemoañete haguā pe responsabilidad. Oguereko ramo pokatu omoñepyrüva'erā sumario oñemyesakā haguā mba'e vai apokue ha omombe'úva'erā Ministerio Público-pe, ýrō katu ombohasáva'erā kuatiakuéra hesegua hapicha juez ipokatúvape ombosyryry haguā upe tembiapo.

Antonio C. Guzmán

Artículo 137.

VORE II

TETA REKUAI ÑEMOHENDA REHEGUA

TEPYSÁ I

TETĀ HA ESTADO REHEGUA

MOAKĀHA I

ÑE'Ē ROPYTAKUÉRA REHEGUA

Leiguasu pu'akapavē rehegua

República leipave ha'e Leiguasu. Constitución, ñe'eme'ẽmbyre ambue tetānguéra ndive, oñemoneĩ ha oñemo'añete va'ekue, leikuéra Congreso remimoĩngue ha tembiapoukapy oñemoneĩ va'ekue avei upe rire, ko'áva ha'e derecho positivo Paraguáipe ha ojererekóva'erã ovalekuépe ko'ápe hysíi háicha.

Oimeraẽva omoambueséva kóva ko temimoimby tape omoĩva leiguasu rehe oguata'ỹre, ojeheko'avuy ha hembiaipo vaikuére léi ohekojopyva'erã chupe.

Ko Leiguasu ndopytareiva'evai oñemomarã hague rehe mbarete rupive térã ojehejareise ramo hape tee'ỹ rupi.

Ndaikatúi oñembovale mba'eveichagua tembiapoukapy ha tembiapokue opu'áva ko Leiguasu rehe.

Artículo 138.

Orden jurídico ñepysyrō rehegua

Mayma tetāygua ikatu ojepytao, opaite mba'e ohupityva reheve, umi hekope'ỹ tetāsā ojapyhyva renondépe. Oimeraẽva térã tekove aty, taha'e ha'eva rérape, oĩ'ỹrō ko Leiguasúpe, ojapyhy ramo tetāsā, ndaikatúi ombovale hembiaipoukapy ha upévare, tetāygua ideréchope porã ikatu opu'ã hesekuéra ha ndojapói ha'ekuéra he'íva.

Convención Nacional Constituyente

Tetã ambue kuéra ojokupytyva oimeraëva mba'ére umi mbaretépe ojapyhy vaekue tetãsã ndive, ndaikatúi upe rire ombohéra umi tembiaporã ñomoirũ hague, ojopy haguã tetã Paraguáipe omoañete haguã umi ñe'ẽ me'ẽmbyre.

Artículo 139.

Tetã reko rechaukaha rehegua

Ko'áva ha'e tetã Paraguái máva reko rechaukaha:

- 1) Tetã Poyvi;
- 2) Tetã Ra'angavoñaha (sello);
- 3) Tetã Puraheiguasu.

Léipe oñemoïne mba'eichagua va'erãpa ha mba'éichapa ojeporúne umi tetã máva reko rechaukaha oĩ'ỹva upe Congreso General 25 de Noviembre de 1842 rembiapoukapýpe.

Artículo 140.

Ñe'ẽnguéra rehegua

Paraguay ha'e tetã hembiakuua arandu hetáva ha ñe'ẽ mokõiva.

Estado ñe'ẽ tee ha'e castellano ha guarani. Léipe he'íva'erã mba'éichapa ojeporúta mokõivéva.

Mayma ypykue ñemoñare ñe'ẽ ha opaite imbovyvéva ñe'ẽ, ha'e tetã rembikuaa arandu avei.

MOAKÃHA II

TETÃ AMBUE NDIVE ÑOMOIRŪ REKO REHEGUA

Artículo 141.

Tctã ambue ndive ñe'ẽ me'ẽ rehegua

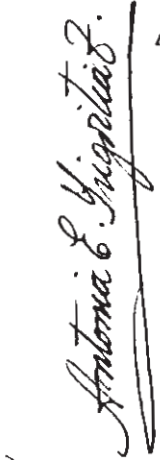
Umi ñe'ẽme'ẽ ambue tetã ndivegua oñemo'añete porã ha oñemoneíva'ekue léi rupi, hesegua kuantia oñembohasámava ojupe, opyta avei tetã leikuéra apytépe ha oñemohendáne ko Leiguasu omohendaháicha artículo 137-pe.

Artículo 142.

Ñe'ẽme'ẽ ñemondoro rehegua

Umi ñe'ẽme'ẽ ambue tetã ndive, derecho humano reheguáva ndaikatúi oñemondoro oimeháicha rei, ojejapo mante va'erã Leiguasu ñemyatyrõrã aporeko rupive.

Artículo 143.

Tetã ambue ndive ñomoirũ reko rehegua

Tetã Paraguái iñomoirũ rekópe omboaje derecho internacional ha ojehekombojoja ko'ã mba'e rupive:

- 1) Tetã jeiko poguype'ỹ;
- 2) Tetãnguéra jeiko ijehegui;
- 3) Tetãnguéra ñombojoja porã;
- 4) Tetãnguéra ñopytyvõ ha tembiapópe ñomoirũ;
- 5) Ñeñangareko derecho humano-re;
- 6) Ysryguasu ojepysóva heta tetãre jeporu joja;
- 7) Tetãnguéra jeike'ỹ ojohekovépe; ha
- 8) Opáichagua dictadura, tetã oporojopýva ha imperialismo, guero'yrõ.

Artículo 144.

Ñorairõ mbotove rehegua

Paraguái ombotove añete ñorairõ, ha katu omoneĩ tetã ñepysyrõ hekopeguáva. Upéva nombyaíri derecho ha ñe'ẽme'ẽmbyre, oguerekóva Organización de las Naciones Unidas ndive, Organización de Estados Americanos ndive, téra umi tetã ñomoirũ rembiapo ndive.

Artículo 145.

Tetã arigua leikuéra reko rehegua

Tetã Paraguay, jojápe porã ambue tetãnguéra ndive, omboaje leikuéra oĩva tetã ari jey organantizáva derecho humano, tekoguapy, tekongatu, ñopytyvõ akárapu'ārã, tekuáipe, mba'e jererekópe, jeiko ñondivépe ha arandu kuaápe.

Convención Nacional Constituyente

Ko'ã mba'e oiko haguã oñemoiva'erã oñoñe'ême mokõive Cámara Congreso pegua tetave tee rupi.

MOAKĀHGA III

TETĀYGUA REKO HA CIUDADANIA REHEGUA

Artículo 146.

Tetāygua tee rehegua

Paraguayo térã paraguaya teete ha'e:

- 1) Opaite onace va'ekue tetāpýpe;
- 2) Máva isy térã itúava paraguájova, onace va'ekue omba'apo jave Estado-pe guarã tetã ambuépe;
- 3) Isy térã itúva paraguájova, onace va'ekue ambue tetāme, oúvo Paraguái-pe opytaite; ha
- 4) Umi mitã ojejuhu reíva tetāpýre, ojekuaa'ýva itúva ha isy.

Oñemoañete paraguajoha, pe pehẽ mbohapyhápe oíva, oikuaauka haguére ipy'apy, omboty vove 18 años. Nombotyí ramo gueteri katu, túva térã isy ikatu oñe'ẽ hese, upei ha'e okakuaapa rire omoañete.

Artículo 147.

Máva tetāygua tee jepe'akuaa'ý rehegua

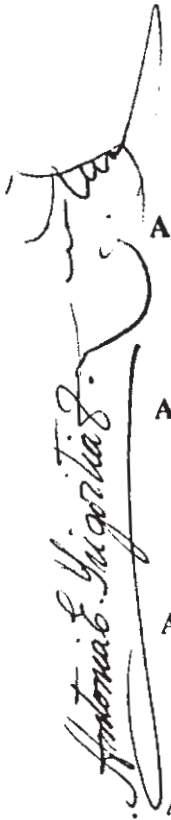
Mavave paraguái ñemoñare teégui ndaikatúi ojepe'ávo inacionalidad, ikatu jepe ha'e orrenuncia ijeheguiete chugui.

Artículo 148.

Derecho ñemboparaguairã rehegua

Pytaguakuéra ikatu oñemboparaguái naturalización rupi, ohechaukáma guive ko'ã mba'e ápe hysýva:

- 1) Okakuaapámaha;
- 2) Oikómaha iguýre tres años ko tetāme;
- 3) Omba'apómaha ko tetāme oímeraéva mba'épe; ha
- 4) Teko porã, léipe he'iháicha.

Antonio E. Guiguer

Artículo 149.

Nacionalidad heta rehagua

Nacionalidad heta ikatu ojegueroko ñe'ẽme'ẽ rupi ambue tetã ndive. Ikatu avei, upéicha he'ígui pytagua retã leiguasu.

Artículo 150.

Nacionalidad ÿre jepyta rehagua

Umi paraguajo naturalizado ikatu opyta jey inacionalida'ÿre ipore'ÿ ramo ko'águi, oĩ'ÿre mba'érepa, tres años aja pukukue, upéicha he'írõ Juez, térã ojapyhy ramo ijehegui ambue nacionalidad.

Artículo 151.

Nacionalidad honoraria rehagua

Pytaguakuéra oipytyvõ añete va'ekue Paraguaype, ikatu ojehechakuaa potávo, léi rupi oñeme'ẽ chupekuéra nacionalidad honoraria.

Artículo 152.

Ciudadanía rehagua

Ha'e ciudadano térã ciudadana:

- 1) Tekove paraguái teetéva, dieciocho años omboty guive; ha
- 2) Tekove oñemboparaguáiva'ekue naturalización rupi, ohasa rire dos años añeme'ẽ hague chupe upe nacionalidad.

Artículo 153.

Ciudadanía jeporu jejoko rehagua

Ojejoko ciudadanía tetãyguágui:

- 1) Ojejapyhýrõ ambue nacionalidad, noĩrima guive ñekuave'ẽjoja hesegua;
- 2) Juicio rupi oje'érõ upe máva hasyha iñakãme ha ndaikatuiha upévare ojapo mba'eve ijeheguiete;
- 3) Oĩrõ tekosã reheve, Juez ome'ẽ rupi chupe jeheko jopy.

Ciudadanía jejoko opa, opárõ avei umi causa hesegua léipe oñemboysýva.

Convención Nacional Constituyente

Antonia E. Margarita S.

Artículo 154.

Poder Judicial añoite ikatuva ojapo rehegua

Léipe oíva'erā mba'éicharōpa ikatu ojejapyhy nacionalidad ha avei mba'éicharōpa ikatu ojejoko ciudadanía.

Poder Judicial añoite oguerekóta pokatu ko'áva ã mba'e omohenda haguã.

MOAKĀHA IV

TETĀ YVY ÑEMOHENDA REHEGUA

PEHĒNGUE I

APOUKAPY OPAICHAGUA REHEGUA

Artículo 155.

Tetã yvy, pu'akapavẽ ha ñembohasakuaa'y ambue akãre rehegua

Tetã Paraguay yvy araka'eve ndaikatúi oñeme'ẽvo, oñembohasávo ambue okãre, ojeporukávo, ha mba'eveichavérõ ojehejávo, tasapy'ánte jepe, mavave tetã ambuépe. Umi Estado oguerekóva tetã Paraguay ndive relaciones diplomáticas ha umi tetã atyha oĩhápe avei ha'e, ikatu ojogua ko'ápe yvy vore oikotevẽva omopu'ã haguã ipype óga irrepresentación kuéra rendaguã, ha upéva ojejapóva'erā léipe he'iháicha. Upéicha ramo jepe umi yvy pehẽ akóinte opyta tetã pu'akapavẽ poguýpe.

Artículo 156.

Estado sãmbyhyrã ñemohenda rehegua

Ikatu haguãicha oñesãmbyhy ha oñemboguata Estado, tetã yvy oñemboja'o Departamento ha Municipio-pe, ha áva ko Leiguasu ha Leikuéra he'iha peve oikóva'erā ijehegui ñemboquatápe, ha hekorã ñemoĩme ha ijeheguiete oiporu haguã opaite mba'e oguerekóva.

Artículo 157.

Capital rehegua

Táva Paraguay ha'e tetã Paraguay tavaguasu ha Estado pokatukuéra renda. Ha'e peteĩ municipio, oĩ'ỹva mavave departamento-pe. Léipe oíva'erā mamópa ijapy.

Artículo 158.

Servicio tetãme guarãva rehegua

Departamento ha municipio kuéra ryepype oñemoĩtarõ apopyrã ohupitýva tetãygua maymãvepe, upe guive oñemboguata hagua, léi rupive oñemoĩva'erã.

Ikatu avei oñemoĩ apopyra Departamento-pe, Municipio-ha Departamento-kuera ñe'ejoja rupive.

Artículo 159.

Departamento ha municipio-kuéra rehegua

Oñemoĩ ypýtarõ, ha avei oñembojoaju térã oñemoambuéta ramo Departamento ha itavaguasu kuéra, municipio ha distrito kuéra, léi rupive ojejapo va'erã, ojeguerekóvo tesa renondépe mba'éichapa oĩ iñakãrapu'ãme, yvypóra retakue ipype ha tekoha rekópe, kuaaha rechaukapy ha tembiasakuépe.

Artículo 160.

Región kuéra rehegua

Departamento kuéra ikatu ojoaju ha ojapo hikuái región, upéva rupive ikatútarõ oñakãrapu'ã pya'eve umi comunidad hyepýpe oĩva. Léi he'íva'erã mba'éichapa upéva oikóta ha oku'éta.

**PEHÉNGUE II
DEPARTAMENTO KUÉRA REHEGUA**

Artículo 161.

Departamento sãmbyhyha rehegua

Departamento oisãmbyhýva'erã peteĩ Tekuaitára ha peteĩ Junta Departamental. Ko'ãvape oiporavo ha omoĩva'erã tetãyguakuéra upe Departamento pegua ivóto rupive, jeporavo guasu tetãpýpe oiko jave, ha oĩva'erã hembia pópe cinco año pukukue. Tekuaitára ha'e upe Departamento-pe Poder Ejecutivo rérape omboguatáva tetã rembiapo. Ndaikatúi oje poravojo'a.

Léi he'íne mba'éichapa oñemoĩva'erã Junta Departamental kuéra ha mba'épa hembia porã.

Artículo 162.

Oñekotevẽva rehegua

Tekuaitára ramo ojeiko haguã tekotevẽ:

Convención Nacional Constituyente

- 1) Taha'e paraguájo teete;
- 2) Tomboty'ma treinta año; ha
- 3) Tonace raka'e upe Departaméntope, ha toikoitéma ra'e upépe peteĩ año guivénte jepe.
- 4) Tekuaitára ramo nkatúí oiko umi Presidente ha Vicepresidente ramo ikatu'ýva avei.

Ndaha'éirō upe Departamento gua voi, tekotevéta oikóma upépe cinco áñonte jepe. Mokōive ara pa'ũ ojepapáva'erã jeporavo oiko mboyyve guive.

Junta Departamental miembro ramo ojeiko haguã tekotevé Gobernador-pe guarã oñemoivante avei; edad-pe katu veinticinco año omboty guive ikatúma.

Artículo 163.

Tembiaporã rehegua

Departamento rekuái rembiaporã ha'e:

- 1) Ombojoaju municipalidad kuéra rembiapopy upe Departamento pegua; omboguata umi apopyrã upe Departaméntope oñekotevéva, tape apo, energía ñemoĩ, y hesãiva jeguereko ha mba'e; omomyíva'erã municipio kuérape ojoaju ha oñopytyvõ haguã hembiapo teépe;
- 2) Ombosako'i apopyrã Departamento okārapu'ãrã rehegua; péva oguatáva'erã apopyrãguasu tetãmegua ndive; ojapóva'erã avei presupuesto año jey jeýre oike hagua tetã Presupuestoguasu ryepýpe;
- 3) Omboguata Departamento rembiapo pytyvõme Gobierno Nacional ojapóva ndive, tenonderãite voi tesãi ha tekombo'e reheguápe;
- 4) Omoimba omba'apo haguãicha umi Consejo de Desarrollo Departamental; ha
- 5) Ambue tembiaporã Leiguasu ha leikuéra omoíva.

Artículo 164.

Viru tembiapópe guarã rehegua

Artículo 165.

Viru oikotevêva Departamento hembiapópe guarã ha'e:

- 1) Umi impuesto, tasa ha contribución vore, ko Leiguasu he'íva;
- 2) Umi viru ombohasáva chupe Gobierno Nacional;
- 3) Umi viru ha'ete omono'õva léipe he'iháicha, ha avei temime'ẽ ha hejapyre chupe guaráva; ha
- 4) Umi ambue viru mono'õrã recurso léi omoíva.

Intervención rehegua

Poder Ejecutivo ikatu ointerveni Departamento ha Municipio kuéra, omonẽ rire Cámara de Diputado, ko'ã cásope:

- 1) Ojerurérõ Junta Departamental térã Municipal, teta teeve rupi;
- 2) Oñemboja'opárõ Junta Departamental térã Municipal ha upéicha rupi ndaikatuveí omba'apo; ha
- 3) Ojeporu vai ramo iviru, upéicha he'i rire Contraloría General de la República.

Intervención oikóva ndaikatúí ipukuve noventa díagui, ha upépe hesakãrõ oiko hague upe punto 3 pe he'íva, Cámara de Diputado, tetave tee rupi, ikatu omongúí Gobernador térã Intendentepe, Junta Departamental téra Junta Municipal-pe; upéicharõ Tribunal de Justicia Electoral ombosako'íva'erã jeporavo ipyahúva upégui osẽ haguã okuiva'ekue rekoviarã; péva oikóva'erã umi noventa día oúvape Cámara de Diputado oguenohẽ haguépe tembiapoukapy.

**PEHĒNGUE III
MUNICIPIO REHEGUA**

Artículo 166.

Jeku'e jehegui rehegua

Municipalidad ha'e temimoĩmby sãmbyhyrã tetãyguáva hendapegua oguerekóva; ha'e máva léi renondépe, ha hembiaporã ryepýpe oku'e

Convención Nacional Constituyente

ijeheguiete mburuvicha ñemoĩme, tembiapo ñemboguatápe, ha iléi teerã apópe; avei ha'e'aeténte 'e viru ñembyaty ha iporúpe.

Artículo 167.

Municipalidad sãmbýhy rehegua

Municipalidad-kuéra oisãmbýhýva'erã peteĩ intendente ha peteĩ Junta Municipal, ivóto rupi ohupýva umi ikatúva hekopete ovota.

Artículo 168.

Tembiaporã katu rehegua

Municipalidad-kuéra rembiaporã ijyvyvpe ha léi he'i háicha, ha'e ko'áva:

- 1) Tekosã'ỹme omba'apóne opaite mba'e ikatúva apópe, tenondete táva moporãme, tekoha ñangarekópe, tekotevemby ñemoĩme, ñeporombo'épe, teko jechaukápe, ñoha'ã vy'ápe, mbohupa rembiecharãme, tesãirã ha jeiko porãrã ñangarekópe, viru jeporukarã ñemoĩme, aty jesarekorã ha policia ñemoĩme;
- 2) Oíporukuaávo imba'erekopy ha ojavóvo chugui ojaposéva ohecha porãve háicha;
- 3) Ojavóvo presupuesto oikéva'erã rehe ha ojeporuva'erã rehe;
- 4) Oguerekóvo avei imba'erã tetãme guarã oikévagui;
- 5) Omohendávo hekópe porã mboýpa ojehepyme'ëva'erã chupe servicio ojapo añete va'ekuére, ohasa'ýre hepykuégui ijapopyrã;
- 6) Oguenohẽvo ordenanza, reglamento ha opaite tembiapoukapy;
- 7) Ikatúvo ojeporuka chupe viru, Estado mba'éva ha imba'e'ýva, tetãpýpe ha ambue tetã rupi;
- 8) Ombohekorãvo ha oguerekóvo hesápe tetãygua ñemomýi ha opáichagua mba'yru jeiko; ha
- 9) Ojavóvo opaite mba'e omoĩva chupe guarã ko Leiguasu ha ambue leikuéra.

Artículo 169.

Oga ha yvy jererekóre jehepyme'ẽ rehegua

Municipalidad kuéra ha umi Departaméntope guarã opytapaite impuesto inmobiliario repykue. Opyta avei ipópe imono'õ. Cién oñemono'õvagui, setenta opytáva'erã municipalidad-pe, quince departamento-pe ha quince hembýva katu oñemboja'óva'erã municipalida-kuéra iviru'ivévape, léipe oĩ háicha.

Artículo 170.

Guerekopy ñangareko rehegua

Mba'evéichagua institución del Estado, taha'e ra'e umi oiko poguype'yva, térã umi ijehegüetéva viru jerereko ha iporúpe, térã umi descentralizádova, ndaikatúí oñemomba'e Municipalidad-pe guarã oñemono'õva'kuére.

Artículo 171.

Categoría rehegua

Municipalidad, rekorã ha peteĩteiva mba'e categoriápa oguereko, he'íva'erã léi, ohechakuaápype tekove retakue, iñakárapu'ã. katu, mamoitépa oĩ, hekohápa mba'éicha, moõ pevépa ikuaarandu, mba'épa hembiasakue ha opaité mba'é ikatúva oipytyvõ opu'ã haguã.

Municipalidad-kuéra ikatu oñomoirũ ojapo haguã oñondive hembiaporãkuéra ha, léi rupi, ambue tetãmegua municipalidad ndive.

MOAKÃHA V

FUERZA PUBLICA REHEGUA

Artículo 172.

Ipype oíva rehegua

Fuerza Pública-pe oike, fuerza militar ha fuerza policial kuéra añoiténte.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 173.

Fuerza Armada-kuéra rehegua

Fuerza Armada-kuéra ha'e peteĩ institución oñemohenda tembiaporã tapia guarãicha, profesional, ikatu'ỹva ijatyñe'ẽ, iñe'ẽrendúva Estado-pe ha Leiguasu ha ambue leikuéra he'ívape. Oĩ oñangareko haguã ani ojepoko tetã yvýre, ha oipysyrõ haguã mburuvichakuéra vóto rupi ojuhupiva'ekuépe, he'i háicha ko Leiguasúpe ha ambue leikuérape. Léipe he'íne mba'éichapa oñe'organizáva'erã ha mboýnepa ipypeguakuéra.

Militar kuéra servicio activo-pe oĩva omba'apóne he'i háicha léi ha reglamento kuéra oñemoĩva, ha ndaikatúi ojeafiliávo partido téra movimiento político-pe, ha nomba'apóiva'erã mba'evéichagua política-pe.

Artículo 174.

Tribunal Militar-kuéra rehegua

Tribunal Militar-kuéra ohuzgáva'erã tembiapovaikue militar pa'umeguá mante, umi ojehecháva upeichaha léi rupi, ha oja póva militar oĩva servicio actívope. Umi Sentencia omoĩva'ekue Tribunal Militar, ikatu ojehecha jey Justicia Ordináriape.

Oiméva tembiapovaikue ojehecháva voi ojecastigava'erãha mokõivéva Tribunálpe, ndohasáva'erã Tribunal Militarpe, noiméi guive upe tembiapo vaí oja póra'e peteĩ militar oĩva servicio actívope. Ndojekuaaporã ramo mba'etépa, ohasa va'erã delito comúnva ramo. Oñeñorairõ jave ambue tetã ndive mante ikatukuaa ohuzga civil-pe ha militar retirádope, he'i háicha léi.

Artículo 175.

Policia Nacional rehegua

Policia Nacional ha'e peteĩ institución profesional, ikatu'ỹva ijatyñe'ẽ, oñemohendáva tembiaporã tapiarãicha, iñe'ẽrendúva mburuvichakuéra Poder Ejecutivo omoivape oñangareko haguã anítei oiko sarambi tetãpype.

Ko Leiguasu ha umi ambue leikuéra he'ívare oĩ oñangareko haguã anítei oiko sarambi, oñemboaje haguã maymáva derecho ha ojepoko avavére heko'ỹme, ha upéicha avei opaite oguerekóvare; oĩ ojoko haguã ani oiko tembiapovai, ojapo haguã mburuvicha imoĩmbyre he'íva, ha omyesakã haguã, Juez-kuéra poguýpe, tembiapovaikue. Léipe oñembohysýine mba'eichaitépa oñemohendáva'erã ha mba'épa hembiaporã.

Antonia E. Guipariua.

Policia Nacional-pe oisãmbyhýva'erã peteĩ oficial mburuvicha ipypeguavoíva.Policia-kuéra ndaikatúi ojeafiliávo mba'evéchagua partido térã movimiento polftico-pe ha ndoguerekóiva'erã actividad política.

Policia ijeheguirekóva, ikatu oĩ léi rupi, he'íva'eráva aveí mba'erãpa oñemoĩ ha mba'épa hembiaporã, ambuekuéra Estado pokatu ryepýpe ha municipalidad ryepýpe.

MOAKÁHA VI

ESTADO POLITICA ECONOMICA REHEGUA

PEHĒNGUE I

TETA AKĀRAPU'Ā REHEGUA

Artículo 176.

Akāraru'ā mongakuaa rehegua

Tetã ñemboguata herekopy rehegua ohekava'erã tetã akāraru'a, oñondivepa ha arandukuaa peguarã.

Estado oñeha'áva'erã omongakuaa akāraru'ā, oipurukuaávo opaite mba'e oguerekóva upevarã, ikatu haguãicha okakuaa mbarete porã tetã economía; omoívévo oñemba'apo haguã ha heta hetavévo herekopy ha oasegurávo iporã porávė hagua ohóvo tetãygua rekove. Upevarã oñembohysýine tembiaporã tetã tuichakuépe guarã, ikatúva'erã omopeteã ha ombohape opaichagua mba'apo tetã economía mopu'áharã.

Artículo 177.

Apopyrã reko akāraru'ā rehegua

Apopyrã oñemoíva tetã akāraru'ārã, particular kuéra ikatu omboguata térã nahániri ha Estado peguarãkuéra katu oñemboguatáva'erã katuete.

Convención Nacional Constituyente

PEHĒNGUE II

VIRU ÑEORGANIZA REHEGUA

Artículo 178.

Mba'e herekopy Estado mba'éva rehegua

Estado, ojapo haguã hembiaporã tee, omoĩ impuesto ha ambue háichagua viru ñemono'õ ha mba'e jerereko; oguenohẽ ha'ete térã ambue rupi umi mba'e rekopy oĩva ipoguýpe, ha omoĩ mba'éichapa ojehepyme'éva'erã chupe umi mba'érehe, tekojojápe ha ouporã haguãicha tetã remikotevẽme; omoĩ ha omohenda hembiaporã ha omono'õ hembiaपो repy; oiporu viru ko'águi térã ambue tetãgui ojapo omba'apo haguã tetã akã'arapu'ãrãre; omoĩ porã tetã viru jerereko ha ojapo mbo'ereko(*) viru rehegua.

Artículo 179.

Tributo-kuéra ñemoĩ rehegua

Maymáva tributo, taha'e ha'eháichagua ha tahéra héra háicha, oñemoĩva'erã léi rupive añoiténte, ohechakuaávo viru reko ha oñondive jeikorehegua tekojoja, ñemongu'e tetã akãrapu'ãrãme ou porãva.

Léi añoite avei omoĩva'erã pe tributo pyrenda, máva umi ohepyme'étava ha mba'éichatapa pe mbo'ereko tributo rehegua.

Artículo 180.

Impuesto jo'a rehegua

Ndaikatúi peteĩ impuesto pyrenda ojeporu jeývo oñemoĩ haguã ambue impuesto. Tetã ambuekuéra ndive, Estado ikatu, ñekuave'é joja (*) rupi, oñemoĩ peteĩ ne'ẽme ani haguã oikótei upe impuesto jo'a.

Artículo 181.

Tributo jojareko rehegua

Jojareko ha'e tributo pyrenda. Mba'evéichagua impuesto ndaipohýi etereíriva'erã ipu'aka'y haguãicha hese tetãygua. Oñemoĩvo, ojehechakuaáva'erã mboy pevépa ikatu ohepyme'é peteĩ tetãygua ha avei tetã economía mba'éichapa oĩ.

TEPYSĀ II

ESTADO YTA HA IÑORGANIZACION REHEGUA

MOAKĀHA I

PODER LEGISLATIVO REHEGUA

PEHĒNGUE I

OPAICHAGUA DISPOSICION REHEGUA

Artículo 182.

Oiva ipype rehegua

Poder Legislativo omboguata Congreso ha kóva ryepýpe oĩ Cámara de Senadores ha Cámara de Diputados.

Umi miembro teete ha ipyruharakuéra, mokõive Cámaraygua, ojeporavova'erã tetãyguakuéra rupiete, léipe oje'eháicha.

Umi miembro teete pyruhára oipyrúva'erã titular-kuérape ko'áva omanórõ, ohejárõ icargo térã ojepe'á ramo chuguikuéra ipokatu, periodo constitucional rembyre pukukue aja, térã oĩ aja pokatu'ỹ hi'áikuéra. Ambue cásope, jepyru oñemohendáva'erã peteiteiva Cámara reglamento-pe he'i háicha.

Artículo 183.

Congrésopo ñembyaty rehegua

Mokõive Cámara mante ijatývo Congrésopo, ikatu ojapo ko'ã mba'e:

- 1) Ohendu ñe'ême'ẽ ojapóva Presidente de la República, Vicepresidente ha Corte Suprema de Justicia peguakuéra, ojapyhývo hembiaporānguéra;
- 2) Omoneĩ térã ombotove República Presidente oheja sapy'a haguã icargo ko Leiguasúpe he'iháicha.
- 3) Omoneĩ pytagua FF.AA.-pe oike haguã tetã ryepýpe ha osẽ haguã okápe FF.AA. ko'ápeguáva ndaha'éma guive mba'eporã rechaukávoreĩnte;

Convención Nacional Constituyente

4) Omoguahẽ mburuvichakuera Estado térã Gobierno sãmbhyha ambue tetã rupigua; ha

5) Oimevéva tembiaporã he'íva ko Leiguasu.

Presidente Cámara de Senadores pegua ha Cámara de Diputados pegua omyakáva'erã umi Congreso ñembyaty; amóva Presidente ramo ha kóva katu Vice-Presidente ramo.

Artículo 184.

Ñembyatykuera rehegua

Mokõive Cámara Congresopegua oñombyatýva'erã jepiveguáicha ary pukukue aja, primero de Julio guive treinta de Junio peve, ha opytu'úva'erã veintiuno de Diciembre guive primero de Marzo peve, ha péa pe árape omombe'úva'erã hembiapokue República Presidente-pe. Mokõive Cámara oñohenóiva'erã aty hi árapegua'yra téra oipysóva'erã iñembyatykuera upéicha he'íro iryndy vorégui peteĩ voto rupive oimeraéva umi Cámara; ikatu avei ko'ã mba'e oiko Comisión Permanente del Congreso upéicha he'íro mbohapy vorégui mokõi voto rupive, téra Poder Ejecutivo he'íro decreto rupive. Presidente Congresopegua téra Comisión Permanentepegua ohenóiva'erã ñembyatyrã cuarenta y ocho aravo ohasa mboyve. Upéichante avei oje procedéva'erã oíta ramo aty ñembojoapy. Umi aty oikóva hi'árape'y oñehenóiva'erã ojehecha haguã peteĩ téra hetave mba'e ojekuaa porãva, ha opávo tembiapo, oñemboty jey va'erã.

Artículo 185.

Cámara aty oñondiveguáva rehegua

Cámara mokõivéva ijatýva'erã oñondive upéicha ohechauhápe ko Leiguasu téra Congreso ñembohekorã, ha péva avei ombohapéva'erã mba'éichapa oñemongu'éta.

Ovale haguã upe aty oíva'erã upépe mokõivéva Cámara retakuégui mbyterupi ha peteíve hi'ári, noiméi ramo ko Leiguasu ojerure tetavetee tuichavéva. Tembiapouapy oséva'erã umi oíva apytégui omoneĩ ramo hetavéva.

Artículo 186.

Congresopegua Camarakuéra jevotahápe ojerereko mayoría simple ramo mbytere ári oĩve ramo peteĩ ipypeguakuéragui; mayoría de dos tercios he'ise mbohapy vorégui mokõi ojepapávo ipypegua kuéra oĩva atýpe; mayoría absoluta he'ise "quorum legal" ha mayoría absoluta de dos tercios mbohapy vorégui mokõi ojepapávo peteĩteĩva Cámarapegua retakue.

Ijaty ramo oñondive mokõive Cámara, péichante avei oñentendéva'erã mayoríakuéra rehegua.

Péichante avei oñentendéva'erã "quorum" ha mayoría oimeháichagua temimoĩmby ojeporavova'ekue voto rupive, taha'e ha'éva, oĩ háicha ko Leiguasúpe.

Comision kuéra rehegua

Cámara kuéra omba'apóva'erã oñondivepa ha avei aty'ivépe peteĩ Cámarapegua térã mokõivepegua oñondive.

Opavaite umi aty'ípe oikéva'erã, ikatuhaguéicha, bancada kuéra retakue oĩva pe Cámarape, jojara'ãme.

Oñepyrũvo tembiapo, ary pyahúpe, mokõivéva Cámara omoĩva'erã icomisión kuéra ipytyvõhára. Ko'áva ikatu ojerure informe térã temiandu opaichagua tapichápe ha tetã remimoimbýpe térã ha'e'ỹvape, omopyenda haguã hembiapo ha oguata porãve haguã Congreso rembiapotee.

Artículo 187.

Poravo ha ñeime pukukue rehegua

Senador ha Diputado kuéra, titular ha suplente, ojeporavóva'erã oñemoĩ jave avei Presidente de la República.

Ko'ã léi apohakuéra oĩva'erã cinco ary pukukue hembiapópe, primero de Julio guive ha upéi ojeporavo kuaa jey.

Oimé ramo Cámara de Diputado pegua ipore'ỹva, oikéva'erã hekovia ipyruhára upe Departamento-peguáva; Cámara de Senadórepe katu oikéva'erã umi pyruhára Tribunal Electoral omoañeteva'ekue.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 188.

Juramento térã ñe'ẽme'ẽ rehegua

Senador ha Diputado kuéra, oike ypývo peteĩva Cámarape, ojavóva'erã juramento térã ñe'ẽme'ẽ omba'apotaha hekoitépe upe apykápe ha ojavotaha ko Leiguasu he'iháicha.

Mavavéva Cámara ndaikatúi omoñepyrũ hembiaipo ijatypaitemboyve tetave tee. Mbovyve oĩrõ, ko'áva ikatu ojopy umi ou'ỹvape ijaty haguã, pe Cámara rembiapoukapýpe he'háicha.

Artículo 189.

Senadórva hekove pukukue aja rehegua

Umi República Presidente ramo oĩva'ekue, tetãygua remimoĩnguéva, oikóta chuguikuéra senador oikove aja pukukue, noiméi ramo ra'e oiko hesekuéra juicio político ha ojejuhu hembiaповai hague.

Ndoikéi ha'ekuéra ojepapávo quorumrã. Ikatu oñe'ẽ, ha ndaikatúi ovota.

Artículo 190.

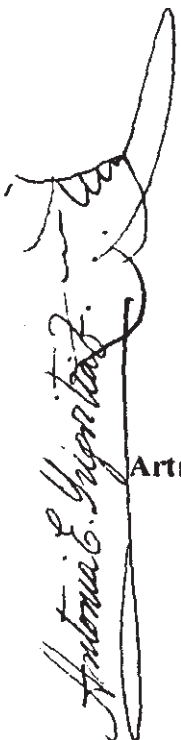
Reglamento rehegua

Mokõivéva Cámara ojavóva'erã iñembohekorã. Mbohapy vorégui mokõi voto rupive he'íma guive, ikatu oñemoñe'ẽ térã ohova'api oimeraéva ipypeguápe, ndojapóirõ hekópe hembiaipo, ha ikatu voi omboyke chupe sesenta ára peve dieta-ỹre. Tetave tee rupive ikatu omongúi chupe noimbaporãirõ hetépe ỹrõ iñakãme, upéicha he'i rire Corte Suprema de Justicia. Oĩ ramo ojehekýiva hembiapógui, ikatu Cámara he'i mba'épa ojejapóta, mbytere ári peteĩve voto rupi.

Artículo 191.

Jepoko'ỹ rehegua

Mavave Congresoyguáva ndaikatúi ojegueraha Juez renondépe he'iva'ekuere hembiaпohápe. Mba'eveichagua Senador térã Diputado ndaikatúi oñemonambi ojeporavoha ára guive hembiaipo paha ára peve, ndojejuhúi mba'éro hese ojapo javete marã omereséva ñembokoty. Upéicha ojuhúro, mburuvicha oñangarekoukáva'erã hese hógape, ha pévape oñemoguahéva'erã kuatia hesegua.

Juez omoñepyrūtārō juicio petēi Senador tērā Diputado cóntrape, tenonderāite omoguahēva'erā Cámara oñhápe kuationa he'íva tembiapovai oñembojaha hese. Pe Cámara ohesa'yijóva'erā ha mbohapy vorégui mokōi voto rupive he'íva'erā opytápa yṛō nahániri justicia pópe. Opyta ramo justicia pópe, ojepe'a vaerā ichugui jepokokuaa'y oguerekóva léi apoha hekópe.

Artículo 192.

Informe jerurè rehegua

Mokōive Cámara ikatu ojerure ambuekuéra Estado pokatúpe, moĩmbyre ijeheguívape, oñembo viru teéva ha descentralizado-kuérape, ha avei tetā rembiaguaikuérape, tomombe'u tekoteve jave umi mba'e kuaapyra opavave oikuaaséva.

Umi péicha oñeñatōiva, ombohováiva'erā pa'ū oñemoivape, ndaikatúiva michive quince áragui.

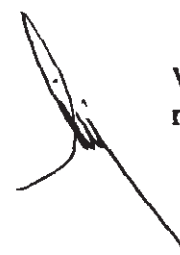
Artículo 193.

Ñehenói ha ñehakā'i'o rehegua

Peteicha mokōive Cámara, tetave tee rupive, ohenoikuaa ha ohakā'i'o peteiteiva Minístrope ha ambuekuéra tetā rembiguái omanda guasúvape; avei umi omyakā yṛō omboguatávape moĩmbyre ijeheguíva, oñembo viru teéva ha descentralizado-kuéra, umi empresa oñhápe hetave viru del Estado mba'éva, particular mba'évagai, oñemyesakā jave petēi léi tērā oñehesa'yijo jave hembiapokuéra reheguáva. Porandukuéra oñemonguahēva'erā pe oñehenóivape cinco ara mboyvénte jepe. Ndaipóri ramo ojoko vaiete mba'éva chupe, umi oñehenóiva oho katuetéva'erā, ombohováiva'erā umi porandúpe, ha omyesakāva'erā opa mba'e ojekuaaséva.

Léi he'íva'erā mba'éichapa ija hetavéva ha imbovyvéva kuéra umi porandu apópe.

Ndaikatúí oñehenói ni oñehakā'i'o República Presidente-pe, Vicepresidente-pe ni Poder Judicial mboguatahakuérape hembiaapo tee reheguáre.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 194.

Voto de censura rehegua

Pe oñehenóiva ndohói ramo Cámara oñehenoihápe, térã pévape nahesakái ramo he'iva hembiapokuére, upéicharo, mokõivéva Cámara, tetave mbohapy vorégui mokõi voto rupive, ikatu he'i ndojapoporáiha hembiape ha ojerure, República Presidente-pe térã pe tetã rembiguái ruvichápe oñemongüi haguã.

Noñeguahéirõ peteĩ ñe'ême jeja'orã, ndaikatumo'avéima ojepoko upe témare, upe Ministro ÿrõ tetã rembiguái oñehenóiva rehe, upe ary pukukue.

Artículo 195.

Comisión myesākāharā rehegua

Mokõivéva Cámara omoĩkuaa oñondive Comisión oñeha'áva omyesakā opavave mba'e ojekuaaséva, ha avei miembro-kuéra reko reheguáva.

Oguahēva'erã umi Cámara-pe ha omoĩva'erã ipópe kuaapyrã ha kuatia oikotevéva; umi omyakã ha omboguatavakuéra Estado moĩmbyre ijeheguíva, ha oñemboviru teéva ha descentralizado; umi imoĩmbyre omomba'apóva viru Estado mba'éva; avei mba'apoha hetavehápe viru Estado mba'éva; tetã rembijokuaikuéra ha avei particular reínteva. Léipe oĩva'erã mba'e tekojopy oñeme'ëta umi ndojapóivape ko tembiaporã kóva.

Ndaikatúi oñehakã'i'o República Presidente-pe, Vice-presidente, Ministro ha Juez-kuérape, hembiapotee reheguápe.

Comisión-kuéra myesākāharā rembiapo ndopokóva'erái Poder Judicial rehe, tembiapo ha'e mante ojavóvare; ndaikatúi avei ombyai umi derecho ha moañetekuéra omoĩva ko Leiguasu, hembiapógui oseva ndojopyi Tribunal-kuérape ha nomomichĩri juez-kuéra he'ívape, peva nde'iséi umi oséva investigación-gui ndaikatuiha oñemoguahẽ justícia-pe.

Juez-kuéra ojavoukava'erã, léipe he'iháicha, umi tembiapo ñemyesakārã chupe ojejeruréva.

Artículo 196.

Ojogueraha'ỹva rehegua

Ikatu ojeporavo, ha katu ndaikatúi omba'apo léi apópe: mbohapeharakuéra institución del Estado- peguáva, jokuaiipy ha ambue mba'apohára ohepyme'ëva chupe Estado térã Municipio, oĩ aja pukukue hembiaopópe.

Ndoikéi ko'ã mba'e ikatu'ỹvape: mba'apo ijyképe tekombo'épe ha arandukuaa rekápe.

Mba'evéchagua diputadoo térã senador ndaikatúi oĩ umi mba'apoha ojaopóva tetã rembiapopýpe, térã Estado-gui oguerékóva hembiaoporãme, ni oiko mbohapehára térã oiko umíva rérape, ha'ete voi, ỹrõ ambue tekove rupive.

Artículo 197.

Ikatu'yva rehegua

Ndaikatúi oñemoĩ candidato ramo Senador térã Dipudatorã:

- 1) Umi ojehekojopyva sentencia añete rupive ha ojepe'áva chugui tekosã'ỹ, hi'areha javeve hekojopy;
- 2) Umi ojehekojopyva ikatu'ỹ haguã omba'apo Estado-pe guarã ipuku aja javeve hekojopy;
- 3) Umi ojehekojopyva hembiaopovaikuére mburuvicha jeporavópe, hekojopy pukukue javeve;
- 4) Juekuéra, umi omba'apóva Ministerio Público-pe, Estado-pegua Procurador General, Táva pysyrõhára, umi oĩva Contraloría General de la República-pe ha umi oĩva Tribunal Superior de Justicia Electoral-pe;
- 5) Opaite omohenondéva tupã'andu rehegua tembiapo;
- 6) Umi mba'apoha myenondehára, taha'e tetã mba'éva térã tetã ambuegua oiméva omba'apo Estado ndive, térã ichupe guarã, ỹrõ katu, umi oguerúva Estado-pe hemikotevẽ;
- 7) Militar ha policía-kuéra hembiaapo tépe oĩva;

Convención Nacional Constituyente

8) Umi oĩva hína candidato ramo Presidenterã térã Vice-presidenterã; ha

9) Umi momaranduha opavaitépe guarã jára ha ijára joyvy.

Umi tetãygua ikatu'ỹva oiko candidato ramo, he'iháicha número 4), 5), 6), ha 7)-pe, opáva'erã pe ikatu'ỹha, noventa día mboyve rupi oñemoĩ haguã héra Tribunal Superior de Justicia Electoral kuatiápe.

Artículo 198.

Ambue ikatu'ỹva avei rehegua

Ndaikatúi avei ogehupi Senador térã Diputado ramo, Ministro-kuéra Poder Ejecutivo-pegua ha umi Sub-secretario de Estado; umi omohenondéva mba'apoha poguype'ỹmegua ha umi omohenondéva mba'apoha Estado oguerekóva ambue tetãndive térã multinacional oikóva ijehegui, térã umi mba'apoha hetavehápe viru Estado mba'éva, umi gobernador ha intendente avei ndohejái ramo ijapyka, noventa ára mbovyénte jepe, oiko mboyve jeporavo.

Artículo 199.

Mba'aporeja moneĩ rehegua

Senador ha Diputado-kuéra ikatukuaá oho Ministro térã Diplomático ramo mante. Upevarã ojeruréne oñehembiaporeja haguã upe Cámara oĩhápe, ha ikatu oho jey upépe opávove ambue tembiapo oñeme'éva'ekue chupe.

Artículo 200.

Mburuvichakuéra poravo rehegua

Cámara-kuéra, peteĩteĩ, omoĩva'erã imyenondehára ha ha'ekueraité oiporavova'erã hembijokuairãkuéra.

Artículo 201.

Tekokuaaha jepe'a rehegua

Senador ha Diputado-kuéragui ojepe'áne hekokuaaha umi ojehechámava'ekue voi yvate rehe, ha ko'ã mba'e ko'ápe oñembohysýiva rehe:

1) Osẽ ramo, ikatu'ỹha téra nahembiapomokõiva'eráhágui, oje'eháicha ko Leiguasu kóvape; ha

2) Ojehecha añete ramo oiporuha hekope'ỹ imba'apoha.

Senador ha Diputado-kuéra ndojehekojopyíva'erā ojapo katuete haguā peteī mba'e.

Artículo 202.

Ikatúva ojejapo rehegua

Congreso rembiaporā ha'e:

- 1) Oñangareko oiko haguā opaite mba'e he'íva ko Leiguasu ha ambue léikuéra;
- 2) Ojapo Código ha léikuéra, omyatyrō térā oipe'a, Leiguasu oipotaháicha;
- 3) He'i mba'éichapa oñemohendáta ko tetã, región-pe, departamento ha municipio-pe;
- 4) He'i mba'éichapa tetãygua maymáva ome'ěva'erā me'ẽmyrã tetãme;
- 5) Omoneĩ léi tetã presupuesto guasu rehegua;
- 6) Ojapo léi mburuvichakuéra jeporavo rehegua;
- 7) Omoĩ léi rupi mba'éichapa ijára ambuekuaa herekopy tetã mba'éva, umi departamento ha Municipalidad mba'éva;
- 8) Oguenohẽ tembiapoukapy ha ñe'ẽjoja; oikuaauka hemiandu ikatuhápe ojapo;
- 9) Omoneĩ térã ombotove umi ñe'ẽme'ẽ ambue tetã ndive oja póva Poder Ejecutivo;
- 10) Omoneĩ térã ombotove viru jeporu ojeja póva;
- 11) Omoneĩ ojeheja haguā, ára ojehaiha peve, tetãguápe térã tetãygua'ỹvape, ipopekuéra tetã rembiapopy, térã omomba'apo haguā tetã mba'éva, upéicha avei oguenohẽ ha oiporu haguā mineral hatáva, hykúva térã otimbóva;
- 12) Ojapo léi he'íva mba'éichapa ojehekomoíva'erā ko República, mba'éichapa ojeja póva'erā tetã mba'apoha peteĩ hendápe meme'ỹ, ha hendápe porã, ojejoruka haguā viru Estado mba'éva;

Convención Nacional Constituyente

13) Oguenohẽ léi tekotevẽva ho'a jave tetãre sarãmbi ha mba'ete ojopy vaipáva tetãyguápe;

14) Ohendu ñe'ẽme'ẽ oja'póva Tetã Rendotaguasu, Vice-Presidente ha opaite ambue tembijokuái oñemo'iva ko Leiguasu rupi;

15) Ohendu Presidẽntegui imombe'upy ary ohasáva rehegua, mba'éichapa oho hína tetã, mba'éichapa omba'apo hína mburuvichakuéra ha mba'e mba'épa oñemo'ĩ oja'póvo tenonderã ko Leiguasúpe oiháicha

16) Omoneĩ térã ombotove Tetã Rendotaguasu ha Tetã Rendota'ivẽpe oheja haguã hembia'po;

17) Omoneĩ terakuéra ha oporomo'ĩ umi tekotevẽ hápe; upéicha avei, omo'ĩ umi ohóva'erã Congreso rérape ambue henda rupi Estado ryepýpe he'iháicha ko Leiguasu;

18) Ohejarei mávape hembia'povaikue;

19) Oñembopy'apeteĩ oguero'va haguã tavaguasu tetã capital ambue hendápe tetãpýpe; upevarã oñekotevẽ mbohapy vorégui mokõi voto Cámara-kuérapegua retakuégui;

20) Omoneĩ térã ombotove, tuichaháicha térã ivore, Contraloría General de la República oikua'auka rire, mba'éichapa oike ha osẽ viru Presupuesto jeporúpe;

21) Ombohekorã mba'yru ñemboguata ysyry rupi, para rupi, yvate rupi ha arave'ỹ rupi; ha

22) Ojapo oimevéva tembiapora he'íva ko Leiguasúpe.

PEHÊNGUE II

LEIKUÉRA APO HA IMONEĨ REHEGUA

Artículo 203.

Moñepyrũ reko rehegua

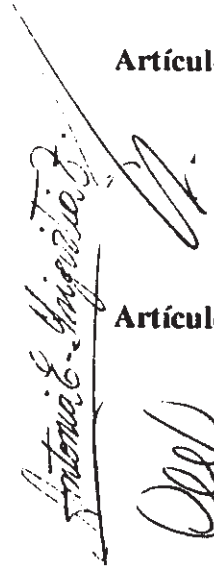
Lei apo ikatu oñepyrũ oimeraẽva Cámara-pe, ipypeguakuéra he'ívare, térã Poder Ejecutivo rembijerure rupi; ikatu avei ojejerurégui tetãygua aty apytépe ha Corte Suprema de Justicia ohecha ramo tekotevéha, ko Leiguasu ha ambuekuéra léi ombohapeháicha.

Oĩ léi oñepyrũva'erã katuete Cámara peteĩvape mante térã Poder Ejecutivo rupive mante, ha umíva oĩbamavoĩ ko Leiguasúpe.

Opavaite leirã ipyrenda ha hembĩreka ñemombe'u va'erã.

Artículo 204.

Leirã ñemoneĩ ha ikuauka rehegua

Oñemoneĩvove leirã Cámara oñemoñepyrũ haguépe, pya'e ohasáva'erã ojehecha haguã ambué Cámarape. Kóva omoneĩ ramo avei, upe leirãgui oikómane lei'ete, ha Poder Ejecutivo ohecha porã ramo, ha'e omoneĩne ha oikuaauka cinco ára mboyve.

Artículo 205.

Ñemoneĩ jeheguirei rehegua

Ojerereko omoneĩva ramo Poder Ejecutivo, opaite leirã noñembojevvyiva'ekue Cámara oñemoñepyrũ haguépe, seis ára pukukuépe, upe leirã oguerékó ramo diez artículos peve; doce ára pukukuépe, artículokuéra oho ramo once guive veinte peve; ha veinte ára pukukue, artículokuéra ohasá ramo veinte. Péicha ramo, upe leirã opytáma lei'eté, ramo ha ojekuaukántemava'erã.

Artículo 206.

Aporeko ñembotovepaitéřa rehegua

Peteĩ Cámarante omoneĩ ramo léi pyahurã, ha ambue mbotovepaité, oñembojevvyva'erã pe oñepyrũ haguépe ojehecha jey haguã.

Upe Cámara oñepyrũ hague omoneĩ jey ramo, tetave tee rupive, ohasa jeyne ambuepe ha péva ikatúta ombotove jey tetave tee rupive mante, ha ndohupityĩrõ upéva, opytáma leiete ramo.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 207.

Aporeko moambuepa'yrã rehegua

Peteĩ leirã oñemoneĩmava'ekue oñepyrũ haguépe, ha oñemoneĩmba'ýva ambue Cámarape, ojevýva'erã oñepyrũ haguépe ha upépe ojehecha jey umi oñemoambue haguéntema. Ko'áicha jave:

- 1) Ojejuhu porã ramo umi oñemoabue hague, oikóma chugui léi;
- 2) Umi oñemmoambue haguépe oñembotovepaiterõ tetave tee rupi, oho jey va'erã Cámara oñemoambue haguépe, ha upépe, oñemohatã ramo hikuái he'iva'ekuépe tetave tee rupi, oikóma chugui léi; ndohupityí ramo tetave tee katu, oiko avei chugui léi pe Cámara oñepyrũ haguépe he'ihaguéicha;
- 3) Umi oñemo'ambuévagui, oime ramo oñemoneĩha ha ambue oñembotovéva, upe leirã ohasa jeyva'erã pe Cámara oñemoambue haguépe, mamo ojehechava'erã hápe umi oñemoambue haguénte ha oñemoneĩ ramo tetave tee rupi, térã oñembotove ramo, upe leirã opyta léiete ramo pe Cámara oñepyrũ haguépe he'iháicha.

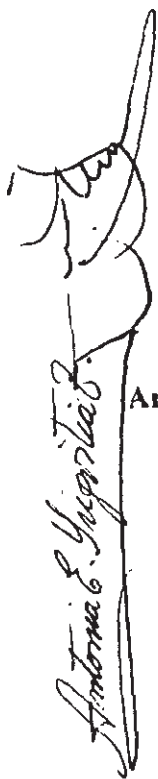
Pe leirã, oikóvo chugui léi, oimeraéva umi oje'e haguéicha ko artículope, ohasáva'erã Poder Ejecutivope omboaje ha oikuaauka haguã.

Artículo 208.

Motovepaite'ỹ rehegua

Peteĩ leirã, ombotovepaite'ýva'ekue Poder Ejecutivo, ojevýva'erã Cámara oñepyrũ haguépe ojehecha haguã umi oñembotove hague. Ko Cámara nomoneĩri ramo tetave tee rupi umi imbotovepyre, pe leirã ohasáva'erã Cámara revisorape. Kóva ombotoverõ avei tetave tee rupi, upe leirãgui oikóta léi pe Cámara he'í haguéicha ñepyrumby guive ha Poder Ejecutivo oikuaaukáva'erã cinco ára mboyve. Mokõive Cámara noñemoĩri ramo peteĩ ne'ẽme Poder Ejecutivo mbotovepyre rehe, pe leirã ndaikatuvéima upe arýpe ojehecha jeyvo.

Umi imbotovehague, mokõive Cámara ikatu ohecha porã térã ahániri, oĩháichape yrõ ipehẽnguépe. Imbotovepyre oñemoneĩ ramo katu, oĩháichape térã ipehẽnguépe, mokõive Cámara ikatu he'i, tetave tee rupive, oñemoneĩmbaite haguã, ha upéicha ramo Poder Ejecutivo oikuaaukante:mava'erã.

Artículo 209.

Umi oñembotoveha, oje'hecháva'erā Cámara oñemoñepyrū haguépe, sesenta ára ohasa mboyve, ha upéicha avei Cámara Revisórape.

Nembotovepaite rehegua

Peteĩ leirā ombotovepaite ramo Poder Ejecutivo, ojevýva'erā Cámara oñepyrū haguépe, kóva ohecha pyahuete jeýva'erā ha oñemohatā ramo tetave tee rupive, ohasa jeýva'erā Cámara revisórape; kóva avei omoneĩ ramo tetave tee rupive, Poder Ejecutivo oguenohēne ha oikuaaukántemava'erā. Mokõive Cámara hemiandy joavy ramo pe mbotovepaite rehe, upe leirā ndaikatúí ojehecha jeývo upe arýpe.

Artículo 210.

Jehecha pya'e rehegua

Poder Ejecutivo ikatu ojerure ojehecha pya'e haguā Peteĩ leirā ombohasáva Congrésope. Upéicharo, pe Cámara ojererahuauka haguépe, oñepyrúva'erā ohecha treinta ára mboyve, ha Cámara revisóra upéicha avei ojapóva'erā treinta ára ouvéva ahasa mboyve. Umía umi arapa'úme noñembotovéi ramo, pe leirāgui oiko léi.

Poder Ejecutivo ikatu avei ojerure ojehecha pya'e haguā Peteĩ leirā omoguahẽ rire Cámarapema, téra oimeraéva ára ojehecha aja hína. Ko'áicharõ, pe arapa'ú oñepyr'ta ojepapa ojejerure hague guive.

Peteĩteĩva Cámara, mbohapy vorégui mokõi voto rupi, ikatu ohejarei, oimeraéva árape, leirā jehecha pya'e, ha upéicharõ, upete guive, ojapyhy jey hembiaapo jepiveguaichaite.

Periodo legislativo ordinariope, Poder Ejecutivo ikatu ojerure Congrésope ojehecha pya'e haguā mbohapy leirā peve ha ikatu avei Cámara omoñepyrúva, mbohapy vore ári mokõi voto rupive, omoĩnge jehechapyá'épe ambue leirā.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 211.

Antonio L. Guaraní

Oñemboajéva ijehegui rehegua

Peteĩ leirã oikéva oimeraëva Cámarape ha oñemoneĩma aty hi'arapeguápe, ohasava'erã Cámara revisórape, kóva ohecha ha oguerajevyva'erã katuete mbohapy jasy mboyve. Upéicha rire ha pe Cámara de origen myenondehára omomrandu rire ramo, kuation rupi, ambue Cámara myenondehárape, upéva he'iséta Cámara revisóra omoneĩmaha, ha ombohasántemava'erã Poder Ejecutivope omboaje ha oikuaauka haguã. Pe arapa'ũ oje'éva ndojepapamo'ãi veintiuno de diciembre guive primero de marzo peve. Cámara revisóra ikatu oguenohẽ upe leirã aty hi'arapegua oúvape oñepyrũva primero de marzo, ijána guive chupe upe mbohapy jasy, ikatu'yva ohove, pa'ũme.

Artículo 212.

Jehejarei rehegua

Poder Ejecutivo ikatu ohekýi jey Congrésogui umi leirã oguerahaukava'ekue, térã he'iuka ohejareiha, ha opytarei noiméi rire Cámara oñemoñepyrũ haguépe omoneĩ jepéma ra'e.

Artículo 213.

Ñemboaje ha jekuaauka rehegua

Léi ndoporojopýi noñemboajéi ha ndojekuaaukái aja. Poder Ejecutivo nombyajéi ha ndoikuaaukái ramo he'iháicha ko Leiguasu , Congreso myenondehára térã Cámara de Diputados myenondehára, oguenohẽ ha oikuaaukantemava'erã.

Artículo 214.

Ñe'ẽ ojeporútava rehegua

Ñe'ẽjoaju ojeporutava oñemoneĩvo umi leikuéra ha'e: "Tetã Paraguay Congreso omoneĩ léi rekoetépe". Ojekuaauka haguã katu oje'eva'erã: "Tojeguereko República léirõ, tojekuaauka ha toñembogupy Registro Oficial-pe".

Artículo 215.

Tembiapo aty'ípe ñebohasa rehegua

Mokõive Cámara, tetave tee rupive, ikatu oheja umi aty'ivépe ohecha haguã umi leirã, tembiapoukapy ha temiandu mombe'urã. Tetave tee'y rupi ikatu ohekýi umi aty'ígui, toĩ oiháicha, ne'frã ramo ha'ekuéra omoneĩ térã ombotove, umi tembiapo.

Ndaikatúí ojehejávo aty'ípe ohecha haguã tetã Presupuesto Guasu, codigokuéra, ñe'ëjekopyty ambue tetã ndive, impuesto rehegua leirã ha militarukuéra ñembohekorã, umi Estado pokatukuéra rehe oñe'ëva ha umi oñepyrüva tetãguakuéra ñemongu'e rupi.

Artículo 216.

Presupuesto Guasu tetã rehegua

Tetã Presupuesto Guasu rehegua leirã, omoguãhëva'erã Poder Ejecutivo primero de setiembre ohasa mboyve, ha Congreso omboykeva'erã omboykéva omotenonde potávo upe leirã jehecha. Ojejapova'erã peteĩ aty'ive mokõive Cámaraguigua, ohechava'erãva ha hemiandu reheve, ombohasa mokõive Cámarape sesenta ára mboyve. Oguahëvo umi tembiechakue, Cámara de Diputado oñepyrüva'erã omba'apo hese, aty oĩmbahápe ipypeguakuéra, ha ombohasamava'erã ambue Cámarape quince ára mboyve. Cámara de Senadore oguereko upéva upe arapa'unte avei ohecha haguã pe proyecto ha umi ñemoambue ojapóva hese Cámara de Diputado, ha ohecha porã ramo, opytáma léi ramo. Nda'upéichai ramo, ohasa jeyva'erã ambue Cámarape ikatu haguãicha ojehecha umi oñembotoveva'ekue añoiténte ha diez ára mboyve omohu'áva'erã hembiaapo ha ojapo pe Artículo 207 he'iháicha, inciso 1), 2) ha 3)-pe. Ko'ã mba'e ojapova'erã diez ára mboyve.

Umi arapa'ũ ko'ápe oñemoiva opa vove, opáma ha umi oñembotove'ýva'ekue ojejukerokóta ku oñemoneiva ramoguáicha. Umi Cámara ikatu, mbohapy vorégui mokõi oĩ haguéicha voto rupi, ombotovepaite leirã ombohasáva Poder Ejecutivo.

Artículo 217.

Presupuesto ojejaporuva'erãva rehegua

Sapy'ánte Poder Ejecutivo nomoguahëi mba'e ramo Poder Legislativo-pe, arapa'ũ upevarã oivape, Presupuesto Guasurã Tetã rehegua, téra upéva oñembotove ramo artículo kóva mboyve he'iháicha, upéicharõ ojejaporu jeynteva'erã Presupuesto upe arýpe ojejoporúva voi hína.

Convención Nacional Constituyente

PEHENGUE III

CONGRESOPEGUA COMISION PERMANENTE REHEGUA

Artículo 218. *Ipyeguakuéra rehegua*

Quince ára omohu'ã mboyve hembiapokuéra, peteiteiva Cámara oiporávova'erã, tetave tee rupive Congresopegua Comisión Permanenterã: sei Senador tee ha mbohapy pyruharã, avei doce Diputado tee ha sei pyruharã. Ko Comisión kóva omba'apóva'erã Congreso opytu'u aja.

Ijatyvove ko'ã Comisión Permanente omoiva'erã imyakáharã ha ambue mburuvicha hyepýpe guarã, ha upéa oñemomaranduva'erã pokatukuéra Estadopeguápe, kuation rupive.

Artículo 219. *Hembiaporã rehegua*

Congresopegua Comisión Permanente rembiaporã ha'e:

- 1) Oñangareko tojejapo Leiguasu a leikuéra he'íva;
- 2) Ombosako'i ñembohekorã ijupe guarã;
- 3) Ohenói Camarakuérape ijaty haguã ha omoĩ tekotevéva Congreso rembiapo oñepyrũ haguãicha hi'árape;
- 4) Ohenoi ha ombosako'i aty hi'ara'yme guarãva mokõivéva Cámara-pe ko Leiguasu he'iháicha;
- 5) Omoneĩ, Congreso opytu'u aja, Tetã Rendotaguasúpe oho sapy'a haguã ambue tetãre, he'iháicha ko Leiguasu, ha
- 6) Umi ambue tembiaporã oiva ko Leiguasúpe.

Artículo 220. *Tembiapokue mombe'u paha rehegua*

Congresopegua Comisión Permanente, omoguahẽvo hu'ãme hembiaipo, omombe'uva'erã hembiapokue peteiteiva Cámara-pe ha oykekova'erã ojapo téra ojapoukava'ekue.

PEHËNGUE IV

DIPUTADO KUERA CAMARA REHEGUA

Artículo 221.

Ipypegua rehegua

Diputado Cámara ha'e Departamento réra pegua kuéra oïha. Oguerekóta mbovyvérõ ochenta Ipypegua teéva ha ochenta pyruharã, ojepravova'ekue peteĩteĩva Departamento háre. Táva Paraguáy oguerekóta avei hérapegua upe Cámarape. Mayma Departamento oguerekóta peteĩ Diputado teeténte jepe ha peteĩ ipyruharã. Tribunal Superior de Justicia Electoral, jepravo oiko mbovyve, ha ojehechakuaávo poravohára retakue peteĩteĩva departamento-pe, he'íta mbovy Diputado opa oguerekóta peteĩteĩva departamento. Léi ikatu ohupi Diputado retakue, hetavévo avei poravoharakuéra.

Diputado tee ha ipyruharã ramo ojeiko haguã tekotevé ha'e paraguayoo tee ha veinticinco ary ombotyva'ekue.

Artículo 222.

Diputado Cámara añoite rembiaporã rehegua

Diputado Cámara añoiténte ojapokuaáva ha'e ko'ã mba'e:

-
-
- 1) Omoñepyryũ leirã jehecha Departaménto ha Municipio kuéra rehegua;
 - 2) Omoĩ téra opropone tembijokuái opaite Poder pegua, he'iháicha ko Leiguasu téra leikuéra;
 - 3) Omoneĩ omoĩnge haguã ipo tekuái departamento hárupi guápe téra municipalidad guápe; ha
 - 4) Ambue tembiapo ko Leiguasu omoĩva chupe guarã añoñte.

Convención Nacional Constituyente

PEHÈNGUE V

SENADOR KUERA CAMARA REHEGUA

Artículo 223.

Ipypegua rehegua

Senador-kuéra Cámara-pe oïta cuarenta y cinco ipypegua teéva, mbovyvérõ, ha freinta pyruhára, ojeoporavóva voto rupive tetãpy tuichakue javeve. Léi ikatúta ohupi senador-kuéra retakue, hetavévo avei poravoharakuéra.

Senador ramo ojeiko haguã tekotevẽ ha'e paraguayote, treinta y cinco ary ombotyva'ekue.

Artículo 224.

Cámara de Senadores añoite rembiaporã rehegua

Senador-kuéra Cámara mante ojpokuaáva ha'e ko'ã mba'e:

- 1) Omoñepyrũ jehecha oñemoĩ haguã léi omoneĩva ñe'ẽme'ẽ tetãnguéra ojpáva;
- 2) Omoneĩ militar ha policía-kuéra ojupive haguã igrádope coronel téra ijojaha guive, ha comisario principal guive policía-pe;
- 3) Omoneĩ oñemoĩ haguã tetã remimondo tetã ambue rupi guarã;
- 4) Omõĩ téra ombohape Juerã ha tembijokuái mayma ko Leiguasu he'iháicha.
- 5) Omoneĩ militar-kuéra jecho ha ñeĩme ambue tetãme ha upéicha avei pytaguáva oĩ haguã ñane retãme;
- 6) Omoneĩ oñemoĩ haguã Banco Central sambyhyharakuéra;
- 7) Omoneĩ oñemoĩ haguã sambyhyhára paraguayova umi tembiapoha tetã mba'e ñondivévape; ha
- 8) Ambue tembiaporã omoĩva ko Leiguasu chupe guarã añoite.

PEHĒNGUE VI

JUICIO POLITICO REHEGUA

Artículo 225.

Aporeko rehegua

Tetã rendota guasu, Ministro kuéra Poder Ejecutivo pegua, Corte Suprema de Justicia pegua, Fiscal General del Estado, Tetãygua pysyrôhára, Contraloría Gneral de la República, Sub-Contralor ha umi Tribunal Superior de Justicia Electoral pegua, oikekuaa juicio político-pe ndojapói ramo hekópe hembiaporã, hembiaipo vai ramo oiko aja mburuvicha ramo, ha oimeháichagua tembiapo vaikue rehe.

Tembiapo vaikue oikuaauka vaerã Cámara de Diputado, ipypegua kuéragai mbohapy vorégui mokõi voto rupive. Cámara de Senadore katu ojapo vaerã juicio político, ipypegua kuéragai mbohapy vorégui mokõi voto rupive avei, ha ojuhu ramo hembiaipo vaiha, omongúí ha ombohasa hembiaipo vai rechaukaha justicia ordinaria-pe.

MOAKĀHA II

PODER EJECUTIVO REHEGUA

PEHĒNGUE I

PRESIDENTE DE LA REPUBLICA HA VICE-PRESIDENTE REHEGUA

Artículo 226.

Imboguata rehegua

Poder Ejecutivo omboguata Tetã Rendotaguasu.

Artículo 227.

Vice-presidente rehegua

Tetã oguerekova'erã petei Tendota'ive oipyruva'erã Presidente-pe, opaite mba'e ha'e ojaópovape, ku ndaikatúí jave, térã ipore'ỹ sapy'a ramo térã ojepyta ramo hese'ỹ.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 228.

Tekotevêva rehegua

Tetã sambyhyhára, Presidente térã Vicepresidente ramo ojeiko haguã, oñekotevê:

- 1) Paraguay teeva'erã;
- 2) Ombotymava'erã treinta y cinco año; ha
- 3) Ndaiporiva'erã mba'eva ojekóva iderecho kuéra, políticova ha tetãygua háicha guáva.

Artículo 229.

Are pukukue rehegua

Presidente ha Vice-presidente hi'areva'erã tetãsáme cinco ary ikatuve'ymava ojepyso, quince de Agosto jeporavo guasu oiko rire guive ha ndaikatuvéima mba'evichavérõ ojuhupi jey. Vice-presidente ikatu ojeporavo Presidenterã, oheja rire ramo ijapyka séi jasy oiko mboyve jeporavo guasu. Presidente oimava'ekue dóse jasy ijapykápe, ndaikatúi ojeporavóvo Vicepresidente-rã.

Artículo 230.

Jeporavo rehegua

Tetã sambyhyhára Presidente ha Vicepresidente-pe oiporavova'erã tetãygua'ete voi, voto retave rupi, jevota guasu oikóvape, noventa ára guive ciento veinte peve ohupity mboyve tetã sambyhyha oñembyengovia haguã.

Artículo 231.

Tetãsáme jejupi'y rehegua

Sapy'ante, Presidente ha Vicepresidente ndojapyhyi ramo tetãsã pe ára ojupiva'erã hápe hikuái, ko Leiguasúpe oñháicha, térã ojehejarei rire ramo jeporavo guasu, pe Presidente oñembyengoviátava hína ohejava'erã tetãsã Corte Suprema de Justicia myenondegára pópe, omboguata haguã tetã rekove oiko peve tetãsã ñembohasa, upe aja ohejáne hembiape tee justicia rehegua.

Artículo 232.

Tetāsā japyhy rehegua

Presidente ha Vicepresidente ojapyhyva'erā tetāsā Congreso rovake, ome'ëvo iñe'ë omboaje va'erāha hekopete ha tetārayhúpe tembiaporā ojapyhýva Leiguasu rupi. Tetāsā jejapyhyha árape, Congreso-ygua retakue tekotevéva ndohupityi ramo aty teerā, ojapyhýne hikuái Corte Suprema de Justicia rovake.

Artículo 233.

Pore'ỹ rehegua

Presidente, tetā myenondehára térā ipyruhára, ndaikatúi osévo tetāpýgui omomarandu'ỹre Congreso-pe ha Corte Suprema de Justicia-pe. Ipore'ỹ ipukútarō cinco ára ome'ë mante va'erā chupe permiso Senador-kuéra Cámara. Cámara-kuéra opytu'u aja katu, ombokatuva'erā chupe. Comisión Permanente Poder Legislativo pegua.

Mba'eveichavérō ndaikatúi ipore'ỹ joja tetāgui Presidente ha Vicepresidente.

Artículo 234.

Tetā sambyhyha'ỹ rehegua

Sapy'ánte oime ramo ojokóva ichupe térā ipore'ỹ ramo, Presidente-pe ombyengoviava'erā Vicepresidente, ha ipore'ỹ avei kóva, Senado pegua Presidente oisambyhyva'erā tetā, ýrō Cámara de Diputado myenondehára térā Corte Suprema de Justicia peguáva, ko'ápe oñembohysýi háicha.

Vicepresidente ojeporavo va'ekue omyengoviáne Presidente-pe, kóva uguapy rire térā uguapy mboyve, tetāsā opyta rei ramo, ha ogueroguatáne tetā ohupity peve ára oguejy haguã, oñháicha Leiguasúpe.

Vice-Presidente ipore'ýete ramo mbohapy ary jave ojupi haguépe, oñehenoiva'erā jeporavoguasurā ojehupi haguã hekoviara noventa ára ohasa mboyve. Ipore'ỹ ramo mokõi ary ombopaha mboyve hembiaapo, Congreso oiporavo va'erā hekoviara tetave tee voto rupive, ha peteĩ ojupiva'erā opa peve umi ára ñeĩme pukukue apykápe.

Convención Nacional Constituyente

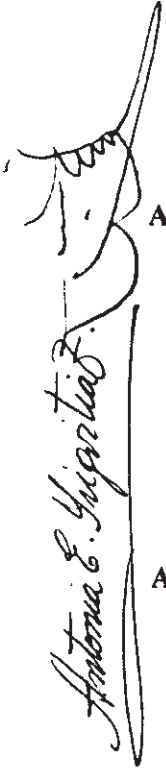
Artículo 235.

Ikatu'ỹha rehegua

Ndaikatũi oñekuave'ẽ tetã Rendotaguasurã ha tetã Rendota'iverã, ko'áva:

- 1) Ministro-kuéra Poder Ejecutivo pegua, Vice-ministro térã subsecretario-kuéra ha umi tembijokuái ha'éichaguakuéra, umi Estado-pe guarã oñemba'apoha'myenondehára, upéicha avei umi Consejo peguáva, gerente térã administrador Entidad henda peteĩ meme'ỹva pegua, umi mba'apoha tetã viru ijehegui oiporúva, poguype'ỹmegua, umi tetã ambue térã heta tetã ndive oñemba'apoha, umi empresa tetã viru hetaveha pegua;
- 2) Juez-kuéra ha umi Ministerio Público pegua;
- 3) Tavaygua pysyrõhára, República Contralor General ha Sub-Contralor General, Consejo de la Magistratura pegua ha Tribunal Superior de Justicia Electoral pegua kuéra;
- 4) Umi omohenondéva mba'apoha paraguáyva térã ambue tetã mba'éva omboguatáva Estado rembiapopy térã oguerékóva ipoguýpe tetã rembiapoukapy ãrõ oguerúva Estado-pe hemikotevẽ;
- 5) Opaité omohenondéva Tupã'andu rehegua tembiapo;
- 6) Gobernador ha Intendente Municipal-kuéra;
- 7) Militar ha policia tembiapo teépe oĩva, ndaha'etí ramo umi ohasamava'ekue retiro-pe peteĩ ary jeporavo guasu oiko mboyve.
- 8) Opáichagua momaranduhapavẽ jára kuéra, ãrõ ijára joyvy;
- 9) Presidente rekoirũ ha ipariete aguĩguéra, oĩ ramo tetãsãme oiko jave jeporavoguasú, ha avei oĩ riré ramo ary ohasa va'ekuépe jeporavo mboyve.

Umi ikatu'ỹha oñembohysýiva tapykueve número 1), 2), 3) ha 6)-pe, ikatúva'erã jepe oheja ramo ijapyka séi mésente jepe jeporavo guasu oiko mboyve, ndaha'etí ramo Vice-presidente ñemoirã inandiete jave ijapyka.

Artículo 236.

Ikatu'ýha Leiguasu contra-pe oñesē rupi rehegua

Umi mburuvicha militar térã partiku ojaopóva golpe de Estado, térã oporomopu'áva mboka reheve térã oimeháicha ombyai haguã tekorã omoĩ va'ekue ko Leiguasu, ha upéicha rupi ojapyhýva tetãsã República Presidente ramo, Vice-presidente ramo, Poder Ejecutivo pegua Ministro ramo, térã mando militar-pe oficial guasu ramo, opyta ndaikatuvéivo ojupi cargo público-pe mokõi periodo constitucional aja ha upéva ojehecha'ýre gueteri mba'épa ikatu ohupity hembiaapo vaikuére.

Artículo 237.

Ojogueraha'ýva rehegua

República Presidente ha Vice-presidente ndaikatúí omba'apo ambue hendápe taha'e Estado térã particular-pe guarã, hepýre térã rei, oĩ aja mburuvichárõ. Ndaikatúí avei omba'apo comercio-pe, industria-pe ni iprofesión teépe. Ha'ekuéra omoĩmbaitéva'erã ijehegui oĩ aja pukukue mburuvichárõ.

Artículo 238.

República presidente rembiaporã tee ha hembiaaporã katu rehegua

Oĩva República Presidente ramo oguereko ko'ã tembiaporã tee ha tembiaporã katu:

- 1) Orrepresenta Estado pe ha oisambyhy tetã rembiapo tuichaháicha;
- 2) Omoañete ha'e voi ha omoañeteuka opavavépe ko Leiguasu ha ambue leikuéra;
- 3) Ko Leiguasu ohechauháicha oike ambuekuéra léi apópe, omboaje ha oikuaauka, ombohape ha oñangareko imoañetére.
- 4) Ombotove tuichakuére térã ipehẽme léi osẽva Congrésogui, ha omombe'u mba'érepa;
- 5) Oguenohẽ Decreto tekotevéva ha omofirma ondive Ministro upe tema pegua ikatu haguã ovale;
- 6) Omoĩ ha omongúí ijeheguieténte Ministro-kuéra Poder Ejecutivo-pegua, República Procurador General, ha ambuekuéra Estado rembijokuái noiméima guive léi ombohape ambue háicha ko'áva ñemoĩ;

Convención Nacional Constituyente

Antonio C. Yrigoyen

7) Oguereko ipoguýpe tetã joajuha ambuekuéra tetã ndive. Sapy'ánte okáguio oĩ ramo jejopy, ha omoneĩ rire chupe Congreso, odeclarakuaa estado de Defensa Nacional térã ojapo jekopyty py'aguapyrã. Ombohape ha ombojoja ñe'ẽ ambue tetã ndive tratado rupive. Omboaje ipu'aka mayma mburuvicha tetã ambue kuéra rérape oñemboúvape ha omoneĩ cónsul-kuérape omba'apo haguã ko tetãme. Senado omoneĩ ramo chupe omoĩ Embajador kuérape;

8) Omombe'u Congrèso-pe, oñepyrũvo jepi aty rysýi, mba'e mba'épa ojapora'e Poder Ejecutivo ha mba'éichapa oĩ tetã tuichaháicha ha mba'épa ojejapose;

9) Ha'e Fuerzas Armadas ruvichavete, ikatu'ýre péva oguerova avave akãre. Léi ombohape háicha, omoĩ tekora militar kuérape, omongu'e chupekuéra, ha omohenda. Ijehegui omoĩ ha omongúi Fuerza Pública ruvichakuérape. Omohenda ha ombohape tetã oñepysyrõ haguã tekotevẽ ramo. Ijehegui ome'ẽ grado militar Teniente Coronel ha imbojojaha peve, ha Senado ñemoneĩ rupi upe rire guáva;

10) Ohejarei térã omyengovia jehekojopy omoíva Juez ha Tribunal-kuéra, léi ombohapeháicha ha ohendu rire mba'épa he'i Corte Suprema de Justicia;

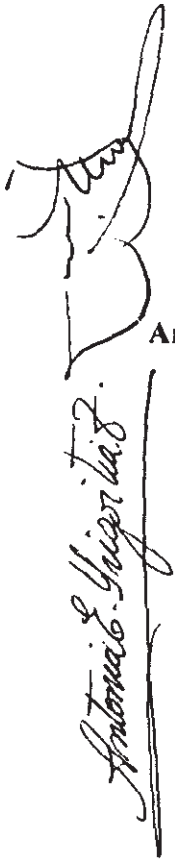
11) Ohenói Congreso-pe ijaty haguã hi'árape'ý, oimeraëva Cámarape térã mokõivépe, ikatu haguã áva ohecha upe ojejeruréva chupe, ha upéva pevénate;

12) Opropone Congreso-pe, léirã, ha ikatu voi omyagẽ ijehecha, Leiguasúpe oñháicha;

13) Omono'õuka viru Estado mba'éva ha omohenda ombohapeháicha tetã Presupuesto General ha leikuéra; ha upéva omombe'uva'erã katuete Congreso-pe cada año;

14) Ombosako'i ha opresenta Congreso Cámara-kuérape, Proyecto de Presupuesto anual tetãme guaráva;

15) Omoañete mayma tembiapoukapy omoíva mburuvichakuéra oguapyva ko Leiguasu rupi; ha

Antonio L. Guipitúa

Artículo 239.

16) Opavaite tembiapopyrāva, katueteguáva ha ikatúva, omoíva ko Leiguasu.

República Vice-presidente rembiapopyrā katuete ha ikatúva rehegua

Oíva República Vice-presidente ramo oguereko ko'ã tembiapopyrā katuete guáva ha avei ikatúva ojapo:

1) Omohendague pya'e porā República Presidente-pe umi caso ko Leiguasu ohechauhápe;

2) Oho Presidente rérape tetāpyre térā okápe, ha'e omondo ramo chupe, ha umícha jave opaite mba'e he'íva ha ojapóva ojererekova'erā ijokuaihára ojapo ramo guáicha; ha

3) Oparticipa Ministro-kuéra atýpe ha oñangareko, ha omohenda tembiapo Poder Ejecutivo ha Poder Legislativo jegueraha porā reheguáva.

PEHENGUE II

MINISTRO KUÉRA HA IJATY REHEGUA

Artículo 240.

Tembiaporā tee rehegua

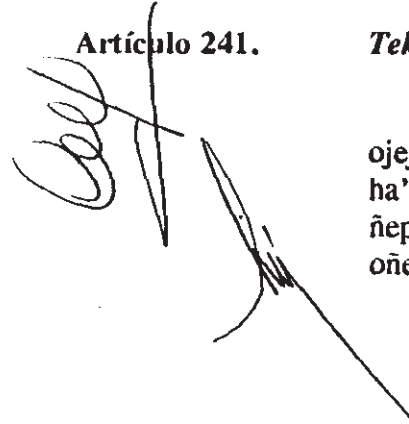
Poder Ejecutivo Ministro-kuéra pópe oñemoī opavaite tetā mba'e apopy, ha'ekuéra omyakā ha ombohapeva'erā; mbovýpa oíva'erā ha hembiapo teerākuéra oíne léipe. Ipore'ỹ sapy'a javerō omyendagueva'erā chupekuéra umi Vice-Ministro upepegua.

Artículo 241.

Tekotevêva, tekojogueraha'ỹ ha jepoko'ỹ rehegua

Ojeiko haguā Ministro ramo oñekotevê umi mba'e Diputadorāme ojejeruvéva. Tembiapo ojogueraha'ỹva hembiapo ndive oíma voi ha umíva ha'e Presidente de la República ikatu'ỹva ojapo, ndaha'úi ramo ñeporombo'e. Ndaikatúi ojepoko ilibertáre, ndaha'úi ramo umi oñembohysyíva parlamentario-kuérape guarāichagua.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 242.

Ministro-kuéra rembiapo tee ha hembiapokatu rehegua

Ministro-kuéra omyakã administración iministérioipe, ha upe guive, Presidente poguýpe ha ñe'ère, omongu'e ha ojapo hembiaporã tee.

Opaite mba'e ambue ndive oja'pova rehe oguereko responsabilidad jojápe porã.

Ary jevyévý javeve omoíva'erã Presidente pópe hembiapokue rysýi ha upéva ojekuaaukava'erã Congreso-pe.

Artículo 243.

Ministro aty ha hembiaporã tee ha hembiaporã katu rehegua

Presidente ñehenói rupive, ijatyva'erã ministro-kuéra Consejo-pe, ombojo'e haguã tembiapo, omboguata Gobierno política ha oguenohẽ oñondivepa tembiaporã.

Upe Consejo rembiaporãva ha'e:

1) Ohendu opaite mba'e tetã remikotevé, Presidente omboguejýva hesakuéra renondépe, oñemongu'e oñondivepa, ha ohecha umi proyecto oñembohasava'erã Congreso-pe;

2) Oikuaauka ñerenohẽ rupi, sapy'a py'a, hembiapokapy kuéra.

PEHËNGUE III

REPUBLICA PROCURADURIA GENERAL REHEGUA

Artículo 244.

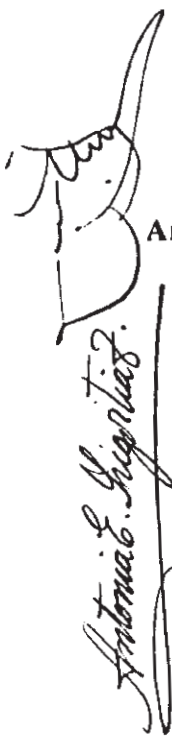
Oíva pype rehegua

República Procuraduría General oĩ Procurador General ha ambuekuéra tetã rembijokuái léi he'íva pópe.

Artículo 245.

Tekotevėvakuéra ha imoĩ rehegua

Procurador General oguerekova'erã opaite oñekotevėva Fiscal General del Estado ramo ojeiko haguã. Ohupi ha omongúí chupe tetã Rendotaguasu. Umi ikatu'ýha oñemoĩ va'erã léipe.

Artículo 246.

Tembiaporã tee ha tembiaporã katu rehegua

Procurador General rembiaporã tee ha hembiaporã katu ha'e:

- 1) Oñemoĩ tetã rérape ha oipysyrõ opaite mba'e tetã mba'éva, taha'e Justicia rupive térã okápe chugui;
- 2) Ome'ẽ hemiandu umi léi hesakã'ỹhápe, ojejerure ramo chupe;
- 3) Oipytyvõ léi ñemyesakãme Administración Pública-pe tuicha háicha;
- 4) Ambuekuéra tembiapo léi ombohapéva.

MOAKÁHA III

PODER JUDICIAL REHEGUA

PEHĚNGUE I

OPAICHAGUA DISPOSICION REHEGUA

Artículo 247.

Tembiaporã tee ha ipypegua rehegua

Poder judicial ha'e ko Leiguasu ñangarekoha. Omoñe'ẽ ha omyesakã, ombo'aje ha omboajeuka.

Justicia ñemboguata oĩ Poder Judicial pópe ha kóva oisãmyhy Corte Suprema de Justicia, Tribunal ha Juzgado-kuéra, omohendaháicha ko Leiguasu ha ambue léi.

Artículo 248.

Poder judicial ku'e jeheguiete rehegua

Poder Judicial omboguatava'erã hembiapo ijeheguiete.

Ha'e añoite ikatu omyesakã oĩ jave ñontende'ỹ.

Convención Nacional Constituyente

Mba'eveichavérõ ambue Poder-pegua, ýrõ ambue tetã rembiajokuaikuéra, ndaikatúi ome'ẽ ijupe tembiapo justicia mba'éva, nome'ẽi añete ramo chupekuéra ko Leiguasu; Ndaikatúi omomyí jevy umi proceso opáma va'ekue, térã ojoko umi oguatáva hína, térã omoíngue ipo juicio oikóvape. Ko'ã mba'e ojaróro opytáva'erã oiko'yva ramo guáicha.

Ko'áva ndopokói mohendaha particular ikatúva ojaróre derecho privado ryepýpe, léipe he'iháicha ojeasegura haguã pysyrõ ha ñemohenda oporombojojáva.

Umi oiporúva hendape'ý Poder Judicial-pe ha Juez kuérape, ndaikatumo'avéima omba'apo Estado-pe guarã cinco ary pukukue; ho'áne avei hi'arikuéra castigo léipe oíva.

Artículo 249.

Viru poru jehegui rehegua

Poder Judicial oku'e ijeheguiete viru reheguápe. Oñemoíva'erã chupe guarã Presupuesto de la Naciónpe na mbovyvéiva'erã sãgui mbohapy (3%) Administración Central-pe guarãgui.

Congreso omoneíva'erã Poder Judicial presupuesto, ha Contraloría General de la República omañava'erã iviru porúre.

Artículo 250.

Ñe'ẽme'ẽ rehegua

Oñepyrúvo hembiape, Corte Suprema de Justicia-pegua Ministro-kuéra oñe'ẽme'ẽva'erã Congreso rovake. Umi Tribunal ha Juzgado-peguakuéra katu ojaróva'erã Corte Suprema de Justicia rovake.

Artículo 251.

Juez-kuéra moĩ rehegua

Mayma Juez oíva tribunal ha juzgado kuérape ha'éva'erã Corte Suprema de Justicia remimoíngue; upevarã Consejo de la Magistratura omoguahẽne chupe mbohapy candidato ichuguikuéra oñemoĩ haguã peteĩ.

Artículo 252.

Juez-kuéra ñemongui'ý rehegua

Juez-kuéra ndaikatúi oñemongúivo imba'apohágui oguahẽ mboyye ára ohejáva'erãha. Ha'ete voi nomoneĩ ramo, ndaikatúi ojererovávo ni oñemopokatuvévo. Oñemoĩ chupe cinco ary ráicha, oñemoíha ára guive.

Umi Juez oñemoañete ramo mokõi periodo pukukue jey ojeoporavo rire ndaikatuvéima oñemongue'e ohupity peve edad oheja haguã imba'apoha, Corte Suprema de Justicia ministro kuérape guarã edad oñemoĩvante avei.

Artículo 253.

Juez je procesa ha jeity rehegua

Juez-kuéra ikatúta oje procesa ha oñemongúii hembiapo vai jave ha ndojapói ramo hekópe hembiapo tee, léipe oĩháicha, upéicha he'frõ peteĩ Jurado upevarã oñemoĩva. Ko Jurádo-pe oĩva'erã mokõi Corte Supremaygua, mokõi Consejo de la Magistratura pegua, mokõi Senador ha mokõi Diputado, ko'ã irundy tapykuevégua ñe'engárava'erã. Léipe oĩne mba'éichapa omboguatáva'erã hembiapo ko Jurado o procesáva juez-kuérape.

Artículo 254.

Ikatu'ỹva rehegua

Juez-kuéra, oĩ aja pukukue hembiapópe, ndaikatúii oguereko ambue tembiapo tetãmeguáva terã tetãmegua'ỹ, ojehepyme'éva ỹrõ reĩnteva, ndahaéi ramo ñeporombo'épe ha arandukuaa rekápe. Ndaikatúii avei omba'apo mba'e ñemúme, mba'e apópe terã profesión, terã omba'apo mba'evéichagua política-pe; ndaikatúii avei omyenonde peteĩ temimoĩ Estado mba'éva térã imba'e'ỹva.

Artículo 255.

Jepoko'ỹ rehegua

Mba'evéichagua juez ndaikatúii oje hova'api ỹrõ oñeporanduchupe tribunal-pe hembiapo rehegua he'íva rehe; ndaikatúii avei ojepoko hekosá'ỹre, ndojejuhúii mba'e ramo chupe ojapo javete mba'evai ikatúvarã upévare oñemonambi. Upéicha oje huro, oñeñangarekouka va'erã hese hógape, osekuaa'ỹre upégui, pya'e oñemomandaruka Corte Suprema de Justicia-pe, ha oñemoguahẽ kuatiakuéra hesegua juez upevarã oĩvape.

Artículo 256.

Juicio apo rehegua

Juicio ikatu ojejapo ñe'ẽ rupi ha opavave renondépe, upéicha ikatuha he'i ramo léi.

Mayma Juez rembiapoukapy oséva oñemopyendáv'erã Leiguasu ha leikuéra he'ívare. Ikatu oje'e oje'eséva juez he'ívare.

Convención Nacional Constituyente

Mba'apo rehegua proceso ojejapóva'erã ñe'ẽ rupive ha oñemboguata pya'e peteĩ juez pópe meme.

Artículo 257.

Tekotevêha oñepytyvõ justicia rembiapo rehegua

Institución-kuéra Estado-pegua ojapóva'erã léi he'íva ha mayma omba'apóva ichupe oipytyvõva'erã justicia-pe ikatúva guivépe, omoañete haguã hembiaipo.

**PEHĒNGUE II
CORTE SUPREMA DE JUSTICIA REHEGUA**

Artículo 258.

Ipypeagua ha oñekotevêva rehegua

Corte Suprema de Justicia oguereko nueve miembro. Oñe'organiza Sala peteĩteĩme, ha umíva apytégui peteĩ, Leiguasu rehegua va'erã. Ipa'úgui oiporavóvaerã cada año ipresidenterã. Ipypeagua kuéra oñehendi vaerã Ministro ramo.

Ojeiko haguã Ministro ramo Corte Suprema de Justicia-pe oñekotevê: Paraguayo teé vaerã, ombotýma vaerã treinta y cinco año, oguereko vaerã título universitario Doctor Derecho pegua ha ojekuaa va'erã imba'eporãha. Upéicha avei, omba'apo añete vaerã ra'e iprofesiónpe, mba'apóvo magistratura judicialpe téra oïvo universidad-pe leikuéra rehegua, diez año pukukue;ko'ã tembiapo ikatu omboguata jojapa ra'e ÿrõ peteĩteĩ.

Artículo 259.

Tembiaporã tee ha tembiaporã katu rehegua

Corte Suprema de Justicia rembiaporã ko'áva:

- 1) Omyenonde Poder Judicial rembiapo ha he'i mba'épa ojejapóva'erã peteĩ tembiapo nahesakãĩ jave máva Juez pópepa opytáva'erã peteĩ tembiapo;
- 2) Ha'e voi ojapo irreglamentorã ha ombohasa ary rasa peteĩteïvo hembiapokue rehegua marandu, Ejecutivo-pe ha Poder Legislativo-pe, ha mba'éichapa oĩ ha mba'épa oikotevê justicia tetãmegua.
- 3) Ohecha ha orresolve mba'épa ojejapóva'erã opaite mba'e jerure tapiaguávape, he'iháicha léi.

- 4) Ohecha ha he'i oikóva'erā oñepyrūhápe voi, umi hábeas corpus, ombyai'ýre, ojoko'ýre pokatu oguerékóva ambue juez ha tribunal-kuéra;
- 5) Ohecha ha he'íva'erā, oime ramo oho'ýva Leiguasúre;
- 6) Ohecha ha he'i oiko va'erā, oime ramo ojeruréva ojehejarei haguã sentencia, léi ohechauháicha;
- 7) Oipe'a hembia pohágui sapy'arei ramo guarã, tetave tee rupi, umi juez ojeprosasávape, oje'e peve mba'épa oikóta chuguikuéra;
- 8) Oguereko hesápe umi Instituto mávape ojejopyha hembia po vaikuére;
- 9) Ohecha ha omohendáva'erā jekopyty'ý oíva Poder Ejecutivo ha tekuái departamento-kuéra rupigua, ha ko'áva ndojokopytyirõ avei municipio-kuéra ndive; ha
- 10) Opaite mba'e omoíva Leiguasu ha leikuéra oimevéva.

Artículo 260.

Sala Constitucional rembiapo tee ha rembiapo katu rehegua

Sala Constitucional rembiaporã ha'e ko'áva:

- 1) Ohecha ha he'íva'erā mamópa umi léi ha opave tembiapoukapy ndohói ko Leiguasúre ha he'íva'erā umícha ramo ndaikatui ja ojeporu maymáva tembiapoukapy oíva ko Leiguasu cóntra-pe; pe Sala he'íva ovaléta upe caso peguarãnte; ha
- 2) He'íva'erā umi Juez rembiapoukapy ikatu'ýmava opyta rei ohópa Leiguasúre ha ndaupéichai ramo he'íva'erā opytareíha.

Aporeko ikatu oñepyrũ Sala Constitucional-pe ha sapy'ánte oimerãeva instancia-pe ha upéicha ramo oñemoguahẽ va'erã Corte-pe kuatiakuéra hesegua.

Artículo 261.

Ministrokuéra Corte Suprema de Justicia pegua ñemongúi rehegua

Ministro-kuéra Corte Suprema de Justicia pegua ikatu oñemongúi juicio político rupi mante. Ha'ekuéra oheja va'erã imbaapoha omboty vove setenta y cinco ary.

Convención Nacional Constituyente

PEHÊNGUE III

MAGISTRATURA CONSEJO REHEGUA

Artículo 262.

Ipypegua rehegua

Magistratura Conséjope oĩ:

- 1) peteĩ Corte Suprema de Justicia pegua, ha'e omoĩva;
- 2) peteĩ Poder Ejecutivo pegua;
- 3) peteĩ Senador ha peteĩ Diputado, Cámara-kuéra omoĩva;
- 4) mokõi ñe'êngára (*) omoĩva iñirũguéra voto rupi;
- 5) peteĩ mbo'ehára Facultad de Derecho Universida Nacional peguáva, ojeoporavo va'ekue voto rupi iñirũguéra mbo'ehára apytégui; ha
- 6) peteĩ mbo'ehára umi Facultad de Derecho, omboguatámava veinte ary hembiapópe, Universida privada-kuéra pegua, ojeoporavóva voto rupi, iñirũguéra mbo'ehára apytégui.

Lei-pe he'ine mba'éichapa oiko va'erã ko'ã jeporavo.

Artículo 263.

Oñekotevéva ha tembiapo arekue rehegua

Magistratura Conséjope oñeĩme haguã oñekotevé: paraguayoo tee va'erã. Ombotýma va'erã treinta y cinco ary, oguerekóva'erã título ñe'êngaraha, ha diez ary aja pukukue omba'apómava'erã ra'e iprofesiónpe, téra Magistratura Judicialpe, téra ombo'e ra'e leikuéra rehegua Universidad-pe; ko'ã tembiapo ojavóva'erã ra'e oñondivepa, peteĩteĩ téra ojoapykueripa.

Mbohapy ary oĩva'erã hembiapópe ha ndaikatúi ojepoko hesekuéra umi Corte Suprema de Justicia peguáicha avei. Léi he'iva'erã umi tembiapokuaa'y hesekuéra guáva.

Artículo 264.

Tembiaporā tee ha tembiaporā katu reheguā

Magistratura Consejo oguereko hembiaporā tee ha hembiaporākatu ramo:

- 1) Oiporavo mbohapy candidato Corte Suprema de Justicia-pe guarā, ohecha porā rire ikatupyryha ha opaite mérito oguerekóva, ha ombohasa Cámara de Senadore-pe, omone~ haguā, peteĩ ñe'ême Poder Ejecutivo ndive;
- 2) Ombohasa Corte Suprema de Justicia-pe ohechaporā rire avei ikatupyrykue ha imérito kuéra, mbohapy candidato rera oñemoiva'erā peteĩ Tribunal-ivépe, Juzgadope ha Fiscalía-pe;
- 3) Omoĩ hekorā ha'ete voi; ha
- 4) Opaite oimevéva, ko Leiguasu ha ambue leikuéra omoiva.

Artículo 265.

Tribunal de Cuenta ha ambue Magistratura ha temimoĩ pytyvõrā kuéra rehegua

Oñemoĩ Tribunal de Cuentas; léipe oĩva'erā ipypegua ha hembiaporā rehegua.

Mba'éicha va'erāpa ha mba'éichapa omba'apo va'erā ambueve Magistratura Judicial ha organismo ipytyvõharakuéra, ha upéicha avei Escuela Judicial, lei-pe oĩ va'erā.

PEHĒNGUE IV

MINISTERIO PUBLICO REHEGUA

Artículo 266.

Ipypeguakuéra ha hembiaporā rehegua

Ministerio Público ombyengovia tetãygua atýpe, órganos jurisdiccionales del Estado renondépe, ha omba'apo ijehegui ojaopopa porā haguā hembiaporā tee ha hembiaporā katu. Omyenonde Fiscal General del Estado ha umi agente fiscal, ojehechauháicha léipe.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 267.

Tekotevêva rehegua

Ojeiko haguã Fiscal General del Estado ramo oñekotevê:

Taha'e paraguay teete, treinta y cinco ary omboty va'ekue, taha'e ñe'êngára (abogado); omba'apo añete ra'e iprofesión-pe téra Poder Judicial-pe, téra ombo'era'e Universida-pe leikuéra rehegua cinco ary pukukuénte jepe; ko'ã tembiapo ikatu omboguata ra'e ojojapa, peteĩtéi téra ojoapykuéri.

Umi Poder Judicial peguáichante avei oĩne ikatu'ỹha ojepoko hesekuéra ha umi ikatu'ỹva ojapo.

Artículo 268.

Tembiaporã tee ha tembiaporã katu rehegua

Ministerio Público rembiaporã tee ha hembiaporã katu, ha'e:

- 1) Oñangareko oñemboaje haguã derecho ha garantia kuéra ko Leiguasu pegua;
- 2) Omboguata acción penal pública oipysyrõ haguã tetã ha tetãygua mba'erekoeta, tekoha ha opaite mba'e osevã chugui, upeicha avei derecho oguerékova ypykuéra aty;
- 3) Omboguata acción penal natekotevêi hápe oñemoñepyrũ ambue hendáguio, ikatu ramo jepe avei juez téra tribunal ojapo upéva ijehegui, léi he'i háicha;
- 4) Ojerure marandu umi funcionario público-pe ojapo añete haguã hembiapo; ha
- 5) Ambueve léi omoiva.

Artículo 269.

Jeporavo ha jeiko arekue rehegua

Fiscal General del Estado ndikatúi oñemongúí hendágui cinco ary aja pukukue, ha ikatu ojeporavo jey. Poder Ejecutivo omoĩ chupe, peteĩ ñe'ême Senado ndive, mbohapy candidato ombohasáva Magistratura Consejo apytégui.

Artículo 270.

Agente Fiscal kuéra rehegua

Umi Agente Fiscal oñemoĩ Juezkuéra oñemoĩháicha ha Leiguasu he'iháicha. Hi'are hembiaopópe ha ikatu oñemongúii Juezkuéraicha. Upéicha avei oĩ umi ikatu'ỹva ojapo ha ndaikatúii avei ojepoko hesekuéra, umi Poder Judicial peguáichante avei.

Artículo 271.

Cargo jejapyhy rehegua

Fiscal General del Estado ojapova'erã iñe'ẽme'ẽ Senado rovake ha umi Agente Fiscal-kuéra katu Corte Suprema de Justicia rovake.

Artículo 272.

Policia Judicial rehegua

Léi ikatu omoĩ peteĩ Policia Judicial omba'apova'erã Poder Judicial poguýpe, oipytyvõ haguã Ministerio Público-e.

PEHĒNGUE V

JUSTICIA ELECTORAL REHEGUA

Artículo 273.

Ikatúva ojapo rehegua

Ñehenói, jehuzga, ñemohenda, ñesambyhy, ñemaña ha ñangareko, maymáva tembiapo jeporavorã rehegua, taha'e jeporavoguasú tetãpýpe, departamento ha municipio háre, ha umi derecho ha título tapicha ojeporavova'ekue oguerékóva, umiva oĩmbaite Justicia Electoral poguýpe añoite.

Oĩ avei ipoguýpe umi tetãygua remiandu oúva ñeporandu guasukuégui; upéicha avei jeporavo ha emongu'e Partido ha Movimiento Político-kuéra rehegua.

Artículo 274.

Ñemoimba rehegua

Justicia Electoral-pe oĩ Tribunal Superior de Justicia Electoral, umi Juzgado-kuéra, umi Fiscalía ha avei umi léi remimoĩmby; léi avei omohendava'erã ekorã ha hembiaporã.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 275.

Tribunal Superior de Justicia Electoral rehegua

Tribunal Superior de Justicia Electoral oguerékóta mbohapy miembro oñemoĩtava ha ikatútava oñemongúĩ umi Corte Suprema de Justicia-pe guáichante avei.

Ojeiko hagua Tribunal Superior de Justicia Electoral miembro ramo tekotevẽ: paraguay teete, ombotýma treinta y cinco ary, oguereko ñe'ẽngára título, ha omba'apóma mbykyvéro diez ary ñe'ẽngára háicha, téra juez-háicha, téra oporombo'e umivará, ha ko'ã tembiapo ikatu oja'porá'e oñondivepa, peteĩteĩ téra ojoysyirepa.

Léi he'íva'erã mba'éicharõpa ikatúta hembiapoukapy ojegueraha ohecha haguã Corte Suprema, ha omohenda haguã mbykyveháicha.

MOAKÁHA IV

AMBUE ORGANISMO KUERA ESTADO PEGUA REHEGUA

PEHËNGUE I

TETĀYGUA PYSYRÕHÁRA REHEGUA

Artículo 276.

Tetāyguá pysyrõha rehegua

Tetāyguá pysyrõha ha'e peteĩ Parlamento rembijokuái oguerékóva hembiaporã apytépe derecho humano ñepysyrõ, tetāyguakuéra jerure ñehendu ha hembipotáre ñeñangareko. Mba'evéicharõ ndaikatúĩ ojapo Juez-kuéra rembiapo tee ha mburuvichakuéra rembiapo tee.

Artículo 277.

Ta'e ae, ñemoĩ ha ñemongúĩ rehegua

Tetāyguá Pysyrõha omba'apo ha'e ae ha ndaikatúĩ oñemongúivo oĩmeháicha rei. Iñemoĩ ojapo Diputado kuéra Cámara, mbohapy vorégui mokõi voto rupive, oiporavokuévo mbohapy candidato apytégui; ko'ávape oikuave'ẽva'erã Senado ha oĩta cinco ary hembiapópe, ojoja haguáicha Parlamentario kuéra jeporavo árare. Ikatu ojehupijey ha ikatu oñemongúĩ ave hembiapo vai ramo ijapykápe; upevarã ojeporúta aporeko juicio político-pe guarã oĩva ko Leiguasúpe.

Artículo 278.

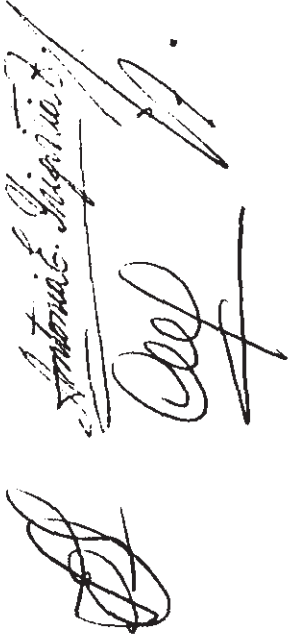
Oñekotevẽva, jogueraha'ỹ ha jepokokuaa'ỹ rehegua

Tetãygua Pysyrõha oguerekóva'erã umi ojejeruréva Diputadorãme, hembiaipo ndojoguerahái ambue tembiapo ndive ha ndaikatúi ojepoko hese, umi juezkuéraicha avei. Oĩ aja ijapykápe ndaikatúi oguereko ambue tembiapo Estádope guarã ha ndoikévarái política partidáriape.

Artículo 279.

Tembiaporã tee ha tembiaporã katu rehegua

Tetãygua Pysyrõha oguereko ko'ã tembiaporã tee ha ko'ã tembiaporã katu:

1) Ohendu ha oikuaareka mba'e vai apokue, ñemombe'u ha jerurekuéra derecho humano rehegua ha ambueve mba'e ko Leiguasu a léi omóiva;

2) Ojerure mburuvichakuérape, iguyrépe ha yvateveguápe, policía ha maymáva ñangarekohápe, marandu oikotevẽva ikatu haguãicha ojapo porãve hembiaipo; ndaikatúi oñeñomívo chugui mba'eve. Ikatu oike opá rupi oĩma guive denuncia tekotevẽva omyesakã, ha ikatu avei ojapo umi mba'e ijehegui, oĩ'ỹre denuncia;

3) Ogueroyrõ tetãpyre oĩ ramo mba'e vai ojejapova'ekue derecho humano cóntrape;

4) Omombe'u ñavõ ary hembiapokue mokõive Cámara Congresopeguápe;

5) Ojapo ha omosarambi marandu derecho humano rehegua, oĩ ramo ha'e ohechaháicha, mba'e oikotevẽva tetã jehechakuaa; ha

6) Maymave mba'e léipe oje'éva.

Artículo 280.

Tembiaporã tee rehegua

Léipe oĩva'erã hembiaporã ikatu haguãicha iñañete, ha ikatu avei oñemoĩ pysyrõhára Departamento ha Municipio-pe.

Convención Nacional Constituyente

PEHËNGUE II

CONTRALORIA GENERAL DE LA REPUBLICA REHEGUA

Artículo 281.

Heko, hetakue ha oĩ arekue rehegua

Contraloría General de la República omañáva'erã mba'éichapa oñemboguata tembiapo, tetã, Departamento ha Municipio kuéra viru rehegua, Leiguasu ha ambuekuéra léipe he'iháicha. Oku'e ijeheguiete hembiapo ha iviru porúpe.

Contraloría mboguata oĩ peteĩ contralor ha subcontralor pópe; ko'áva ha'éva'erã paraguayo teete, treinta ary ombotyva'ekue, ha ojegraduava'ekue Derecho térã Ciencia Económica, Administrativa térã Contáblepe. Mokõivévape omoĩ Cámara de Diputado, teta tee rupive, mbohapy candidato omoĩva Cámara de Senadores apytégui, teta tee rupive avei.

Oĩ hembiapópe cinco ary pukukue, ha upéva ndojojáiva'erã tetã Rendotaguasu ñeĩme pukukuére, ha ikatu oĩve ambue cinco ary, Senador ha Diputadokuéra upéicha omoneĩ ramo. Oĩ aja pukukue ndaikatúi oñemongúi, ndaha'éirõ hembiapovai ha hambiapotee mboguata vaikuére.

Artículo 282.

Mombe'u ha jehechakue remiandu rehegua

Tetã Rendotaguasu, ha'é rupi Estado mboguata myakahára, omonguahéva'erã Contraloríape cuatro jasy ary pyahu oñepyrũ haguépe, mba'éichapa ojeporu ra'e Presupuesto ary ohasava'ekuépe. Cuatro jasy uperireguápe Contraloría omonguahéva'erã Congrésopé imombe'u ha ijehechakue remiandu, ohesa'yjjo hagua peteíteiva Cámarakuéra.

Artículo 283.

Tembiaporã tee ha tembiaporã katu rehegua

Contralor General de la República rembiaporã ko'áva:

1) Oguereko hesápe opaite herekopy Estado mba'éva, moĩmbyre región pegua térã departamento pegua mba'éva, municipalidad, Banco Central ha ambuekuéra Banco del Estado 'yřõ Estado omoĩha iviru; umi imoĩmbyre ijeheguiete oku'éva, umi iviru teéva ha empresa Estado mba'éva 'yřõ katu iviru omoĩha mba'éva;

Antonio S. Guzmán

- 2) Omaña mba'éichapa ojeporu ha oñemohu'ã Presupuesto guasu tatãmegua;
- 3) Omaña mba'éichapa ojeporu ha oñemohu'ã umi moĩmbyrekuéra presupuesto oñemboysýiva punto 1-pe; avei ohesa'ýijo kuation oĩha iviru ha imba'erekopy;
- 4) Omaña mba'éichapa omoĩ kuatiáre viru rehegua umi empresa téra moĩmbyre heta tetã mba'éva oĩhápe Estado viru, iñe'ẽme'ẽkuéra he'iháicha;
- 5) Ojerure tomombe'u hembiapokue mayma tekove ýrõ herekopy opaichaguáva, omomba'apóva viru ýrõ servicio Estado peguáva; avei moĩmbyre región peguáva, Departamento peguávape, ha municipiokuérape, ha ko'áva omoĩva'erã katete ipópe mayma kuation ha tembiapokue rechaukaha oikotevẽva;
- 6) Ohendu ñe'ẽme'ẽ umi Estádope omba'apóvagai imba'erekopy rehegua; oñongatu ko'áva; ha he'i ojokupytýpa iñemombe'u ohejakuévogua hembiape ndive;
- 7) Omoguahẽ justicia ha Poder Ejecutivope mayma tembiapo vai ha'e oikuaáva hembiape tee omboguatávo; ho'a vaikuaa avei chupe umi mba'e hendape'ỹ oja'póva temimoĩkuéra ipoguýpe oĩva, sapy'ánte ha'e voi ndojapóirõ hekopete hembiaporã; ha
- 8) Umi ambue tembiaporã omoĩva ko Leiguasu ha ambue leikuéra.

Artículo 284.

Jepoko'ỹ, ikatu'ỹva ha ñemongúí rehegua

Umi juezkuerachaiténte avei, contralor-kuéra rehe ndaikatúí oje'poko, ha ndaikatúí oguereko ambue tembiapo. Oñemongúitarõ katu oje'japóva'erã juicio político he'i háicha.

Convención Nacional Constituyente

PEHĒNGUE III

BANCA CENTRAL DEL ESTADO REHEGUA

Artículo 285.

Heko hembiaporã tee ha hembiaporã katu rehegua

Oñemoĩ peteĩ Banca Central Estado mba'éva, aporekópe ha'évéva. Ha'e mante ikatu ojapo tetã viru; ha economía ñemboguata Gobierno ojapóva ryepýpe, oíke ambuekuéra organismo técnico Estadopegua ndive, ombohape haguã viru ñemboguata, iporuka ha ñememu rehegua; ha'e responsable imboguata ha imongakuaa rehe, oñangarekóvo hepyreko tapia haguãre.

Artículo 286.

Ikatu'ỹva rehegua

Banca Central del Estado ndaikatúí ojapo:

1) Oiporuka viru Estado rembiapóre ojepaga haguã oi'ýre presupuéstope; ikatúta:

i) Ome'ẽ voive sapy'arã viru upe arýpe guarã impuestokuére ijatýva;

ii) Oúró peteĩ jehasa asy guasu tetãpýpe, Poder Ejecutivo he'í ramo upéicha ha Cámara de Senadores omoneĩ ramo.

2) Ojapo mba'évichagua jekupyty, tembiaporã térã temikotevērã oporombojoavýva, máva rehegua mba'apoha ha moĩmbyre omba'apo jojáva peteĩ mbaépe rehegua.

3) Omba'apo máva ndive ha temimoĩngue kuéra ndive oíke'ỹva tetã viru rekópe, térã moĩmbyre viru ñemongu'erã apegua térã ambue tetã mba'éva.

Artículo 287.

Ijoaju reko ha ñemongu'e rehegua

Léipe oĩne mba'éichapa oñemohenda ha omba'apóva'erã Banca Central del Estado, ombohapeháicha ko Leiguasu.

Banca Central omoĩ va'erã Poder Ejecutivo ha Congreso Nacional pópe hembiapotee ñemboguata rehegua marandu.

TEPYSÁ III

ESTADO DE EXCEPCION REHEGUA

Artículo 288.

Kuaapyrā, mba'éicharōpa, ipukukue ha arapa'ũ kuéra rehegua

Oikó ramo ñorairō ambue tetã ndive, ojedeclara térã ojedeclara'ýva, térã oiko ramo sarambiguasú tetãpype ombyaikuaáva Leiguasúpe térã institución ha'e omoivape, upéicharō Congreso térã Poder Ejecutivo odeclarakuaa Estado de Excepción, ohupytyva tetãpy tuichakue javeve ýrō peteĩ vorénte, hi'arekuépe ndaikatúiva ohasa sesenta ára hetave ramo. Oimérō ra'e odeclara Poder Ejecutivo, Congreso upéva ikatu omoneĩ ýrō ombotove cuarenta y ocho aravo ohasa mboyve.

Upe sesenta ára pukukue ikatúta ojepysove ambue treinta ára rysýi peve, mokõivéva Cámara upéicha he'í ramo tetave tee rupive.

Congreso ndaijatýi aja, Poder Ejecutivo ikatu omoĩ, peteĩ jey, Estado de Excepción ndaipukuvéi va'eráva treinta áragui, ha katu tekotevéta omoĩ upéi Congreso rembiecharã umi ocho ára oúvape, omoneĩ térã ombotove haguã; ijaty haguã upevarãite léi voi ohenói Congrèsope.

Decreto térã léi oñemoĩha Estado de Excepción omombe'úva'erã mba'érepa oñemoĩ, araka'e pevépa oĩta, mamó pevépa ohupyty tetãpype, ha mba'e derecho rehepa opoko.

Oĩ aja pukukue Estado de Excepción, Poder Ejecutivo ikatúva ojapo, Decreto peteĩteĩ rupive, ha'e: oñemonambi umi tekove oñembojáva hese oikeha oĩmeraéva umi mba'épe, ojereraha peteĩ hendágui ambue hendápe tetãpype, ha ndojehejái ojejapo aty ha ñeñandukapaguasu.

Opaite ko'áicharō, tapicha oñembojaha umi mba'e, ikatúta osẽse ramo osẽ ko tetãgui.

Poder Ejecutivo pya'e omombe'úva'erã Corte Suprema de Justiciape umi oñembokotyva Estado de Excepción-rupi, mamópa oñembokoty térã mamópa ojeguerahára'e, ikatu haguãicha juezkuéra oho ohecha.

Convención Nacional Constituyente

Antonio E. Guzmán

Umi oñemonambíva Estado de Excepción-rupi ojeguerekova'erā tenda hesāi ha ipoñhāpe, ndaha'éiva mba'e vai apohakuérape guarāva, ãrõ ojehejava'erā hogaitépe. Ojeguerváva katu oñemoiva'erā umi ojeikoha rupi ha oĩ katu'ỹha rupi mba'asy.

Estado de Excepción ñemoĩ ndopokova'erāi umi Poder del Estado rembiapo teére ha ndohejareiva'erāi Leiguasu he'íva, tenonderāite Habeas Corpus ñemoañete.

Congreso, tetave tee rupive, ikatu omopu'ã Estado de Excepción, ohechakuaa ramo ndaiporivéimaha mba'érepa oĩ haguã.

Opa rire Estado de Excepción, Poder Ejecutivo omombe'uva'erā Congreso-pe, cinco ára ohasa mboyve, mayma ojapova'ekue upéva oĩ aja.

TEPYSÁ IV

LEIGUASU ÑEMBOPYAHU HA IÑEMYATYRÕ REHEGUA

Artículo 289.

Ñembopyahu rehegua

Ko Leiguasu ikatúta oñembopyahu die ary oñemboajé haguépe.

Ojerurekuaa oñembopyahu haguã, irundy vorégui peteĩ léi apohakuéra oĩmeraéva Cámara-pegua, tetã Rendotaguasu, ãrõ treinta mil poravohára, omoĩ ramo héra kuatiáre upevarã.

Ojekuaauka haguã tekotevẽha oñembopyahu, omoneiva'erā katuete mbohapy vorégui mokõi tetave tee rupi mokõivéva Cámara-pegua.

Ojekuaauka rire tekotevẽha oñembopyahu, Tribunal Superior de Justicia Electoral ohenoiva'erā jeporavorã tetãpype, ciento ochenta ára mboyve oñembojo'a'ỹre jeporavo ambue ndive.

Tetã Atyguasupavẽ Moĩbahára retakue ndaikatúi ohasávo Congreso-pegua retakuégui. Léi he'íne mba'eichaguápa ojeporavova'erā ha umi mba'e ko'áva ojapokuaa'ỹva.

Convencional-kuéra rehe ndaikatúi ojepoko umi Congreso peguaichaiténte avei.

Artículo 290.

Oñemoañetevove Leiguasu pyahu, upete guive oñemboaje ijeheguiete.

Ñemyatyrõ rehegua

Ohasa rire mbohapy ary ko Leiguasu oñemboaje hague, ikatúma oñemyatyrõ ojerure ramo /rundy vorégui peteĩ (25%) léi apoharakuéra oimeraëva Cámara-pegua, tetã Rendotaguasu, térã treinta mil poravohára, kuatia rupive.

Opaite ñemyatyrõ hague tekotevẽ oñemoneĩ Cámara oñemoñepyryũ haguépe, tetave tee rupive. Upe rire, tekotevẽta upeichaite avei ojejapo ambue Cámara-pe.

Oimeraëva Cámara-pe ndojehupytyĩ ramo tetave tekotevẽva, ojeguerekóta añombotovéva ramo upe ñemyatyrõ, ha ndaikatumo'ávéima ojehecha peteĩ ary ohasa mboyve. Omoneĩ rire ñemyatyrõ mokõivéva Cámara, oñemoguãhẽva'erã haipyre ipyahúva Tribunal Superior de Justicia Electoral-pe, ikatu haguãicha ciento ochenta ára ohasa mboyve, oñehenói tetãygua oiko haguã peteĩ ñeporanduguasu. Upepe oñemoneĩ ramo, upe ñemyatyrõ oñemoneĩma ha opytaitéma Leiguasúpe. Oñembotove ramo katu, ndaikatuvéima ojepoko jey upe púnto upévare mbohapy ary mboyve.

Ndaikatúi ojeporu aporeko (*) oñemoĩva ñemyatyrõrã, ñembopyahurã mante, umi oñeñe'ehápe mba'éichapa oikova'erã mburuvichakuéra jeporavo iñemoĩ, hiãrekue ha hembiaporã katu rehegua, maymáva pokatu Estado-pegua kuérape, térã umi oje'éva moakãha I, II, III ha IV, tepysã II, Parte I-pe rehegua.

Artículo 291.

Tetã Atyguasupavẽ Moĩmbahára pokatu rehegua

Tetã Atyguasupavẽ Moĩmbahára nosaingóí ambuekuéra pokatu oĩmava rehe. Omba'apo pukukue ñembopyahu térã ñemyatyrõ apópe, upévante ojavova'erã, ambue mba'épe oike'yre. Noñemomba'eva'erã umi Estado-pegua Pokatukuéra rembiaporãre, ha ndaikatúi omongúí mburuvihakuérape, omombykyve térã oipysove hi'are pukukue.

Convención Nacional Constituyente

TEMIMOĨ IPAHA PEGUA HA SAPY'AGUA

Artículo 1.

Ko Leiguasu kóva ovale ko ára guive. Oñemboaje ijehegui opávo ko ára.

Aporeko ojeporuvækue ko Leiguasu apópe, iñemoĩ ha ikuaauka, ha tembiapoukapy ipypegua, ndaikatuvéima ojehecha jey ha oñemoambue, ndaha'éima guive ñembopyahu téra ñemyatyrõ aporekópe.

Leiguasu oñemoĩva'ekue 1967-pe Agosto 25 ramo, ha ñemyatyrõ oikova'ekue 1977-pe ojepe'aitéma, jepénte oikóva'erã gueteri ko título-pe he'iháicha.

Artículo 2.

Tetã Rendotaguasu, Congreso ha Corte Suprema de Justicia presidente ome'éva'erã iñe'ẽ ojapo ha ojapoukataka ko Leiguasu he'íva, Tetã atyguasu pavẽ moĩmbahára rovake 1992-pe Junio 20 ramo.

Artículo 3.

República Presidente, Senador ha Diputado-kuéra ohovéta hese peteĩteĩva hembiapópe, mburuvicharākuéra ojeporavóva 1993-pe ojupi peve. Hembiaporã tee ha hembiaporã katúne opaite he'iva ko Leiguasu Presidente-pe guarã, Congreso pegua kuérape guarã. Upe Congreso ndaikatúi oñemohendague.

Ojupi peve Senador ha Diputadokuéra ojeporavóva 1993-pe, tembiapo léi oñemoneĩ haguã oikóne ohechauháicha umi artículo 154 guive 167 peve, Leiguasu 1967-pe guarépe.

Artículo 4.

Jeporavoguasú oikótava ojehupi haguã República Presidente, Vicepresidente, Senador ha Diputado kuéra, Gobernador ha Junta Departamental pegua kuéra oikóva'erã ojojapaite peteĩ árape omoĩva'erã Tribunal Electoral Paraguáypagua, Abril 15 ára ha Mayo 15 ára pa'úme, 1993-pe. Ko'ã mburuvicha oguapýva'erã Agosto 15 ramo 1993-pe, ndaha'éima guive Parlamentario-kuéra, oguapýtava Julio 1 guive upe arýpe.

Artículo 5.

Ambuekuéra mburuvicha ha opaite tembijokuái kuéra omboguatavéva'erã ohóvo hembiaipo ohupity peve ára osẽ haguã, oheja haguéicha Leiguasu 1967-pe guare, ha oguahẽvo upe ára ne'ĩra ramo oñemoĩ hekoviaraçuera, omba'apo vevae'rã ohóvo oike peve ipyruha.

Ha'ekuéra ikatu oñemohendague, ambue tembijokuái ha Juez kuéra rupi, oñemoĩva sapy'amirãicha ha ohechauka háicha Leiguasu 1967-pe guare. Umi péicha ojuhupíva hi'aréne hikuái ojeoporavo peve hekoviaraçuera, he'iháicha ko Leiguasu kóva.

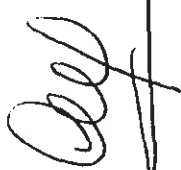
Upéicha avei ombaapovéva'erã ohóvo Contralor General ha Sub-Contralor, oñemoĩ peve hekoviaraçuera, ohechauka háicha artículo 281 ko Leiguasu pegua.

Artículo 6.

Oiko mboyve jeporavoguasú voto rupive tetã tuichakuére, 1993-pe, oiporavo haguã República Presidente, Senador, Diputado, Gobernador ha Junta Departamental pegua kuéra, ojeporúta umi organismo electoral-kuéra ko'ãga oĩva voi hína: Junta Electoral Central, Junta Electoral Seccional ha Tribunal Electoral-kuéra. Ko'áva oku'éta Código Electoral he'iháicha noĩrima guive ko Leiguasu cóntrepe.

Artículo 7.

Tetã rembijokuái ha Juez-kuéra ñemoĩ oikotevéva jehecharae Congreso téra oimeraéva Cámarape, téra omyenonde haguã tembiaipo pyahu omoĩva ko Leiguasu, ýrõ katu imohenda ñambue ramo Leiguasu 1967-peguare omoĩva'ekuégui, ndaikatúi ojejapóvo ojupi mboyve mburuvichakuéra ojeoporavóva 1993-pe, ndaha'etí ramo umi artículo 9, kóva ko Título pegua ohechaukáva.

Artículo 8.

Juez-kuéra oñemoneĩva hembiaporãme ohechaukaháicha kóva ko Leiguasu, opytáma okuive'ỹ haguã, he'iháicha vore mokõiha Artículo 252-pe "juezkuéra ñemongui'ỹ rehegua", mokõi jeyha oñemoneĩ hague guive.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 9.

Umi Juez-kuérape ohakã'i'ótava ha hembiaapo kuerakue ohesa'yijótava ojeoporavova'erã peteitei pokatukuéra ñekuave'ẽ rupi, sesenta ára ohasa mboyve ko Leiguasu kóva osẽhague. Noñemoĩri aja pukukue Consejo de la Magistratura, ipypegua kuéra oikeva'erã ipype, peteĩ mbo'ehára, cada Facultad de Derecho pegua Consejo Directivo kuave'ẽ rupi. Kóva ko Jurado-pe oñembohasava'erã ohecha ha ohakã'i'o haguã denuncia oĩva guive ko'ã gãite Corte Suprema de Justicia-pe. Nosẽi aja pukukue upe léi upéva, ovalénte he'íva rehegua Ley 879/81, "Código de Organización Judicial".

Jurado de Enjuiciamiento de Magistrado oñemoĩva kóva ko artículo rupi, hi'aréne ijapykápe léi osẽva upevarã he'iháicha.

Artículo 10.

Procurador General oñemoĩ'y aja, umi Tembijokuái omba'apovahína ko'ãga upépe, hembiaporã katúne Artículo 246 he'ihachaite.

Artículo 11.

Osẽ mboyve léi omohendáva Departamento ñemboguata, umi Gobernador ha Junta Departamental ojeoporavóva, oku'éta ko Leiguasu he'iháichante.

Umi Delegado de Gobierno ko'ãga oĩva hína ha umi oĩva'ekue upéva upe apykápe, 1991 ha 1992 aja, ndaikatúi ojeoporavo gobernador-rã ni Diputado-rã jeporavoguasú oikótavape 1993 arýpe.

Osẽ mboyve léi omohendáva Departamento ñemboguata, Junta Departamental-kuéra oguerekóta, mbovyvéro siete miembro ha hetavéro veintiún miembro.

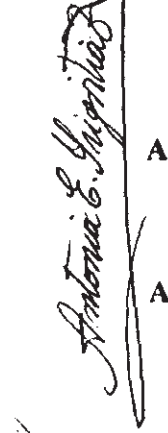
Tribunal Electoral Paraguáypagua he'iva'erã mboy miembro-pa oguerekóta umi Junta Departamental; upeva'erã omañava'erã tetãygua oporoporavo kuaáva retakue umi peteiteiva Departamento-háre.

Artículo 12.

Ogakuéra oĩhápe ko'ãga umi Delegación de Gobierno ohasa ijeheguiete, Gobierno Departamental akãre ha opytáma imba'erãite ohepyme'ẽ'yre mba'eve hese.

Artículo 13.

Oguaherõ 1º de Octubre de 1992 ha umi Departamento "Chaco" ha "Nueva Asunción" ne'ĩrarõ gueteri oñemohenda jeporavorã, mokõive Diputado imba'éva ojeporavóta Colegio Electoral Departamento Presidente Hayes, Boquerón ha Alto Paraguay-pegua rupi; ojehechava'erã upevarã poravohára tetãygua retakue umi Departamento-pe.

Artículo 14.

Senador vitalicio reko ohupity República Presidente-rõ oĩvape oñemoañetévo ko Leiguasu ha ndohupityí avave ha'e mboyve guarépe.

Artículo 15.

Oiko mboyve aja pukukue ambue Tetã Atyguasupavẽ Moĩmbahára, maymáva oĩva'ekuepe kóva ko Constituyente-pe, oje'eva'erã "Ciudadano Convencional".

Artículo 16.

Mba'ekuéra herekopy ojoguava'ekue Convención ha umi oñeme'ẽ reiva'ekue chupe, ohasapa Poder Legislativo-pe ohepyme'ẽ'ỹre mba'eve.

Artículo 17.

Banco Central del Paraguay-pe ojeheja ha upépe oñeñangarekova'erã hese, opáichagua kuartia, diario ha acta kyéra oséva'ekue atyguasu ha Comisión Redactora-gui, Poder Legislativo rérape. Upépe oĩta kuartia osé'eva'ẽve Léi he'iva oñembohasapa haguã Archivo Nacional-pe.

Artículo 18.

Poder Ejecutivo oguenohẽukava'erã Estado rérape ko Leiguasu 10.000 ejemplares; castellano ha guaraníme. Nahesakãi ramo guaraníme imbohasapyre, ojehechava'erã haipy castellano-pe.

Tetãrekombo'e rupi oñehesa'ỹijova'erã ko Leiguasu.

Artículo 19.

Hesakã haguã mamõite pevépa oguahẽ ko Leiguasu he'iva jeporavo jo'áre, oñemoinge avei kóva ko periodo constitucional, maymáva Estado pokatúpe oguapývape guarã.

Convención Nacional Constituyente

Artículo 20.

Tetã Atyguasupavẽ Moĩbahára omotenondéva ha ipytywõharakuéra, omboguapyva'erã héra Leiguasu haipyre tenondeguáre.

Convención Acta pahaitegua oñemoañete ha ojeihápe ko Leiguasu ipukukue javeve rehe avei, omboguapyva'erã héra Convención Nacional Constituyente Motenondehára ha ipytywõharakuéra. Umi Convencional omboguapyséva héra avei upe acta-pe, ikatu ojapo ha upéicha oĩ haguã peteĩ documento añõnte, opytava'erã Poder Legislativo-pe oñeñangareko haguã hese.

Iñañetéma ko Leiguasu. Henohẽmbyre Tetã Atyguasupavẽ Moĩbahára koty mba'apohágui, Junio 20 jave 1992-pe, tetã Paraguay tavaguasu, táva Paraguáype.

* * * * *

Imbohasapyre guaraníne, Lino Trinidad Sanabria, Dionisio Gauto ha Félix de Guaranía rupi.

DICTAMEN DE LA COMISION AD HOC

HONORABLE CONVENCION:

Vuestra Comisión Ad-Hoc para la revisión del texto de la Constitución Nacional traducido al guaraní por la Comisión de Expertos aconseja aceptar el texto presentado por dicha Comisión, con las modificaciones introducidas por esta Comisión, la cual ha revisado detenidamente la totalidad de los artículos en el afán de acercar lo más posible el texto con fidelidad al original.

En cuanto al contenido, afirmamos que es fiel al original, razón por la cual merece su promulgación juntamente con la versión castellana.

FIRMADO: Oscar Paciello, Rubén Bareiro Saguier, Alcibiades González Delvalle, Martín Colarte, Carlos Villagra Marsal, Wilfrido González Orzuza, Blanca Myriam López, Tadeo Zarratea, Castor Giménez, Francisco Alvarenga y Lino Chilavert Benítez.-

Dr. OSCAR FACUNDO YNSFRAN
Presidente

Dr. DIOGENES MARTINEZ
Secretario

Dr. EMILIO ORIOL ACOSTA
Secretario

Lic. CRISTINA MUÑOZ
Secretaria

Dra. ANTONIA IRIGOITIA
Secretaria

Don VICTOR BAEZ MOSQUEIRA
Secretario